

**SPORUN KÜRESELLİĞİ PERSPEKTİFİNDE
YABANCI SPORCULARIN HUKUKİ STATÜ SORUNLARI**

Uğur ÖZER

**DOKTORA TEZİ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

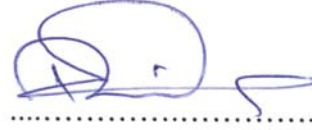
EKİM 2015

Uğur ÖZER tarafından hazırlanan “SPORUN KÜRESELLİĞİ PERSPEKTİFİNDE YABANCI SPORCULARIN HUKUKİ STATÜ SORUNLARI” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman (Başkan): Prof.Dr. Suat KARAKÜÇÜK
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum

Üye: Doç.Dr. Tekin ÇOLAKOĞLU
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum

Üye: Doç.Dr. Baki YILMAZ
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum

Üye: Yrd.Doç.Dr. Fatih YENEL
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum

Üye: Yrd.Doç.Dr. Hakan SUNAY
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum

Tez Savunma Tarihi:

19 / 10 / 2015

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Doktora Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

.....
Doç.Dr.Ufuk KOCA ÇALIŞKAN
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlâk kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Uğur ÖZER

19/10/2015

SPORUN KÜRESELLİĞİ PERSPEKTİFİNDE
YABANCI SPORCULARIN HUKUKİ STATÜ SORUNLARI

(Doktora Tezi)

Uğur ÖZER

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EKİM 2015

ÖZET

Bu araştırmada, Avrupa Hukukunun sportif düzene etkileri ile sporcuların serbest dolaşım hakkını, Türk hukuku açısından inceleyerek, Türkiye Futbol Federasyonu Tarafından kabul edilen, futbolcu transferleri konusundaki yeni düzenlemeyi ve yabancı sporcuların durumunu, spor hukukunun küreselliği perspektifinde değerlendirmek amaçlanmıştır. Sporun profesyonelleşmesi ile birlikte ortaya çıkan spor hukuku, sporda gelişmiş ülkelerde başlı başına bir hukuk disiplini olarak yerini almıştır. Ancak ülkemizde spor hukukunun, henüz bir bilim dalı olarak ihtisaslaşamamış olması, konunun farklı hukuk disiplinlerinin yorumlanması ile açıklanmaya çalışılması sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu durum nedeniyle, kimi zaman, sporun kendine has yapısı ve özellikleri göz ardı edilerek, yanlış yorumlamalar yapılabilmekte ve yanlış kararlar alınabilmektedir. Bu nedenle, spor hukuku konusunda yapılacak teorik ve pratik çalışmalar önem kazanmaktadır. Buradan hareketle araştırma sonucunda elde edilecek veriler ile Avrupa'da ve ülkemizde, son dönemlerde, tartışma konusu olan, yabancı sporculara ilişkin düzenlemeler ve bu düzenlemelerin etkilerine ilişkin, spor hukuku uzmanlarının görüşlerinin, gelecekte yapılacak olan hukuki düzenlemelere fikir sağlayabilecek olması bakımından çalışmanın önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca spor hukuku alanında yapılan akademik çalışmaların azlığı göz önünde bulundurulduğunda, bu çalışmanın konuya ilişkin farklı çalışmaların yapılması açısından, bir yol gösterici olması umulmaktadır. Araştırmada, elde edilen verilerin çözümlenmesinde kullanılan teknikler açısından nitel bir çalışma modeli uygulanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, spor hukuku konusunda bilgili hukukçu ve akademisyenler oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış ve elde edilen verilerin analizinde içerik analizi tekniği uygulanmıştır. Araştırma sonucu olarak, TFF tarafından kabul edilip uygulamaya geçirilen, futbolcu uygunluğu ve yerli oyuncu teşvik sisteminin; altyapı ve genç futbolcu gelişimine, Türk futbolcuların teşvik edilmesine ve kulüplerin mali yükünün azalmasına yapacağı katkılar bakımından isabetli ve uluslararası düzenlemelere uygun olduğu söylenebilir.

Bilim Kodu	: 1301
Anahtar Kelimeler	: Spor, Hukuk, Küreselleşme, Yabancı Sporcular
Sayfa Adedi	: 160
Danışman	: Prof. Dr. Suat KARAKÜÇÜK

ISSUES OF LEGAL STATUS OF FOREIGN PLAYERS
FROM A PERSPECTIVE OF GLOBALIZED SPORTS

(Ph. D. Thesis)

Uğur ÖZER

GAZI UNIVERSITY
INSTITUTE OF HEALTH SCIENCES

OCTOBER 2015

ABSTRACT

In this research, it is aimed to assess the effects of European law to sportive order and free movement right of the sportspeople from the point of Turkish law and to assess the new regulation on the subject of football player transfers accepted by the Turkish Football Federation and the situation of foreign players from a perspective of globalized sports law. Sports law which has emerged followed by the professionalization of sports has got its place in the countries developed in sports as a discipline of law all by itself. However, sports law being non-specialized yet as a branch of science conceives the result of trying to explain the subject by interpretation of different law disciplines. Due to this case, the specific structure and characteristics of sports is sometimes ignored and wrongly interpreted and wrong decisions may be taken. Due to this reason, theoretical and practical studies on the subject of sports law gain importance. Starting from this point, the study is thought to be important in terms of the opinions of sports law specialists may provide ideas for legal regulations in the future concerning the regulations and the influences of such regulations which are recently discussed in Europe and our country with the data to be obtained as a result of the research. Furthermore, considering the scarcity of academic studies in the field of sports law, this study is hoped to lead from the point of making different studies concerning the subject. In the research, a qualitative work method is applied from the point of techniques used in the analysis of the obtained data. Work group of the research is composed of lawyers and academics who are well informed on the subject of sports law. Semi-structured interview technique is used in the research as data collection tool and content analysis technique is used in the analysis of data obtained. As a result of the research, it is possible to state that eligibility of players and local players incentive system, accepted and implemented by the TFF, is accurate and to comply with international regulations in point of youth setup and development of young players, encourage the Turkish footballers and the club in terms of contribution to the reduction of the financial burden.

Science Code	: 1301
Key Words	: Sports, Law, Globalization, Foreign Players
Page Number	: 160
Supervisor	: Prof. Dr. Suat KARAKÜÇÜK

TEŞEKKÜR

Doktora eğitimim süresince ve bu tez çalışmasının her aşamasında, bilgi ve deneyimleri ile bana yol gösteren ve beni yönlendiren sayın danışmanım Prof. Dr. Suat KARAKÜÇÜK'e, teşvik ve önerileri ile tecrübelerinden her alanda faydalandığım, değerli hocalarım Doç.Dr. Tekin ÇOLAKOĞLU, Doç.Dr. Baki YILMAZ, Yrd.Doç.Dr. Fatih YENEL ve Yrd.Doç.Dr. Hakan SUNAY'a, araştırmam boyunca yardımlarını ve desteklerini benden esirgemeyen ablam Selda ÖZER'e, verilerin toplanması aşamasında değerli bilgi ve görüşlerini paylaşan tüm katılımcılara teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR.....	x
1. GİRİŞ	1
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	9
2.1. Spor Hukuku	9
2.1.1. Spor hukuku kavramı	9
2.1.2. Spor hukukunu düzenleyen uluslararası kuruluşlar	11
2.1.3. Sportif düzeni etkileyen uluslararası kuruluşlar	19
2.1.4. Spor hukukunun küreselliği.....	22
2.2. Avrupa Birliği ve Spor.....	24
2.2.1. Genel olarak Avrupa Birliği	24
2.2.2. Avrupa Birliği'nin amaçları	28
2.2.3. Avrupa Birliği'nin kurumları	29
2.2.4. Avrupa Birliği ve Türkiye ilişkileri.....	29
2.2.5. Avrupa Birliği ve spor hukuku	34
2.2.6. Avrupa Birliği komisyonu raporu - Sporda Beyaz Sayfa.....	37
2.2.7. Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın spora ilişkin önemli kararları	41
2.3. Dünyada ve Türkiye'de Futbol Yapılanması	50
2.3.1. Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği (FIFA).....	50
2.3.2. Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA)	52
2.3.3. Türkiye Futbol Federasyonu (TFF).....	53
2.3.4. Futbol kulüplerinin yapısı	56
2.4. Futbolun Ekonomik Görünümü ve Finansal Fair Play	57
2.4.1. Futbolun ekonomik görünümü	57
2.4.2. Finansal fair play	60
2.5. Yabancılar Hukuku ve Spor.....	63
2.5.1. Türk vatandaşlığı ve yabancı kavramı.....	63

Sayfa

2.5.2. Yabancılar hukuku	64
2.5.3. Yabancıların hak ve özgürlüklerinin sınıflandırılması	65
2.5.4. Türkiye’de yabancıların çalışma hak ve özgürlüğü.....	70
2.5.5. Yabancı sporculara ilişkin uluslararası düzenlemeler	72
2.5.6. Türkiye’de yabancı sporcuların hukuki durumları	74
2.5.7. Futbolcu transfer düzenlemeleri ve 2015-2016 sezonu futbolcu uygunluğu	76
3. YÖNTEM	81
3.1. Araştırma Modeli	81
3.2. Çalışma Grubu.....	82
3.3. Verilerin Toplanması.....	83
3.4. Verilerin Analizi.....	83
3.5. Geçerlik ve Güvenirlik	84
4. BULGULAR VE TARTIŞMA	85
4.1. Araştırmanın Birinci Aşamasına İlişkin Bulgular	85
4.2. Araştırmanın İkinci Aşamasına İlişkin Bulgular	101
5. SONUÇ	117
KAYNAKLAR	123
EKLER.....	137
EK-1. Görüşme formu 1	138
EK-2. Görüşme formu 2	139
EK-3. 2015 - 2016 Sezonu spor toto süper lig futbolcu uygunluğu ve yerli oyuncu teşvik sistemi	140
EK-4. Etik komisyon raporu	147
ÖZGEÇMİŞ	148

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 2.1. Avrupa Birliği Sürecindeki Temel Antlaşmalar	27
Çizelge 2.2. Avrupa Ligleri Yabancı Oyuncu Düzenlemeleri	77
Çizelge 2.3. Yerli Futbolcu Teşvik Sistemi Fon Payı.....	80
Çizelge 3.1. Katılımcılara İlişkin Bilgiler	82
Çizelge 4.1. Araştırmanın Birinci Aşamasına İlişkin Temalar	85
Çizelge 4.2. Spor Hukukunun Küreselliği Temasına İlişkin Bulgular	86
Çizelge 4.3. Sporda Ulusal Bağımsızlık Temasına İlişkin Bulgular	89
Çizelge 4.4. Sporda Yargılama Yetkisi Temasına İlişkin Bulgular	92
Çizelge 4.5. Futbolda Fair Play Önlemleri Temasına İlişkin Bulgular.....	95
Çizelge 4.6. Spor Kulüplerinin Yönetimi Temasına İlişkin Bulgular	98
Çizelge 4.7. Araştırmanın İkinci Aşamasına İlişkin Temalar	101
Çizelge 4.8. Başarı Odaklı Sistem Temasına İlişkin Bulgular.....	102
Çizelge 4.9. Futbol Ekonomisi Temasına İlişkin Bulgular	106
Çizelge 4.10. Futbolcunun Niteliği Temasına İlişkin Bulgular	108
Çizelge 4.11. Altyapı Gelişimi Temasına İlişkin Bulgular	110
Çizelge 4.12. Taraftar Memnuniyeti Temasına İlişkin Bulgular	113

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklama
AB	Avrupa Birliği
ABAD	Avrupa Birliği Adalet Divanı
AKÇT	Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu
CAS	Court of Arbitration for Sport (Uluslararası Spor Tahkim Mahkemesi)
FIFA	Federation Internationale de Football Associations (Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği)
IOC	International Olympic Committee (Uluslararası Olimpiyat Komitesi)
NATO	North Atlantic Treaty Organization (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü)
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)
OEEC	Organisation for European Economic Co-operation (Avrupa Ekonomik İşbirliği Teşkilatı)
SGM	Spor Genel Müdürlüğü
TFF	Türkiye Futbol Federasyonu
UEFA	The Union of European Football Associations (Avrupa Futbol Federasyonları Birliği)
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)
WADA	World Anti-Doping Agency (Dünya Anti-Doping Ajansı)

1. GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar alt başlıkları yer almaktadır.

Problem Durumu

Sporun tüm dünyada yaygınlaşarak bir endüstri halini alması, yaşanan uyuşmazlıklara karşı genel hukuk sistemlerinin dışında, özel bir hukuk alanının doğmasına neden olmuştur (Özsoy, 2008). Spor hukuku olarak adlandırılan bu sistemi, diğer hukuk dallarından ayıran özelliklerin başında, uluslararası olmaktan ziyade uluslararası bir yapıya sahip olması, yani küresel niteliği gelmektedir. Bütünüyle bağımsız ve kendine özgü bir hukuk disiplini olma iddiasını taşıyan spor hukuku, bu bağlamda yerel hukuk sistemleri ve makamlarının düzenleme ve kararlarının bağlayıcılığını da kabul etmeme eğilimi içerisindedir. Bu durumun son derece doğal bir sonucu olarak da birtakım temel itiraz ve eleştirilere maruz kalmaktadır. Haklı yönleri de bulunan bu itiraz ve eleştirilerin varlığına karşın sporun uluslararası doğası, son derece büyük bir pazar haline gelmesi ve çok ulusluluğun spor karakterinde tartışmasız biçimde yer alması gibi unsurlar, meydana gelecek uyuşmazlıkların iç hukuk düzenleri içerisinde sağlıklı bir biçimde çözümlenmesini oldukça güç hale getirmektedir. Aynı şekilde, spor hukuku kurallarının detaylı ve uyumlu biçimde vazedilmesinin zorunlu olduğu, bunun da ancak yine uluslararası, hatta küresel bir oluşum eliyle hayata geçirilebileceği açıktır (Gürten ve Erenel, 2012b).

Küreselleşme, 20. yüzyılın son bölümünde özellikle iletişim ve ulaşım teknolojilerinin ilerlemesi sayesinde, dünyanın sosyal ve ekonomik açıdan birleşmesine neden olmuştur. Bu sosyal değişim çok kısa süre içerisinde sporu da etkisi altına almış ve sporun günümüzde küresel bir endüstri olarak ortaya çıkmasını sağlamıştır. Küreselleşme ve sporun bu kadar kolay etkileşime geçmesinin arkasında sporun taşıdığı özellikler yer almaktadır. Tarihsel olarak incelendiğinde, sporda uluslararası rekabetin antik Yunanistan'da düzenlenen Olimpiyat oyunlarından bugüne gelen bir gelenek olması ve insanların ilgisinin küresel piyasada sporu önemli bir pazar haline getirmesi, sporun küreselleşmesi ve endüstriyellesmesini sağlayan başlıca etkenler olmuştur. Bu gelişmeler doğrultusunda da spor küresel düzeyde yeknesak kurallarla yönetilen bir endüstri haline dönüşmüştür (Fidanoğlu, 2012).

Küresel spor hukukunun gelişimi uluslararası hukuk içerisinde ayrı bir öneme sahiptir. Küresel spor hukukunun oluşumu, devletlerin oluşturdukları kuruluşlar aracılığıyla değil, bu konuyu tekeline almış olan ve gönüllü kişilerin kurmuş olduğu, organizasyonlar tarafından sağlanmaktadır. Spor etkinliklerine katılma; devlete, topluluğa ve bireye itibar, para ve sempati kazandıran bir uğraş olduğundan, spor topluluğundan mahrum edilme yaptırımını karşısında devletler, egemenlikten doğan bazı yetkilerini kullanmaktan zorunlu olarak vazgeçmekte ve bu konuda yetkisi olağanlaşmış, meşrulaşmış organizasyonların düzenlemelerine katlanmak zorunda kalmaktadırlar. Bu organizasyonlar, faaliyet alanları ile ilgili olarak, toprağı olmayan devlet gibidir. Bir devletin erkleri arasında sayılan yasama, yürütme ve yargı etkinliklerini yine konuları ile ilgili hususlarda yapabilmekte ve bunları tüm dünya devletlerine ve topluluklarına kabul ettirebilmektedir. Örneğin, Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği (FIFA)'nin futbol oyun kurallarına ilişkin almış olduğu yeni bir karar dünyanın en uzak herhangi bir köşesinde dahi hemen uygulanmaktadır (Erten, 2007:4,5).

Günümüzde spor Amerika Birleşik Devletleri'ndeki profesyonel ligler istisna olmak üzere, uluslararası spor federasyonları eliyle yönetilmektedir. Uluslararası federasyonlar bu uluslarüstü yönetimi, Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) bünyesinde sağlarken, hukuki açıdan, yine öncülüğünde oluşturulmuş olan, Uluslararası Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) içtihatlarından ve Dünya Anti-doping Ajansı (WADA) tarafından yönlendirilen doping politikalarından yararlanmaktadırlar. Bu iki kendine özgü işlevi olan yapılanma haricinde, küresel spor yönetimi politik gelişmelerden de etkilenmektedir. Bu noktada, Avrupa Birliği (AB), Avrupa kıtasının küresel spor üzerindeki etkisi de göze alındığında, küresel spor yönetiminin ve uluslararası spor hukukunun önemli bir aktörü olarak ortaya çıkmakta (Fidanoğlu, 2012) ve uluslararası sporu biçimlendiren bir etkiye sahip olmaktadır. Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD) tarafından spora ilişkin verilen kararlar, güçlü bir hukuk düzeninin, uluslararası sporu nasıl etkileyebileceğinin bir örneğidir. Özellikle Bosman kararı, FIFA ve Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) uygulamalarını AB hukukunun sınırları içerisine çekmiş ve futbolcuların statüsünde oluşturulan devrim niteliğindeki kararların tüm dünyada uygulanmasıyla sonuçlanmıştır.

ABAD'ın aldığı Bosman Kararları futbolun bütünüyle ekonomik çıkar temelli bir organizasyona dönüşmesinin başlangıcı olarak karşımıza çıkmaktadır. Futbolcuların AB sınırları içerisinde serbest dolaşım hakkı kazanmaları, herhangi bir kulübün AB üyesi

Ülkelerin vatandaşı olan sınırsız sayıda futbolcuyla sözleşme yapma hakkına dönüşmüştür. Avrupa kulüplerinin çokuluslu hale gelen oyuncu kadroları, naklen yayın haklarındaki artışa paralel yüksek transfer ücretleriyle bir araya gelmiş, yıldız oyuncuların kişisel reklam sözleşmeleri ile kulüplerin reklam gelirleri ve sponsorluk sözleşmeleri ise sektörün, finansal yatırımcıların spekülasyon sahasına dönüşmesine neden olmuştur. Küreselleşen ve endüstriyelleyen futbol, forma aşkıyla oynayan oyunculardan, farklı kültürlere ve psikolojik özelliklere sahip genç insanlardan karakter ve kişilik sahibi birer futbolcu biçimlendirmeye çalışan antrenörlerden, sloganları ve taşkınlıklarıyla tarihsel bir birikimin gerçek anlatıcıları olan seyircilerden ve bir kulüple ortak yazgıya, paylaşılmış bir geçmişe sahip amatör yöneticilerden arındırılmaya çalışılmakta ve her geçen gün sporun temel değerlerine yabancılaşmaktadır (Tellan, 2008).

Bosman kararları sonrasında AB üyesi ülkeler içerisinde, futbolcular için yabancı kavramı sınırlanmış olsa da ABAD'ın almış olduğu Maros Kolpak, Igor Simutenkov ve Nihat Kahveci kararları, AB üyesi olmayan ülkelerin sporcularını da AB içerisinde yabancı olmaktan çıkarmıştır. Yabancı sporcularla ilgili uluslararası düzeyde ilke ve düzenlemeler uluslararası spor federasyonları tarafından yürürlüğe konulmaktadır. Uluslararası spor federasyonları, bu düzenlemeleri, tarafların hak ve yükümlölüklerini düzenlemek ve özellikle de, birtakım prensiplerle, sporcuların yabancı olduğu bir ülkede mağdur olmalarını engellemek amacıyla yapmaktadırlar. Uluslararası spor federasyonlarının konuya ilişkin düzenlemeleri uluslararası düzeyde, başka bir ifadeyle uluslararası transferlerde uygulanması zorunlu iken, ulusal düzeyde (iç transferlerde) ulusal spor federasyonlarının yetkisi biraz daha geniştir. Ulusal spor federasyonları, yabancı sporculara hakları ve yükümlölükleri konusunda uluslararası kuralların dışında düzenleme yapmamaktadır; ancak, yabancı sporcu transfer edecek olan kendine bağılı kulüplere ilişkin bazı kurallar getirmek (yabancı sporcu kontenjanı gibi) konusunda birtakım yetkileri bulunmaktadır. Böylece, ulusal spor federasyonları yabancı sporcu transferlerinde dolaylı olarak kısmen etkili olabilmektedirler (Erten, 2007:144,145).

Türkiye' de yabancı oyuncu sınırlaması ile ilgili, yeni transfer düzenlemesine kadar başlıca iki farklı görüş bulunmaktaydı. Bunlardan birincisi, yabancı oyuncu sayısının artırılmasının Türk Futbolunu bitireceğı ve yabancı oyuncuların, genç Türk oyuncularının önünü keseceğıydi. Bu görüşü savunanlar, genç oyuncuların takımlarda oynama şansı bulamayacaklarını ve bu durumun Türk futboluna zarar vereceğini, Türk oyuncuların

yetişmesi ve Türk futbolunun gelişimi için yabancı oyuncu sınırlamasının şart olduğunu, ayrıca transfer bütçesi geniş olan kulüplerin alt yapıya önem vermek yerine yabancı transferine yöneleceklerini, ülke futbolunda milli takımlar düzeyinde futbolcu yetiştirmenin gittikçe gleşeceğini ifade etmektedir.

İkinci görüş ise yabancı oyuncu sayısını sınırlı tutmanın aşırı bir korumacılık olduğunu, yerli oyuncu yetişsin diye yapılan bu korumacılığın, düşük rekabet ortamını yarattığını, yerli oyuncuların kendilerini geliştirmek için yeterince çalışmadıklarını, yerlerini kaybetme korkularının bulunmadığını, ancak yabancı iyi oyuncular ile aynı ücretleri talep ettiklerini, kulüplerin bu sebeple maliyetlerinin fazla olduğunu ve verim alamadıklarını, bu sınırlama nedeniyle yerli futbolcu ücretlerinin anlamsız derecede yükseldiğini, yabancı oyuncu sınırlamasının Avrupa da mücadele eden takımların önünü tıkadığını, UEFA ve şampiyonlar Ligi ya da uluslararası oyunlarda rakipleri önünde eşit şartlar altında olmadıklarını, haksız rekabetin olduğunu ve başarının belli bir noktadan sonra elde edilemediğini, bu nedenle de yabancı oyuncu sayısının artırılması ya da bu sınırlamanın kalkmasını savunanlardan oluşmaktaydı.

Yabancı oyuncu sayısının artırılmasını savunan görüş, sayı artınca, kulüplerin nnn açılacağı ve daha geniş bir havuzdan seçim yapma şansına ulaşacaklarını, Türk futbolcuların ücretlerinin makul düzeyle gerileyeceğini, tüm takımların bütçelerini daha doğru değerlendireceklerini, Türk futbolcuların daha çok çalışarak kendilerini geliştireceklerini ve bu durumun da Türk futbolunu ilerleteceğini, Türk futbolunun yabancılara izin verilmediği dönemlerde, en başarısız dönemlerini yaşadığını ve futbolcu ücretlerinin çok yükseldiğini, milli takımımızın düzeyinin gerilediğini, diğer taraftan sınırsız yabancı futbolcuya izin veren futbolda başarılı olan ülkelerin ve AB vatandaşı futbolcuların yabancı sayılmadığı Avrupa lkelerinin göz önüne alınması gerektiğini belirtmekteydi (şar, 2007).

Yukarıdaki tartışmalardan hareketle bu araştırmanın problemi; Avrupa Birliği hukuku kaynaklı spora ilişkin düzenlemelerin, ulusal ve uluslararası spor hukukuna etkileri ile Türkiye Futbol Federasyonu tarafından kabul edilen, futbolcu transferleri konusundaki yeni düzenlemenin, spor hukukunun küreselliği perspektifinde değerlendirilmesinden oluşmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Avrupa hukukunun sportif düzene etkileri ile sporcuların serbest dolaşım hakkını, Türk hukuku açısından inceleyerek, Türkiye Futbol Federasyonu tarafından kabul edilen, futbolcu transferleri konusundaki yeni düzenlemeyi ve yabancı sporcuların durumunu, spor hukukunun küreselliği perspektifinde değerlendirmektir.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- AB vatandaşı sporculara tanınan serbest dolaşım kurallarının Türkiye'de uygulanması konusunda, spor hukuku uzmanlarının görüşleri nelerdir?
- AB hukuku kaynaklı, spora ilişkin düzenlemelerin, Türk spor hukukunda bağlayıcılığı konusunda, spor hukuku uzmanlarının görüşleri nelerdir?
- Türk futbolundaki yeni transfer düzenlemesine ilişkin, spor hukuku uzmanlarının görüşleri nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Sporun profesyonelleşmesi ile birlikte ortaya çıkan spor hukuku, sporda gelişmiş ülkelerde başlı başına bir hukuk disiplini olarak yerini almıştır. Ancak ülkemizde spor hukukunun, henüz bir bilim dalı olarak ihtisaslaşamamış olması, konunun farklı hukuk disiplinlerinin yorumlanması ile açıklanmaya çalışılması sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu durum sebebiyle, kimi zaman, sporun kendine has yapısı ve özellikleri göz ardı edilerek yanlış yorumlamalar yapılabilmekte ve yanlış kararlar alınabilmektedir. Bu nedenle, spor hukuku konusunda yapılacak teorik ve pratik çalışmalar önem kazanmaktadır.

Araştırma sonucunda elde edilecek veriler ile Avrupa'da ve ülkemizde, son dönemlerde, tartışma konusu olan, yabancı sporculara ilişkin düzenlemeler ve bu düzenlemelerin etkilerine ilişkin, spor hukuku uzmanlarının görüşlerinin belirlenmesi ve bu görüşlerin gelecekte yapılacak olan hukuki düzenlemelere, fikir sağlayabilecek olması bakımından çalışmanın önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca spor hukuku alanında yapılan akademik çalışmaların azlığı göz önünde bulundurulduğunda, bu çalışmanın konuya ilişkin farklı çalışmaların yapılması açısından, bir yol gösterici olması umulmaktadır.

Varsayımlar

Araştırmada kabul edilen varsayımlar aşağıdaki gibidir.

- Görüşme yapılan kişilerin soruları yanıtlarken samimi ve içten davrandıkları varsayılmıştır.
- Araştırmaya katılanların cevaplarının doğru ya da gerçek olduğu ve kendi görüşleri olduğu varsayılmıştır.
- Yapılan görüşmeler sonucu elde edilen bulguların, katılımcı görüşlerini objektif olarak yansıttığı varsayılmıştır.
- Araştırma kapsamında hazırlanan görüşme formunun araştırma amacına hizmet ettiği varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

- Araştırmanın kavramsal çerçevesi ulaşılabilen kaynaklarla ve literatür taraması sonucu elde edilen bilgiler ile sınırlıdır.
- Araştırmanın bulguları, Türkiye'de spor hukuku konusunda bilgisi ve çalışmaları olan, katılımcıların görüşleri ile sınırlıdır.
- Araştırma doktora tez süresi ile sınırlıdır.

Tanımlar

Spor Hukuku: Spor sùjelerinin (kişiler ve spor kuruluşları) birbirleriyle münasebetlerini düzenleyen, bunların hak ve yükümlölüklerini ortaya koyan kurallar bütölünölü sistematik biçimde inceleyen disiplindir. Aynı doğrultudaki diğler tanıma göre de spor hukuku, sporcuların sporcularla, kulüplerle, federasyonlarla, hakemlerle, menajerlerle ve bunların birbirleriyle ilişkilerini düzenleyen hukuk dalıdır (Gölşen, 2012:52).

Küreselleşme: Ekonomi, din, eğitim, bilim, yönetim ve sivil toplum gibi çeşitli kültürel ve politik unsurların giderek yoğunlaşmasıyla, dünya nüfusunun tek bir toplum haline dönuştüğü bir süreçtir (Breton ve Reitz, 2003:1).

Spor Hukukunun Küreselliği: Spor hukukunun küreselliği uluslarüstü spor örgütleri tarafından oluşturulan yeknesak ve bağımsız spor hukuku düzeninin (Foster, 2003), tabi olduğu tüm ülkelerde aynı derecede etkili olduğunu ifade eden bir kavramdır.

Sporcuların Serbest Dolaşım Hakkı: AB içerisindeki tüm üye devlet vatandaşları aynı zamanda AB vatandaşı olduklarından, herhangi bir AB ülkesinde uyrukları nedeniyle ayrımcılık görmeden açık işlere başvurma ve çalışma hakkına sahiptir (Tüylüoğlu ve Küçükören, 2010:17). Bosman davası sonrası, sporcuların birer işçi niteliği kazanması ile AB vatandaşı sporcuların, AB üyesi ülkelerde, vatandaşlıkları nedeniyle ayrımcılığa maruz kalmadan, istedikleri spor kulübüyle sözleşme imzalayabilmeleri sporcuların serbest dolaşım hakkı olarak ifade edilmektedir.

Yabancı Sporcu: Anayasamızın 66. Maddesine göre “Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türk” sayılmaktadır. Türk vatandaşlığı Kanunu’nda ise Türk Vatandaşı;” Türkiye Cumhuriyeti Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan kişiyi ifade eder”, tanımlaması yapılmışken, Yabancı; “Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişiyi ifade eder” şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanımlardan yola çıkarak, yabancı sporcu, Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan sporcu olarak tanımlanabilir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. SPOR HUKUKU

2.1.1. Spor Hukuku Kavramı

Hukuk toplumdaki bireylerin haklarını belirlemek için kullanılan bir düzendir. Hayatımızın her yönünü ilgilendiren hukuk için spor da istisna değildir (Healey, 2009:2). Çağımızın en yaygın olgularından birisi olan sporla ilgili konuların hukuki çerçevelerinin belirlenmesi, mevcut normların analiz edilmesi, normlardaki yetersizliklerin belirlenmesi, normların geliştirilmesi için öneriler getirilmesi, olası sorun alanlarının tespiti, karşılaşılan sorunlara çözüm mekanizmaları geliştirilmesi gibi hususlara hukuk biliminin ilgisiz kalması düşünülemez.

1970'ler ve 1980'ler boyunca spor ile ilgili hukuki ihtilafların artan sıklığı, hukukun sporu nasıl etkilediği hakkında akademik çalışmaların oluşmasına yol açmıştır. Sporda uyuşmazlıkların giderek artması ve mahkemelerde sporla ilgili yasal gerekçelerin oluşması ile birlikte, akademisyenler tarafından, spor hukuku olarak tanımlanan alan ortaya çıkmıştır (Parrish, 2003b).

Spor hukukunun konusunu sporla ilgili her türlü faaliyet oluşturmaktadır. Spor olgusu nedeniyle gerçek kişiler ve tüzel kişilerin rol aldığı her türlü bireysel ve kurumsal ilişkinin düzenlenmesi, söz konusu ilişkilerdeki tarafların (uluslararası kuruluşlar, kulüpler, yöneticiler, antrenörler, sporcular vs.) hakları ve sorumluluklarının belirlenmesi, spor nedeniyle oluşan ilişkilerin sorunsuzca sürdürülebilmesi için alınabilecek önleyici tedbirler, ilişkilerde sorun çıkması durumunda ihtilafların adil olarak çözülmesi, spor müsabakalarının yönetim ve organizasyonu, spor müsabakaları öncesi, müsabaka boyunca ve müsabaka sonrası şiddet olaylarının, kuralları ihlal eden aktörlere uygulanabilecek tazminat, disiplin ve ceza yaptırımlarının irdelenmesi spor hukukunun konularını oluşturmaktadır (Bıçak, 2008).

Spor hukuku henüz gelişmekte olan bir hukuk disiplini olup, medeni hukuk ve ceza hukuku gibi kendine özgü kuralları bulunan belli bir koda sahip değildir. Spora ilişkin kurallar, Anayasa, yasa ve diğer düzenleyici işlemlerde yer almaktadır. Ancak bunların bir

araya getirilmesi suretiyle bir "spor kodu" meydana getirilebilir ve spor ve hukukun kesiştiği noktalar bakımından bir spor hukukundan bahsedilebilir. Bu görüş açısından, spor hukuku, spor süjelerinin (kişiler ve spor kuruluşları) birbirleriyle münasebetlerini düzenleyen, bunların hak ve ykmllklerini ortaya koyan kurallar bütününü sistematik biçimde inceleyen disiplindir (Glşen, 2012:52).

Sporun bir sektör haline gelerek büyük bir ekonomik boyut kazanmaya başlaması süreci, özellikle yirminci yüzyılın ikinci yarısında hızlanmıştır. Olimpiyat Oyunları ve Futbol Dünya Kupası ile büyük bir toplumsallık ve uluslararası rekabete sahne olan spor etkinlikleri, özellikle futbolun ekonomi içerisindeki yerinin artması ile birlikte uluslararası alanda önemli bir konum elde etmeye başlamıştır. Ekonomik anlamda böylesine büyük bir yer teşkil eden bir sektörün hukuksallaşması kaçınılmaz bir sonuç doğurduğundan, kaynağını bizzat bireylerden alan ve bu yönüyle birçok sektörden çok daha güçlü bir dayanağa haiz olan sporun da oyuna dair kuralların ötesinde bir kodifikasyon hareketi ile güvence altına alınması zorunluluğu doğmuştur.

Bu koşullar ve toplumsal gelişmeler çerçevesinde, özellikle AB bağımsız, özerk ve kendine özgü bir doğaya sahip ayrı bir hukuk dalı olarak spor hukukunun şekilleniğine yön vermiştir. Spor hukukunun bu özerk ve kendine özgü yapısını kazanması iki boyutlu bir süreçte ilerlemiştir. Bir yandan Bosman, Meca-Medina, Kolpak kararları gibi ABAD kararları vasıtasıyla sporun özerk niteliği ve kendine özgü birtakım kurallara tabi olduğu saptanmış; diğer yandan da Nice Deklarasyonu, “White Paper on Sport” ve nihayetinde Lizbon Antlaşması gibi siyasi metinler aracılığıyla spor hukukunun kazanmaya başladığı bağımsız kimlik bağlayıcı biçimde koruma altına alınmıştır (Gürten ve Erenel, 2012b).

“Spor Hukuku” olarak adlandırılmış olan hukuk disiplini hem özel hem de kamu hukuku öğeleri taşımaktadır; bu hali ile de hukukun çoğulluğuna örnek oluşturmaktadır. Bu oğulluk sadece özel hukuk - kamu hukuku olarak görülmemekte, aynı zamanda ulusal ve uluslararası hukuku da bünyesinde bir nevi sınırlar ötesi hukuk oluşturarak, bir arada tutmaktadır.

Spor Hukuku’nun pozitif birincil kaynakları IOC’nin Olimpik şart’ı, uluslararası spor federasyonlarının statüleri ve çıkardıkları diğer talimatlar ve ikincil olarak da ulusal olimpiyat komiteleri ile ulusal spor federasyonlarının tüzük ve talimatlarıdır. Bütün bu

mevzuat, özel hukuk süjeleri tarafından yaratılmış olup, birincil kaynaklar devletlerin coğrafi sınırlarından ve sınırlamalarından etkilenmeksizin uygulanmaktadır. Bu nedenle de nitelikleri itibariyle “sınırlar ötesi hukuk” olarak da adlandırılmaktadır (Erkiner, 2008).

Spor hukuku kendi kendini düzenleyen bir sistemdir. Uluslararası ve ulusal spor federasyonları “kendi” sporlarını ayrıntıları ile düzenleme, bu kuralları uygulama ve gerektiğinde icra etme hakkına sahiptirler. Bunun yanında spor dalı ve federasyona özgü değerler kendi kendini düzenleme sistemine şekil vermektedir.

Ulusal ve uluslarüstü kuralların yan yana bulunması dolayısıyla spor hukukunun çift yapılı bir sistem olduğu söylenebilir. Bir nevi dikey olan bu çift yapılılık özellikle ulusal ve uluslararası düzeyde belirlenmiş farklı kurallar ile yatay bir segment ile tamamlanmaktadır. Ulusal ve uluslararası hukuk kuralları arasında çatışan düzenlemelerin çokluğunu da göz önüne aldığımızda; spor hukukunun karmaşık bir yapısı olduğu ortaya çıkmaktadır (Vieweg, 2010).

2.1.2. Spor Hukukunu Düzenleyen Uluslarüstü Kuruluşlar

Etkinlikler ve spor etkinlikleri insanlık tarihi kadar eskidir. Spor etkinlikleri halk kutlamaları ile başlamış ve tarihsel olarak dinle bağlantısı kurulmuştur. Klasik rnek Milattan önce 776’da ilk oynanan Antik Olimpik Oyunlardır. Günümüzdeki anlamından çok farklı olarak Zeus adına düzenlenen bir festival olan Olimpik oyunlar uluslararası bir spor etkinliğine dnşmştir. Olimpik Oyunlar sadece toplumun hoşlandığı bir sportif etkinlik değil aynı zamanda dini bir kutlamadır. Başlangıçta yerel ve ulusal bir kutlama, seremoni olarak ortaya çıkan spor etkinlikleri, 20. yüzyılın başlarında uluslararası standartların getirilmeye çalışılmasıyla, dünya çapında bir “spor sistemine” dnşmştir. Bu global sistemin karakteristik özelliği, aynı kuralların tüm dünyada oynanan aynı tür spor dalları için geçerli olmasıdır. Bu süreçte, özellikle ekonomik olarak başarılı olan ülke sporları popüler olmuştur. Endüstrileşme ve modernleşme süreci ile birlikte global spor sistemleri ortaya çıkmıştır (Argan, 2013:176).

Sporu uluslararası düzeyde yöneten kurumlar; IOC, ulusal olimpiyat komiteleri, uluslararası spor federasyonları, Uluslararası Paralimpik Komite ve daha özel alandaki düzenlemeleriyle dikkati çeken WADA sayılabilir (Erten, 2007:20).

Dünyada spor, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki profesyonel ligler istisna olmak üzere, uluslararası spor federasyonları eliyle yönetilmektedir. Uluslararası federasyonlar bu uluslarüstü yönetimi sağlarken de hukuki açıdan, CAS içtihatlarından ve WADA tarafından yönlendirilen doping politikalarından yararlanmaktadırlar. Bu iki kendine özgü işlevi olan yapılanma haricinde, küresel spor yönetimi politik gelişmelerden de etkilenmektedir. Bu noktada AB, Avrupa kıtasının küresel spor üzerindeki etkisi de göze alındığında, küresel spor yönetiminin önemli bir aktörü olarak gösterilmelidir (Fidanoğlu, 2012).

Uluslararası Olimpiyat Komitesi (International Olympic Committee - IOC)

Bugün, uluslararası sporun en üstünde IOC bulunmaktadır. Olimpik hareketin şu anki uygulayıcısı ve teorisyen konumunda, çok sporlu ve çok uluslu yapıya sahip olan IOC, dünya sporu üzerinde etkili ve önemli roller oynamaktadır.

Olimpiyat oyunları, M.Ö. 776 - M.S. 395 arasında düzenlenen Antik olimpiyat oyunları ve 1894 den günümüze kadar düzenlenen Modern olimpiyat oyunları olmak üzere iki dönemde karşımıza çıkmaktadır (Erten, 2007:21).

1894 yılından itibaren var olan ve modern olimpiyatın temsilcisi olan IOC, Fransız Barone Pierre de Coubertin'in çalışmaları sonucu, 17 Eylül 1918 tarihinde İsviçre Federal Konseyi'nin kararıyla tüzel kişilik olarak tanınan, uluslararası hukuk açısından kazanç amacı taşımayan bir dernek olarak kurulmuştur. Bu derneğin temel hedefi, olimpiyat oyunları aracılığıyla tüm ülkelerin sporcuları arasında kardeşliği teşvik etmek ve güçlendirmek suretiyle sportif karşılaşmaların ve sporun gelişimine hizmet etmektir (Gülşen, 2012:43).

IOC 1 Kasım 2000 tarihli sözleşme ile İsviçre Federal Konseyi tarafından tanınmış, sonsuz süreli olan ve kâr amacı gütmeyen uluslararası bir sivil toplum kuruluşudur. Genel Merkezi İsviçre'nin Lozan kentindedir ve bu kent Olimpik Başkenttir. IOC'nin amacı kendisine Olimpik Antlaşma ile verilen görevi, rolü ve sorumlulukları yerine getirmektir. IOC'nin temel görevi olimpik harekete liderlik etmek ve olimpizmi dünya çapında teşvik etmektir (İnternet: Olympic Charter). Esasen IOC, İsviçre hukukuna tabi 115 üyeli bir dernek olup, dünya çapında olimpiyat oyunlarını düzenlemektedir. IOC'nin örgütlenmesinde her

ülkeden birer üye bulunmaktadır. IOC üyeleri, bulundukları ülkedeki Olimpik hareketin durumu, promosyonu ve ihtiyaçları hakkında IOC Başkanına bilgi vermekle yükümlüdür (Gülşen, 2012:44).

Ulusal Olimpiyat Komiteleri (National Olympic Committees - NOC)

Olimpik hareketin en önemli kurumlarından biri de ulusal olimpiyat komiteleridir. Halen IOC'nin tanıdığı 204 ulusal olimpiyat komitesi vardır (İnternet: National Olympic Committees). Ulusal olimpiyat komitelerinin esas görevi Olimpik Hareketi, Olimpik Şarta uygun olarak ülkelerinde geliştirmek ve korumaktır. IOC, her ülkeden bir ulusal olimpiyat komitesi tanımakta ve tanıdığı komiteleri, olimpiyat oyunlarında ve düzenlediği tüm bölgesel, kıtasal ya da dünya ölçeğinde yapılan yarışmalarda, ülkesinin tek yetkili kurumu olarak kabul etmektedir. Ayrıca ulusal olimpiyat komitelerinin sporcu göndererek olimpiyat oyunlarına katılması da bir zorunluluktur. Ulusal olimpiyat komiteleri ülkesindeki bir şehri olimpiyat oyunları için aday gösterme konusunda tek yetkili kurumdur. Ayrıca olimpiyat oyunlarına gönderilecek yarışmacıları, takımları ve personeli gönderme yetkisi de ulusal olimpiyat komitelerininindir. Ulusal olimpiyat komitelerinin aynı zamanda, Olimpik Şarta uyma konusundaki özerkliğini bozacak siyasi, hukuki, dini ve ekonomik baskılara karşı durmak yükümlülüğü de bulunmaktadır (Erten, 2007:32).

Uluslararası Spor Federasyonları

Uluslararası spor federasyonları, ilgili oldukları bir veya birden fazla spor branşının uluslararası düzeydeki en yetkili yönetim ve karar organları olup, konularına giren spor faaliyetinin kural ve şartlarını uluslararası düzeyde belirleyen hükümetler dışı organizasyonlardır. Uluslararası spor federasyonlarının olimpik hareket içindeki görevleri arasında ise, olimpik ruha uygun olarak, branşları olan spor dalları ile ilgili kuralları düzenlemek, olimpiyat oyunlarına katılacak yarışmacılar için ölçütler koymak ve bunları IOC'nin onayına sunmak sayılabilir.

Bir uluslararası spor federasyonunun, branşında yer alan karşılaşmaların olimpiyat oyunlarında yer alabilmesi için, Olimpik Şartta belirtilen kriterleri yerine getirmesi gerekir. Buna göre, uluslararası spor federasyonlarının statüsünün, uygulama ve faaliyetlerinin Olimpik Şarta uygun olması, Dünya Anti-Doping Kodunun uygulamasını kabul etmiş

olması, faaliyette bulunduğu spor branşıyla ilgili olarak bağımsızlığını ve yetkisini devam ettiriyor olması gerekmektedir.

Uluslararası federasyonlar, IOC ile koordinasyonu daha iyi sağlayabilmek, televizyon gelirlerinin dağıtımını, müşterek sorunların çözüme kavuşturulması, karşılaşmaların belirli bir takvime bağlanması gibi konuları karara bağlamak için birlikler oluşturmuşlardır.

Bu amaçlarla organize olmuş dört birlik vardır:

- Olimpik Yaz Oyunları Uluslararası Spor Federasyonları Birliği (The Association of Summer Olympic International Federations - ASOIF).
- Olimpik Kış Oyunları Uluslararası Spor Federasyonları Birliği (The Association of International Olympic Winter Sports Federations - AIOWF).
- IOC Tarafından Tanınan Uluslararası Spor Federasyonları Birliği (Association of the IOC-Recognised International Sports Federations - ARISF). Bu grup içerisinde IOC tarafından tanınmış ancak branşları olimpiik programa alınmamış federasyonlar bulunmaktadır.
- Genel Uluslararası Spor Federasyonları Birliği (The General Association of International Sports Federations - GAISF) (Erten, 2007:33-35).

Uluslararası federasyonlarla ilgili söylenmesi gereken son bir husus da, çok ilgi gören ve buna bağlı olarak tek bir merkezden yönetimin zor olduğu bazı uluslararası federasyonların coğrafi olarak birtakım alt federasyon ve birliklere ayrılmış olduklarıdır.

Genel olarak uluslararası federasyonların yetkili organlarının almış oldukları kararlar da kesindir. Muhatap olan herkesin ve kurumun bu kararlara ve kurallara uyması beklenir. Aksi halde, ilgili kişi ya da kurum, uluslararası spor federasyonunun sorumluluğu altında düzenlenen uluslararası karşılaşmalara katılamayabilir. Spor konusunda böyle bir uygulamaya gidilmesinin nedeni, kural ve kararları yeknesaklaştırarak sporun gelişiminde birleştirici olmaktır. Ancak, federasyonların kararlarının kesinliği konusundaki tartışmalar nedeniyle, uygulamaya yönelik kararlar aleyhine, tahkime gidebilme imkânı kabul edilmektedir (Erten, 2007:33-36).

Uluslararası Spor Tahkim Mahkemesi (Court of Arbitration for Sport-CAS)

Tarihsel süreç içerisinde profesyonel sporcuların sayısındaki artışa paralel olarak sadece sporcularla değil, spor kulüpleri, spor federasyonları, spor müsabakalarını düzenleyenler ile sporda görev alan diğer kişilerle ilgili hukuki uyuşmazlıklar da artmıştır. 1980'li yıllara kadar spor hukuku uyuşmazlıklarını nihai biçimde çözüme bağlayacak bağımsız bir merciin bulunmaması bu konuda adım atılmasını zorunlu hale getirmiştir. Nitekim 1981 yılında spor hukukundan kaynaklanan uyuşmazlıklar için bağımsız bir yargılama sistemi oluşturma düşüncesi Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nde ele alınmış ve 1983 yılında onaylanan tüzük, 30.6.1984 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Böylelikle, spor hukukundan doğan uyuşmazlıklar Uluslararası spor hukuku alanında en büyük otorite olan IOC'nin kurmuş olduğu CAS tarafından tahkim yoluyla, esnek, spor hukukunun ihtiyaçlarına uygun, hızlı ve düşük maliyetle çözülmesi düşüncesi hayata geçirilmiştir. 1991 yılında CAS tarafından kabul edilen tahkim kılavuzunda yer alan bir tahkim şartına uluslararası spor federasyonlarının tüzüklerinde de yer verilince, CAS tüzüğü ve uluslararası spor federasyonları tarafından öngörülen kurallara ilişkin olarak ortaya çıkan ve ilgili federasyon tarafından çözüme bağlanamayan uyuşmazlıkların devlet mahkemelerine müracaat edilmeksizin CAS tarafından kesin olarak karara bağlanacağı taraflarca bir tahkim şartı olarak taahhüt edilmeye başlanmıştır. Bunu takiben pek çok uluslararası spor federasyonu ve Ulusal Olimpiyat Komitesi tüzüklerinde bu tip bir hükme yer vermiş ve zamanla CAS'ın karara bağlayacağı uyuşmazlıkların sayısında ciddi bir artış yaşanmıştır (Akil, 2011).

CAS'ın bir uyuşmazlık hakkında karar verebilmesi için bu hususta tarafların rızasının bulunması şarttır. Bu rıza, aralarındaki hukuki ilişkiyi doğuran sözleşmede yer alan bir tahkim şartından, uyuşmazlığın doğumundan sonra akdettikleri bir tahkim anlaşmasından veya zımni bir şekilde meydana gelebilir.

Kurumsal bir tahkim mahkemesi olan CAS'ın merkezi İsviçre'dedir. Bunun yanı sıra uyuşmazlıkların daha kolay halledilebilmesi amacıyla Amerika Birleşik Devletleri'nin New York ve Avustralya'nın Sydney kentinde Daimi İdari Bürolar kurulmuştur. Bahsi geçen bürolar Lozan'a bağlı olarak çalışmakta ve usule ilişkin tüm işleri yapma yetkisine sahip bulunmaktadır. CAS'ın üç üyesi Avrupa, iki üyesi Afrika, iki üyesi Amerika, iki üyesi Asya ve bir üyesi de Okyanusya kıtasından seçilmektedir. CAS, bağımsız bir yapıya

sahip olup kendi içinde oluşturduğu hakem heyetleri ile spor hukukuna ilişkin tüm uyuşmazlıkları, spora özgü usul kuralları çerçevesinde, tahkim ve arabuluculuk yöntemlerini kullanarak çözüme bağlamakla ve uzun vadede ulusal, uluslararası spor federasyonları ve spor kuruluşlarının usule ilişkin kuralları arasındaki ahengi sağlamakla görevlendirilmiştir. Bu bağlamda CAS'ın beş fonksiyonundan söz etmek mümkündür:

- Uyuşmazlıkları ilk ve tek yetkili mercii olarak karara bağlamak,
- Spor federasyonları tarafından alınan kararları (disiplin cezaları) istinaf merci olarak incelemek,
- Uyuşmazlıkları arabuluculuk yöntemiyle dostane bir biçimde çözmek,
- Spora ilişkin hukuki konularda tavsiye niteliğinde görüş bildirmek,
- Uluslararası spor müsabakaları ve olimpiyat oyunları sırasında meydana gelebilecek uyuşmazlıkları kısa sürede çözmek.

CAS'ın baktığı uyuşmazlıklar belirli spor dallarına inhisar ettirilmiş değildir. Bir başka deyişle, CAS bütün spor dallarına ilişkin uyuşmazlıklar hakkında karar vermektedir (Akil, 2011).

CAS'da yargılama faaliyeti temel olarak, İlk Derece Tahkim Birimi (Ordinary Arbitration Division) ve Temyiz Tahkim Birimi (Appeals Arbitration Division) tarafından yürütülmektedir. Bu sebepten ötürü de CAS'da, iki ayrı tahkim usulü uygulanmaktadır. Buna göre, İlk Derece Tahkim Birimi, milletlerarası ticari tahkim kurumları gibi faaliyet göstermekte ve kendi önüne gelen ilk derece uyuşmazlıklarını (spora ilişkin sponsorluk sözleşmelerinden, sporcu sözleşmelerinden veya spor müsabakalarının televizyon yayınına ilişkin sözleşmelerden doğan uyuşmazlıklar) bünyesinde bulunan hakem heyetleri ile karara bağlamaktadır. İlk Derece Tahkim Birimine başvurulabilmesi için, uyuşmazlığın CAS tahkim kurallarına göre çözüleceğine dair geçerli bir tahkim anlaşması olması gerekmektedir. Bu tahkim anlaşması uyuşmazlığın taraflarınca önceden yapılabileceği gibi, uyuşmazlık ortaya çıktıktan sonra da yapılabilmektedir.

CAS yargılamasının ikinci ana birimini oluşturan Temyiz Tahkim Birimi ise, milletlerarası spor organizasyonlarının statü veya düzenlemelerinde disiplin veya benzeri kurullarınca verilen kararları temyiz (itiraz) makamı olarak incelemektedir. CAS'ın bu fonksiyonu

özellikle doping nedeniyle verilen disiplin cezalarının incelenebilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. İlk Derece Tahkim Biriminde olduğu gibi Temyiz Tahkim Biriminin de uyuşmazlığı inceleyebilmesi için, uyuşmazlığın taraflarının rızaları gerekmektedir. Dolayısıyla, spor federasyonlarının verdikleri kararlar konusunda CAS'ın yetkili hale gelebilmesi için, federasyonların statülerinde veya tüzüklerinde, organları tarafından verilen kararlar aleyhine CAS'a başvurulabileceğine dair bir hükmün bulunması zorunluluğu aranmaktadır. Böyle bir hükmü içeren spor federasyonunun lisansına sahip olan sporcunun da bu kayda rıza gösterdiği kabul edilmektedir. Diğer taraftan, İlk Derece Tahkim Birimi uyuşmazlıklarının çözümü için ayrıca, CAS'ın bünyesinde Arabuluculuk Kurulları bulunmaktadır. Ancak, Temyiz Tahkim Biriminin görev alanına giren uyuşmazlıklar için arabuluculuk kurullarına başvurulamamaktadır. Bu kurullar dışında CAS, yaz ve kış Olimpiyat Oyunları sırasında ve milletlerarası spor şampiyonalarında, oyunların yapıldığı yerde, geçici görevli (ad hoc) Mahkemeler oluşturmaktadır. Bu mahkemeler ile de milletlerarası spor şampiyonaları ile olimpiyat oyunları sırasında meydana gelebilecek uyuşmazlıklar en kısa süre içerisinde son merci olarak çözümlenmektedir (Bozkurt, 2010).

1983 yılında IOC'nin öncülüğünde kurulan CAS spor yapılanmasının özerkliğini korumak ve spor teşkilatlarının devletlere nazaran bağımsızlığını pekiştirmek amacını gütmektedir. Bu suretle spor hukukundan doğabilecek ihtilaflar devlet hâkiminin yetki alanından çıkarılmak istenmiştir. Sporun gittikçe önem kazanan ticari getirileri, bu alanda ihtilafları da bir o kadar körükler olmuştur. Bunların çözümünü devletlerin hâkimlerine bırakmak spor hukukunu parçalamak tehlikesini arz etmekteydi. Tahkim yoluyla, farklı hukuk düzenlerinin farklı anlayışları önlenmiş ve uluslararası spor kurallarının yeknesak anlaşılması ve uygulanması sağlanmıştır (Erkiner, 2008).

Dünya Anti Doping Ajansı (World Anti-Doping Agency - WADA)

Sporda dopingin önlenmesi konusunda faaliyet gösteren WADA tarafından üretilen anti doping politikaları sporda küresel düzeyde ortak kuralların ve uygulamaların getirilmesine hizmet etmektedir. Küresel spor yönetiminin önemli birimlerinden biri olan CAS gibi WADA da IOC tarafından gerçekleştirilen çabalar doğrultusunda hayata geçmiştir ve yine IOC ve diğer uluslararası spor federasyonlarının gelirleri ile finanse edilmektedir. WADA'nın kurulmasından önceki dönemde, sporda dopingin

önlenmesi amacıyla IOC tarafından Medikal Kod (Medical Code) yayınlanmış ancak; bu testlerin doping alanında uzman sağlık kuruluşlarınca gerçekleştirilmesi gereken, masraflı testler olması nedeniyle, ulusal spor federasyonları Medikal Kod'u uygulamakta sıkıntıya düşmüştür. Bu durum, sporcu sağlığına zararlı olduğu kadar, uluslararası rekabette eşitliğin sağlanması adına da problem yaratmıştır. Bu sorunların giderilmesi adına, Medikal Kod'la belirlenen ilkelerin küresel düzeyde uygulanabilmesi için belirli kurallar ve yaptırımlar düzenleyen uzman bir birim olarak WADA 1999 yılında kurulmuştur (Fidanoğlu, 2012)

WADA'nın küresel yetkisi ilk olarak 2003 yılında Dünya Anti-doping Yasası'nın (World Anti-Doping Code) dünya genelinde hükümetler ile ulusal ve uluslararası spor federasyonlarının ortak anlaşması sonucunda onaylanması ile daha da artmıştır. Dünya Anti-doping Yasa'sının kabul edilmesiyle WADA doping konusunda küresel olarak ülkelere, ulusal federasyonlara ve sporculara ortak yükümlülükler getirebilen önemli bir spor yönetimi organizasyonuna dönüşmüştür (Fidanoğlu, 2012).

Geleneksel anlamda sporda dopingin önlenmek istenmesinin nedeni adil bir rekabet ortamının sağlanabilmesidir. Ancak, WADA'nın çabaları sonucu ortaya çıkmış olan Dünya Anti-doping Yasası adil ve dürüst oyun ilkelerini korumanın yanı sıra sporcu sağlığını korumak ve toplumda sporun örnek teşkil etmesini sağlamak gibi farklı görevler üstlenmiştir. Bu görevlerin yerine getirilmesini sağlamak adına ise ilgili yasa tarafından kusursuz sorumluluk ilkesinin uygulanacağı belirtilmektedir. Bu ilke uyarınca her yıl düzenli olarak WADA tarafından hazırlanan yasak listesinde yer alan yöntem ve maddeleri kullandıkları, yine WADA tarafından akredite edilmiş laboratuvarlar tarafından, tespit edilen sporcular, kusur veya ihmalleri olup olmadıklarına bakılmaksızın doğrudan diskalifiye edilmekte ve müsabaka gereği kazandıkları madalya, puan veya ödülleri iade etmek zorunda kalmaktadır. Dünya Anti-doping Yasası tarafından kusursuz sorumluluk ilkesinin kabul edilmesinin başlıca nedeni, spor müsabakaları sırasında bilinçli olarak dopinge başvuran sporcuların kusursuzluklarını ileri sürerek yaptırımdan kaçma imkanına sahip olmalarını önlemektir (Fidanoğlu, 2011)

2.1.3. Sportif Düzeni Etkileyen Uluslarüstü Kuruluşlar

Spor, toplum yaşamına çok değişik yollardan girerek, bireyleri doğrudan ya da dolaylı olarak kendisine bağımlı kılmakta ve her zaman toplumun ilgisini canlı tutmaktadır. Bu yönüyle bir sosyal olgu olan spor, toplum yaşamında belirli görevler de üstlenmektedir. Toplumun vazgeçilmez zevklerini, ihtiyaçlarını karşılayarak kendisine bağlayan bu olgu, günümüz dünyasında büyük bir toplumsal kurum olduğunu kabul ettirmiştir. Toplumu çok yakından ilgilendiren belli davranışlar, düşünceler, inançlar ve simgeler geliştirmiştir. Spor, her toplumsal kurum gibi diğer toplumsal kurumlarla ilişki halindedir ve bu yönüyle toplumun hukukundan, siyasetinden, ekonomisinden, demografik, kültürel, coğrafi yapısından, coğrafi çevresinden ve uluslarüstü kuruluşlardan ayrı düşünülemez (Akkurt, 2013). Bu kapsamda sporu doğrudan düzenleme yetkisine sahip olan kuruluşların dışında; Avrupa Konseyi, AB ve Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) sportif düzene etkileri bakımından, önemli uluslarüstü kuruluşlardır.

Avrupa Konseyi (Council of Europe)

Rusya ve onun kontrolündeki Doğu Bloku ülkelerine karşı demokrasiyi esas alan diğer Avrupa ülkeleri, 5 Mayıs 1949 tarihinde Avrupa Konseyi'ni kurmuşlardır. Avrupa Konseyi'nin Kurucu Antlaşması "Avrupa Konseyi Statüsü" adı ile aynı tarihte yürürlüğe girmiştir. Statünün başlangıç bölümünde, taraf devletlerin, "halkların ortak varlığı olan ve her gerçek demokrasinin dayandığı kişi özgürlüğü ve hukukun üstünlüğü ilkelerinin kaynağı olan düşünsel ve ahlaksal değerlere sarsılmaz şekilde bağlı" olduğu belirtilmiştir. Türkiye Statü'ye 8 Ağustos 1949 tarihinde katılmıştır. Avrupa Konseyi'nin; oybirliğiyle karar alan ve her üye devletten bir bakanın katılımıyla oluşan bir Bakanlar Komitesi, üyeleri ulusal parlamentolardan gelen bir Danışma Meclisi, bir Sekreterliği ve bir Avrupa İnsan Hakları Divanı vardır. Avrupa Konseyi eğitim-kültür konuları yanında özellikle insan haklarının korunması alanında çok önemli bir rol oynamaktadır. Strazburg'da bulunan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile oluşturulmuştur ve uluslararası mahkeme hüviyetini taşımaktadır. Divan'a başvuru, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu ve üye devletler tarafından yapılabilir. Üye devlet vatandaşları bağlı oldukları devlet aleyhine başvurularını bu Komisyon'a yapmaktadırlar. Komisyon bu başvuru üzerine sorunu Divan'a götürebilmektedir (Bilici, 2010:36-37). Günümüzde Avrupa Konseyinin 47 üyesi bulunmasına (İnternet: The Council

of Europe in brief) rağmen, seçilmiş bazı yargıçların koltuklarının boş bulunması sebebiyle, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde 45 yargıç görev yapmaktadır (İnternet: Judges of the Court).

Avrupa Konseyi, kendisini tanımlarken savunma hariç, Avrupa'nın bütün önemli meselelerine sahip çıktığını vurgular ve bunları şöyle sıralar: insan hakları, medya, hukuki işbirliği, sosyal uyum, sağlık, eğitim, kültür, kültürel miras, spor, gençlik, yerel demokrasi, sınırlar ötesi işbirliği, çevre ve imar. Ayrıca Konsey, Avrupa'da adalet ile ilgili her şeyin kendisini ilgilendirdiğini ve yetki alanına girdiğini özellikle vurgulamaktadır.

Avrupa Konseyi'nin spor alanındaki faaliyetleri "Avrupa Kültür Antlaşması" ile 1954 yılında tanımlanmıştır. Spor Geliştirme Komitesi (Committee for the Development of Sport - CDDS) bu antlaşmanın uygulanmasından yükümlüdür. Avrupa Konseyi Devlet Başkanlarının 1997 Strasbourg zirvesinde saptadıkları kriterlerden sporla ilgili olanları şunlardır:

- Herkes için yaşam koşullarını iyileştirme aracı olarak, sosyal uyumu kolaylaştırmak, toplum ve özellikle gençler arasında ahengi sağlamak için sporu geliştirmek.
- Spor aracılığı ile hoşgörüyü geliştirmek ve günümüzde sporu tehdit eden tehlikelerden korumak.

Avrupa Konseyi bu kriterleri ile spora, örnek teşkil etme rolünde atfettiği önemi vurgulamak ve sosyal entegrasyon rolünü belirtmek istemiştir. Bu suretle Avrupa Konseyi'nin 1975'te Spor Şartı'nı kabul etmesi Avrupa'da sporun o tarihe kadar olmadığı şekilde demokratikleşmesini sağlamıştır. 1992'den beri Konsey, Spor Şartı'nı bir "Sporun Etik Kodu" ile tamamlamıştır.

Avrupa Konseyi'nin diğer çok önemli bir hukuki belgesi 1989'da kabul ettiği "Doping ile Mücadele Konvansiyonudur". Bu konvansiyonun bir özelliği sadece Avrupa ülkelerine münhasır olmayıp evrensel oluşudur. Bu çerçevede Avustralya, Kanada, Tunus gibi Avrupa dışı ülkeler de bu konvansiyonu kabul etmişlerdir. Aynı şekilde Avrupa Konseyi de WADA'da temsil edilmektedir. Spor alanında Avrupa Konseyi'nin diğer bir önemli konvansiyonu 1985'de kabul edilen "Sportif gösterilerde ve özellikle futbol karşılaşmaları sırasında şiddet ve seyirci taşkınlıkları hakkında Avrupa Konvansiyonu"dur. Bu

Konvansiyon düzenlediği birçok konu ile birlikte önemli maçlarda göz önünde tutulması gereken yetmiş hususluk bir liste saptamış ve halen Avrupa’da maçlar bu kriterlere uyularak organize edilmektedir.

Avrupa Konseyi'nin ilgi alanına giren bir diğer konu, sporun sosyal uyumu sağlamadaki rolüdür. Bu alanda vurgu özellikle göçmenlerin, sığınmacıların, işsizlerin, tutukluların, genç suçluların ve engellilerin spor yapma hak ve imkânları üzerine konmuştur. 1991'den beri, Avrupa Konseyi'ne yeni üyelerin iltihakı ile Spor Geliştirme Komitesi (CDDS) Sprint programını yürürlüğe koymuştur. Amaç bu yeni Konsey üyelerinin (çoklukla eski doğu bloğu ülkeleri) spor yasalarının, spor finansmanının, spor yönetim düzeninin ve sporda gönüllülüğün Avrupa kriterlerine çekilmesini sağlamaktır (Erkiner, 2007).

Avrupa Birliği (European Union)

Günümüzde spor, AB içinde de önemli bir yere sahiptir. Avrupa Birliği Komisyonu, sporu, Avrupa vatandaşlarını birbirlerine en çok yaklaştıran etmenlerden biri olarak görmekte ve sporun günümüz toplumunda çok önemli bir sosyal ve siyasal fonksiyona sahip olduğunu kabul etmektedir. Ancak AB, sporun bu derece önemli fonksiyonlara sahip olduğunu kabul etmekle birlikte, kurucu ve müteakip belgelerde spora ilişkin doğrudan doğruya bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu sebeple spor, AB içinde serbest piyasa ekonomisi ve özellikle rekabet hukuku kuralları aracılığıyla ele alınmakta ve bu çerçevede yargı kararlarına konu olmaktadır. AB, günümüzdeki durum itibariyle, kendisine özgü yapısal özelliklerini dikkate alarak spora doğrudan müdahale etmemekte/edememekte, sporu sadece ekonomik nitelik taşımasından dolayı ele almaktadır. Bu sebeple, AB’de Avrupa Konseyinde olduğunun aksine spora ilişkin antlaşmalara rastlanmamaktadır. Durum böyle olmakla birlikte, AB, spor ile ilgili bir takım belgeler aracılığıyla sporu ne şekilde değerlendirdiğini ortaya koymuştur. Örneğin “Sporda Topluluk Eylemlerinin Gelişimi ve Geleceği” (1998), “Spor Avrupa Modeli” (1999), “Spor ve Avrupa Rekabet Politikası” (2001) (Küçükgüngör, 2012), “Sporda Beyaz Sayfa” (2007) , “Sporda Avrupa Konseyi Bildirisi” (2008), “Avrupa Birliğinde Spor Temsilcileri Çalışması” (2009), “Sporda İletişim” (2011) gibi (İnternet: General Policy Documents).

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization - UNESCO)

UNESCO Birleşmiş Milletler Örgütü'nün "Eğitim, Bilim ve Kültür" kuruluşudur, dolayısı ile spora kendi ihtisası açısından bakmaktadır; yani, diğer bir ifade ile sporun özellikle eğitim ve kültür etkisini incelemekte ve yönlendirmeye çalışmaktadır (Erkiner, 2007).

1975'ten itibaren spor konusunda aktif rol oynamaya başlayan UNESCO (Akkurt, 2013), 1978 yılında "Beden Eğitimi ve Spor Uluslararası Şartı"nı kabul etmiştir (Erkiner, 2007). Daha sonra 1980'de hazırlanan "Bütün Dünya İçin Spor Programı" adlı raporun amacı, insanların ilgisini spora çekmek suretiyle yaşam seviyesini, sosyal faaliyetlerinin kalitesini yükseltmek ve suç işlemek gibi olumsuz eylemlerden uzaklaştırmaktır (Akkurt, 2013). 2002 yılının başında Punta Del Este'de yapılan toplantısında kabul ettiği diğer önemli bir belge de "Beden Eğitimi ve Sporun Sürdürülebilir Ekonomik Gelişmeye Katkısı" dokümanıdır. UNESCO'nun 2002 yılında ele aldığı bir diğer konu "Gençlik, Spor ve Barış" olmuştur. Bu kuruluşun bir diğer inceleme teması: "Eğitim Hakkının vazgeçilmez unsuru ve başlıca etmeni olarak Beden Eğitimi ve Spor" olmuştur. Görüldüğü gibi UNESCO sporun eğitim fonksiyonunu ön plana çıkartan ve bu konuda evrensel çalışma yürüten devletler üstü kuruluşur.

UNESCO, dopingle mücadele konusunda yeni bir konvansiyon da hazırlayarak devletlerin imzasına açmış ve 2007 yılında, bu konvansiyonun yürürlüğe girmesi için aranan 30 devletin onaylaması şartına ulaşılmış olduğundan, uluslararası düzeyde yürürlüğe girmiştir (Erkiner, 2007).

2.1.4. Spor Hukukunun Küreselliği

Küreselleşme, 20. yüzyılın son bölümünde özellikle iletişim ve ulaşım teknolojilerinin de ilerlemesi sayesinde, dünyanın sosyal ve ekonomik açıdan birleşmesine neden olmuştur. Bu sosyal değişim çok kısa süre içerisinde sporu da etkisi altına almış ve sporun günümüzde küresel bir endüstri olarak ortaya çıkmasını sağlamıştır. Küreselleşme ve sporun bu kadar kolay etkileşime geçmesinin arkasında sporun taşıdığı özellikler yer almaktadır. Tarihsel olarak incelendiğinde, sporda uluslararası rekabetin antik Yunanistan'da düzenlenen Olimpiyat oyunlarından bugüne gelen bir gelenek olması ve

dünya üzerindeki insanların spora ilgisinin küresel piyasada sporu önemli bir pazar haline getirmesi, sporun küreselleşmesi ve endüstriyelleşmesini sağlayan başlıca etkenler olmuştur. Bu gelişmeler doğrultusunda da spor küresel düzeyde yeknesak kurallarla yönetilen bir endüstri haline dönüşmüştür (Fidanoğlu, 2012). Spor hukukunun küreselliği de uluslararası spor örgütleri tarafından oluşturulan yeknesak ve özerk hukuk düzeninden kaynaklanmaktadır (Foster, 2003).

Sporun tabi olduğu hukuki düzenlemeler, sporun hemen hemen bütün alanlarında ve aşamalarında kendisini göstermektedir. Uluslararası alanda başka bir örneği görülmeyecek derecede bağlayıcı kurallar alma yetki ve imkânına sahip olan uluslararası spor teşkilatları, sporu bir taraftan teknik ve idari, diğer taraftan mali ve hukuki açıdan yönlendirmektedir. Bu teşkilatlar tarafından tespit edilen ve ülkeden ülkeye değişmeyen kurallar çerçevesinde spor müsabakaları, büyük ve benzeri görülmeyen bir uyum içinde gerçekleştirilmektedir. Sporun oyun kurallarına özgü olan bu nitelik, ulusal ve uluslararası teşkilat yapısı, karar alma süreçleri ve spor yargılaması bakımından da geçerli olmaya başlamıştır. Yani burada temel bir ilke ortaya çıkmaktadır: “Oyun kurallarının belirlenmesi ve uygulanmasına ilişkin münhasır yetki ve yeknesaklık, spor yönetimi ve yargılaması bakımından da geçerli olmalıdır” (Küçükgüngör, 2012).

Spor binlerce yıldır her toplumun ayrılmaz bir parçası olmuştur ve kesin olan şey sporda ayrımcılığın olmamasıdır (İnternet: Eksteen, 2012:21). Spor evrenseldir ve sporun evrenselliği düzenlenmesinde birliği gerektirir. Bu yeknesaklığı, bir ülkeden diğerine farklı olan devletlerin hukuku sağlayamaz. Oysa uluslararası federasyonlar bütün üyelerine ve uygulanabilir olduğu herkese aynı kuralları uygulamaktadır ve sporun hukuki düzeninin sınırlar ötesi boyutu ile devletlerin münhasıran ulusal olan hukuk düzenleri arasındaki çatışmanın büyümemesi için uluslararası spor teşkilatları, kendi mevzuatlarının, devletlerin hukuk düzenlerine karşı özerkliğini, çeşitli yöntemlerle azami derecede arttırmaya çalışmaktadırlar (Erkiner, 2008).

Uluslararası spor hukuku uluslararası federasyonların düzenlemelerinden, IOC’nin olimpiik hareket düzenlemelerinden, CAS’ın usul ve içtihatlarından ve WADA’nın düzenlemelerinden oluşmaktadır. Bunlardan bilhassa uluslararası federasyonlar, temsil ettikleri spor hakkında evrensel düzenlemelerde bulunmaktadır. Uluslararası

federasyonlar bu alanda mevzuat çıkarmak (yasama); bunları yetkili organları vasıtasıyla sınırlar ötesi - evrensel boyutta uygulamak (yürütme); mevzuat ve icraatlarına uymayanlara yaptırımlar uygulamak (disiplin) yetkileri bulunmaktadır. Uluslararası federasyonlar bu düzenleri ile temsil ettikleri sporların ulusal federasyonları ve onların oluşturdukları kıtasal teşkilatları üzerinde hükümrandırlar.

Ayrıca uluslararası federasyonlar, birbirlerinden tecrit edilmiş durumda olmayıp, IOC tarafından yönetilen olimpiik hareket bünyesinde sıkı ve önemli bir dayanışma ile işbirliği içerisindeyler. IOC, bu bağlamda, kendi hukuk düzenini oluştururken, CAS yargısal alanda, WADA ise dopinge mücadele alanında bu mekanizmaya ilave bir güç katmaktadır. CAS ile kurulmuş olan tahkim yargı düzeni, spor teşkilatlarını çok büyük ölçüde devletlerin yargı sistemlerine ve hakimlerine muhatap olmaktan korur hale getirmiştir (Köse, 2010:64,65).

Uluslararası spor kuruluşları bakımından bir değerlendirme yapılacak olursa bu kuruluşların uluslararası hukuk kişiliğine sahip olmadıklarını açıkça ifade etmek gerekir. Zira bir varlığın uluslararası hukuk kişisi olarak kabul edilebilmesi için sahip olması gereken unsurların hiçbirinin uluslararası spor kuruluşlarında mevcut olmadığı görölmektedir. Bu kuruluşlar iç hukuk hükümlerine göre kurulmuş olup, varlıklarını uluslararası bir antlaşmadan almayan, gayri-ticari amaçlı ve hükümet dışı kuruluş niteliğindedirler. Örneğin İsviçre Medeni Kanunu'na göre her biri dernek olarak kurulmuş olan IOC, FIFA (Federation Internationale de Football Associations), UEFA (The Union of European Football Associations) ve diğer uluslararası spor federasyonları, birer hükümet dışı kuruluştur (Küçükgüngör, 2012).

2.2. AVRUPA BİRLİĞİ VE SPOR

2.2.1. Genel Olarak Avrupa Birliği

Avrupa'da birlik düşüncesinin temellerinin 1300'lere kadar uzanıp farklı düşünürlerin çeşitli sebepler ve yollarla bu düşüncüyü şekillendirdiğini belirtmek gerekir. Yakın tarihimizde yaşanan II. Dünya Savaşı hiç şüphesiz Avrupa adına birlik için en önemli dönüm noktalarından birini oluşturmaktadır. Her iki dünya savaşının da Avrupa'da başlaması, üçüncü bir savaşı önlemenin tek yolunun her şeyden önce Avrupa'da barışın inşası noktasında tarafları ciddi şekilde birleştirmiştir. Bu bağlamda, savaşın nedeni olarak

dizginlenemeyen milliyetçilikler ön plana çıkmış, özellikle de aşırı milliyetçi eğilimlerin Avrupa’da törpülenmesi gerektiği kanaati II. Dünya savaşı sonrasında tüm taraflarca paylaşılmaya başlanmıştır. Bunu temin için ulusçuluk, ya da ulusallık yerine uluslararasılık öne çıkarılırken çatışan kimlikler yerine Avrupalılık bilincini geliştirme düşüncesi önem kazanmıştır (Aksoy, 2013:30).

Tarih boyunca Avrupa’da beslenerek gelişen birlik düşüncesi, belki de Avrupa bütünleşmesini diğer bütünleşme hareketlerinden ayıran en önemli özelliktir. Söz konusu düşünce, Avrupa’da bütünleşme hareketlerinin ruhu olmuştur. Ancak Avrupa’da var olan bu federalist ruhun aksine, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT) kuruluncaya kadar, uygulamalar genelde çoğulcu bir nitelik sergilemiştir. Bununla birlikte, söz konusu dönemde birtakım federalist girişimler de vardır; fakat bu girişimlerin bazıları kalıcı olmamış bazıları ise çok dar kapsamlı kalmıştır. Birinci Dünya Savaşı sonrası, dünya üstündeki gücünü ve hakim durumunu kaybeden Avrupa, Rusya ile ideolojik kopukluğunun da başlaması ile birlikte, Avrupa bütünleşmesi yönünde yeni planlar hazırlamaya başlamıştır. AKÇT’nin kurulmasına kadar Avrupa’da “Avrupa Hareketi”, “Briand Planı”, “Avrupa Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (OEEC)”, “Brüksel Paketi”, “Avrupa Konseyi” gibi hükûmetler dışı veya hükûmetler arası örgütler ortaya çıkmıştır. Bu örgütlerin tümü Avrupa’da birlik fikrine katkıda bulunmuştur. Aynı zamanda bu örgütler kuruluş ve işleyişlerinde Avrupa’da birlik fikrinden de beslenmişlerdir. Ancak bunlardan hiçbirisi, Avrupa Birliği’ne ulaşan bütünleşme hareketi ile eş değer kabul edilemez. AKÇT ile başlayan bütünleşme hareketi, ilk defa uluslarüstülük prensibini kuruluş esası olarak bütünleşme girişiminin temeline yerleştirmiştir. Ayrıca AKÇT ile başlayan süreç Avrupa’da ulusu aşan siyasi bir birliğe ulaşmayı hedef olarak kabul etmiştir. Bu yönüyle AB kuruluşundan itibaren bir ilk olmuştur (Özen, 2013:15).

Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa’daki komünist partilerin devrimci hareketlerine karşı mücadeleyi desteklemek adına Truman Doktrini, Marshall Yardımı ve Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) yoluyla dünya liderliğini ele geçirirken, Avrupa siyasetine de doğrudan müdahil olmuştur (Aksoy, 2013:30,31). AKÇT’nin uluslarüstü bir örgüt olarak kurulması ve bu örgütün ileride bir Avrupa Federasyonuna öncülük etmesi düşüncesinde askerî, siyasi ve ekonomik hâkimiyetini kullanan ABD, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Batı Avrupa’da federal bir bütünleşme sürecini planlamış ve teşvik etmiştir (Özen, 2013:15).

AB özgürlük, demokrasi, eşitlik, hukukun üstünlüğü ve azınlıklara mensup kişilerin hakları da dâhil, insan haklarına ve insan onuruna saygı değerleri üzerine kurulmuştur. Bu ortak değerler tüm üye devletlerde çoğulculuk, ayrımcılık yapmama, hoşgörü, adalet, dayanışma ve kadın-erkek eşitliğinin hâkim olduğu toplumlar oluşturmaktadır (Borchardt, 2010:19).

Avrupa bütünleşmesinin öncü fikir babalarının “Hristiyan Kardeşliği” temelinde bir birlikten söz ettiği görülmektedir. İtalyan şair Dante’nin 1310’da yazdığı *Monarchia* adlı kitapta bir “Birlik” düşüncesi söz konusudur. Aynı dönemde Pierre Dubois tarafından dile getirilen birlik çağrısında ise Avrupa’daki prenslikler arasında bir konsey kurulması ve tüm ihtilafların burada ele alınması önerilmiştir. William Penn’in 1693’te yazdığı “Avrupa’nın Şimdiki ve Gelecekteki Barışı” adlı kitap ile 1713’te Abbe de Saint Pierre’nin kaleme aldığı “Avrupa’da Kalıcı Barışın Sağlanması için Bir Proje” başlıklı kitaplar yine Hristiyan devletler arasında bir üst örgütlenmeyi önermektedir. Aydınlanma düşünürlerinden Jean Jacques Rousseau, Avrupa’da “uluslarüstü” bir yapının istikrar ve düzeni sağlayacağını düşünmüştür. Alman düşünür Immanuel Kant ise 1795’te yazdığı “Ebedi Barış Üzerine” adlı kitabında, ortak değer ve ilkelere saygı gösteren devletlerarasında Avrupa Birleşik Devletleri kurulması fikrini ileri sürmüştür. Ünlü Fransız romancı Victor Hugo ise 1849’da tüm Avrupa devletlerinin daha üst bir örgütün şemsiyesi altında birleşmesi yönündeki dileğini dile getirmiştir. Bu görüşler yanında, 1834 yılında hayata geçirilen Alman Gümrük Birliği (Zollverein) gibi diğer bazı yerel bütünleşme hareketlerine de rastlanmaktadır (Erhan, 2013:3).

Avrupa’da bir birlik kurulması görüşü geçen yüzyıllarda bir çok düşünür, sanatkar ve devlet adamı tarafından benimsenmiş ve geliştirilmeye çalışılmış ancak 2. Dünya Savaşı’ndan sonra ciddi olarak adımlar atılmıştır (Roy, 2006:1). AB’nin temelleri Jean Monnet ve Robert Schuman’ın, Fransız ve Alman demir ve kömür endüstrilerini birleştirme girişimine kadar uzanır (Pusca, 2004:10). 1951 yılında, Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda, İtalya ve Lüksemburg’un AKÇT’yi kuran Paris Antlaşması’nı imzalamalarıyla bu girişim gerçekleşmiştir. 1957’de ise kömür ve çeliğin yanı sıra diğer sektörlerde de ekonomik birliği kurma amacıyla Roma Antlaşması’nı imzalayan ülkeler Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu ve ilk olarak “Ortak Pazar” daha sonra Avrupa Topluluğu diye anılan Avrupa Ekonomik Topluluğu’nu kurmuşlardır. 1973’de Danimarka, İngiltere ve İrlanda, 1981’de Yunanistan, onu takiben 1986’da İspanya ve Portekiz’in katılmasıyla 12 üyeye ulaşan Birlik, Şubat 1992’de Maastricht diye anılan bir antlaşma

daha imzalayarak, 1993’den itibaren, “Avrupa Birliği” adı altında ekonomik, politik ve kültürel bir birleşmeyi başlatmıştır.

1 Ocak 1993’te Tek Pazar’ın oluşmasıyla, o zaman 12 tane olan üye ülke arasında malların, sermayenin, hizmetlerin ve insanların serbest dolaşımı başladı. Birlik, 1995’te Avusturya, Finlandiya ve İsveç’in katılımıyla 15 üyeye ulaştı. Mayıs 2004’te 10 yeni ülke, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Letonya, Litvanya, Macaristan, Malta, Polonya, Slovakya ve Slovenya’nın katılımıyla üye sayısı 25 oldu (Roy, 2006:1). 2007 yılı Ocak ayında Bulgaristan ve Romanya’nın, Temmuz 2013’te de Hırvatistan’ın katılımı ile üye sayısı 28’e ulaşmıştır (İnternet: Member states of the EU).

Çizelge 2.1. Avrupa Birliği Sürecindeki Temel Antlaşmalar (Türe, 2004:61).

Antlaşmanın Adı	İmza Yeri ve Tarihi	Yürürlük Tarihi
Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu’nu Kuran Antlaşma (Paris Antlaşması)	Paris -18 Nisan 1951	23 Temmuz 1952
Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu’nu Kuran Antlaşma (Roma Antlaşması)	Roma - 25 Mart 1957	1 Ocak 1958
Avrupa Ekonomik Topluluğu’nu Kuran Antlaşma (Roma Antlaşması)	Roma - 25 Mart 1957	1 Ocak 1958
Avrupa Topluluklarına Tek Bir Konsey ve Tek Bir Komisyon Kuran Antlaşma (Birleştirme/Füzyon Antlaşması)	Lüksemburg - 8 Nisan 1965	1 Temmuz 1967
Avrupa Topluluklarını Kuran Antlaşmaları Gözden Geçiren Antlaşma (Avrupa Tek Senedi)	Lüksemburg ve Lahey - 17 ve 28 Şubat 1986	1 Temmuz 1987
Avrupa Birliği Antlaşması (Maastrich Antlaşması)	Maastrich - 7 Şubat 1992	1 Kasım 1993
Avrupa Birliği Antlaşması’nı ve Avrupa Topluluklarını Kuran Antlaşmaları Değiştiren Antlaşma (Amsterdam Antlaşması)	Amsterdam - 2 Ekim 1997	1 Mayıs 1999
Avrupa Birliği Antlaşması’nı ve Avrupa Topluluklarını Kuran Antlaşmaları Değiştiren Antlaşma (Nice Antlaşması)	Nice - 26 Şubat 2001	1 Şubat 2003
Avrupa Birliği Antlaşması’nı ve Avrupa Topluluğunu Kuran Antlaşmaları Değiştiren Antlaşma (Lizbon Antlaşması)	Lizbon – 13 Aralık 2007	1 Aralık 2009

AB'nin üye devletleri, antlaşmalarını sürekli değişen iç ve dış koşullara uyarlamada olağanüstü bir yetenek sergilemektedir. Antlaşmaların düzeltilme sıklığı ve her antlaşma değişikliğinin meydana getirdiği ilerleme etkisi düşünülürse, bütünleşme sürecinin

dinamizmi ortaya çıkmaktadır. Avrupa antlaşmalarında yapılan değişikliklerin sıklığı, bu değişiklikleri yapanların, yani üye devlet hükümetlerinin Avrupa'nın birleştirilmesi iradesine sahip olduklarını göstermektedir. Birlik üyeleri antlaşmaları kutsal ve değiştirilemez saymamakta, aksine çok uluslu bütünleşme sürecinin kusursuzlaştırılabilir araçları olarak görmektedirler (Mousis, 2004:33,34).

2.2.2. Avrupa Birliği'nin Amaçları

AB'nin ilk hareket noktası olan Paris Antlaşması ile kurulan AKÇT, 1. ve 2. Dünya Savaşlarının insanlığı yıkıma uğratmasıyla barışın sürekliliği ve bölgesel istikrarın sağlanması için savaşa sebep olan ham maddelerin üretimini, ulusal güçlerin kontrolünden çıkarıp uluslarüstü bir güce devretmek amacıyla kurulmuştur. Paris Antlaşması'nı takiben Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu kuran Roma Antlaşması'ndan, 1993 yılında "Avrupa Birliği" adı altında ekonomik, politik ve kültürel bir birleşmeyi başlatan Maastricht Antlaşması'na kadar, "barışın sürekliliğinin" ve "özgürlüğün korunmasının" sağlanması Birliğin değişmez amacı olmuştur. Bu amacı gerçekleştirmek için ortaya konan hedefler ve ortak politikalar Birliği kuran antlaşmalarda özetle şu şekilde belirtilmektedir (Roy, 2006:3):

- Ülkelerin ekonomik ve sosyal gelişimlerini ortak eylemlerle sağlamak,
- Bölgeler arasındaki ekonomik dengesizlikleri gidererek uyumlu kalkınma sağlamak ve ekonomik bütünlüğü güçlendirmek,
- Halkların çalışma koşullarını ve hayat standartlarını iyileştirmek,
- Dengeli ticari ilişki ve adil rekabeti sağlamak,
- Ortak Dış Politika ve Güvenlik Politikaları oluşturmak,
- Adalet ve İçişlerinde işbirliği sağlamak.

AB, Roma Antlaşması'nda ayrıntılarıyla açıklanan bazı amaçlarına hızlı bir şekilde ulaşmıştır. Bu amaçlar tarifelerin ve diğer ticari bariyerlerin kaldırılması, işçiler için serbest dolaşım özgürlüğü sağlama, ortak bir dış ticaret politikası oluşturma ve ortak bir rekabet politikasının esaslarını oluşturma ile ilgiliydi (Fogg, 2002:8,9). Bu amaçlar genel olarak ekonomi, ticaret ve işçilerin serbest dolaşımı temelinde oluşturulmuştur.

Ancak AB sadece ekonomik bir birlik değildir. AB'nin temel değerleri olan eşitlik, özgürlük, insan hakları, azınlık hakları ve temel haklara saygı, insanı ön planda ve ekonomik kaygıların üstünde tutmaktadır. Bunun içindir ki, bu temel değerler, Avrupa Birliği'ne üye olma temel kriterlerini içeren Kopenhag Kriterleri'nde yer almıştır (Roy, 2006:3). Ayrıca üye olan ülkelerde çalışanların hayat ve çalışma koşullarını iyileştirip, işçi ve işveren örgütleri arasında sosyal diyalogun gelişmesini sağlayarak üye ülkelerin sosyal politika düzenlemeleri arasında bir uyum sağlamak da AB'nin amaçları arasındadır (Tekeli, 2013:10).

2.2.3. Avrupa Birliği'nin Kurumları

18 Nisan 1951 tarihli Paris Antlaşması ve 25 Mart 1957 tarihli Roma Antlaşması, ileriye dönük bir bütünleşmiş Avrupa oluşturulacağı bilinci ile imzalanmıştır. Bu bilinçten dolayıdır ki, 7 Şubat 1992'de Maastricht'de imzalanan Antlaşma AB'nin ekonomik ve siyasal bütünlüğünü içermektedir. Bu şekliyle AB düzeni, bir devlet düzenine benzemektedir. AB'nin yasama, yürütme ve yargı görevlerini yerine getiren organlar bulunmaktadır. Bu organlar birbirinden bağımsız olarak görev yapmaktadırlar.

AB'nin bugün yedi temel organı bulunmaktadır. Bu organlar; Avrupa Parlamentosu, Avrupa Birliği Konseyi (Council of the European Union), Avrupa Konseyi (European Council), Avrupa Komisyonu, Avrupa Birliği Adalet Divanı, Avrupa Sayıştay ve Avrupa Merkez Bankası'dır (Paksoy, Paksoy, Özkan ve Şentürk, 2011:49). AB'nin organları saptanmış bulunan hedef ve amaçların gerçekleştirilmesi görevini yerine getirmektedir (Noel, 1980:6).

2.2.4. Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri

Türkiye, kuruluşundan itibaren çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşma yolunda uluslararası gelişmeleri yakından takip etmiş ve Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD), Avrupa Konseyi (Council of Europa), NATO gibi bazı önemli uluslararası oluşumların içinde yer almıştır. Bu doğrultuda Türkiye, tarihte en büyük barış projesi olarak nitelendirilen Avrupa bütünleşmesi hareketine de ilgisiz kalmayarak, 31 Temmuz 1959'de bu hareketin en önemli örgütlenmesi olan Avrupa Ekonomik Topluluğuna (Bugünkü adıyla Avrupa Birliği'ne) başvurmuş (Can, 2013:3) ve topluluk ile en uzun süren ve en karmaşık ilişkileri olan ülke olmuştur (Bogdani, 2011:23).

Yunanistan ve Türkiye, Topluluğa ortak olmak amacıyla başvuran ilk Avrupalı devletlerdir. Türkiye'nin 31 Temmuz'daki ortaklık başvurusu bir rekabet ruhu içinde, Yunanistan'inkinden altı hafta sonra yapılmıştır. Farklı müzakerelerde, Yunanlılar Kennedy Çok Taraflı Ticari Toplantısında iki yılı aşkın bir süre sonunda imzalanan ve kendilerine Topluluğun, sigara da dâhil olmak üzere beş ürün üzerindeki ayrıcalıklarını veto etme hakkı veren bir anlaşma elde ettiler. Türk müzakereciler ise iki kat fazla zaman harcayarak, 12 Eylül 1963'te, ortaklığın 1964 Aralık ayında yürürlüğe girmesini sağlayan Ankara Antlaşması'nı imzalayabilmişlerdi (Brewin, 1997:48). Bu ortaklık antlaşması ile uzun vadeli bir hedef olarak Türkiye'nin topluluk üyeliği tanımlanmış ve bu üyeliğin gerçekleşebilmesi için gerekli misyon oluşturulmuştur (Bogdani, 2011:23).

Ortaklık anlaşmaları, AB ile üçüncü ülkelere karşılıklı hak ve yükümlülükler yükleyen, tarafların ortak eylemde bulunmasını, birbirlerine imtiyaz tanımasını ve üçüncü ülkenin AB sistemine dâhil edilmesini gerektiren anlaşmalar olarak ifade edilmiştir (Fidanoğlu, 2013b). Türkiye ile AB arasında bir ortaklık ilişkisi doğuran Ankara antlaşması, giriş bölümü dışında 33 madde içeren ana metin, bir geçici protokol, bir mali protokol, son senet ve işgücü konusunda taraflar arasında teati edilen mektuplardan oluşmaktadır. Ayrıca Antlaşma'nın ana metnine bir niyet bildirisi, iki yorum bildirisi ve Federal Alman Hükümeti'ne ait iki bildiri eklenmiştir.

Ankara Antlaşmasıyla belirlenen amaçlara ulaşılmasını sağlamak ve bu ortaklık ilişkisinin uygulanmasına ve geliştirilmesine yönelik her türlü düzenlemeyi yapmak üzere temel karar organı olarak bir Ortaklık Konseyi oluşturulmuştur. Ortaklık Konseyi Antlaşma'nın amaçlarının gerçekleştirilmesi için yararlı tavsiyelerde bulunabilmekte ve ortaklık rejiminde elde edilen sonuçları dönemsel olarak inceleyebilmektedir. Ayrıca ortaklık rejiminin gerçekleşmesi yolunda, Antlaşma amaçlarından birine ulaşmak için, Antlaşma taraflarının bir ortak davranışı gerekli görüldüğü takdirde, bunun için gerekli yetki Antlaşma'da öngörülme bile Ortaklık Konseyi uygun kararları alabilmektedir.

Ortaklık Konseyi, ilişkilerdeki uyuşmazlıkların çözümü bakımından da Ankara Antlaşmasında yetkili kılınmıştır. Antlaşma'nın taraflarınca önüne getirilen ve Antlaşma'nın uygulanması ve yorumu ile ilgili olarak Türkiye'yi, AB'yi veya AB üyesi bir devleti ilgilendiren her uyuşmazlık hakkında Ortaklık Konseyi kendisi karar verebilmekte veya uyuşmazlığı ABAD veya başka bir yargı merciine götürmeyi kararlaştırabilmektedir.

Ortaklık Konseyi, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'ni temsil eden üyeler, AB üyesi devletlerin hükümetlerini temsil eden üyeler ve Avrupa Birliği Konseyi ve Avrupa Komisyonu'ndan katılan üyelerden oluşmaktadır (İnternet: Türkiye-AB İlişkileri).

Ankara Antlaşmasının ana metninde; ortaklık ilişkisinin amacı, gümrük birliği, tarım, malların, kişilerin, sermayenin ve hizmetlerin serbest dolaşımı, ulaştırma, rekabet, mevzuat ile ekonomik ve ticari politikaların uyumlaştırılması, ortaklık kurumları, Türkiye'nin tam üyelik imkânları, ortaklık ilişkisinde çıkabilecek uyuşmazlıkların çözümü gibi konulara ilişkin hükümler öngörülmüştür. Ana metnin ekini teşkil eden protokollerde ise ortaklığın hazırlık döneminde Birlik tarafınca tek taraflı olarak Türkiye'ye tanınacak ticari ve mali ayrıcalıklar düzenlenmiştir (Can, 2013:4).

Bu düzenlemeler AB tarafından, özellikle de stratejik açıdan önem taşıyan rolünden ötürü "kapsamlı bir Türkiye politikası" olarak geliştirilmişti. Bu politikanın hedefi, Türkiye'yi kademeli biçimde Birliğe entegre etmek ve nihai olarak da tam üyeliğe götürmektir. Bu bağlamda tarafların birbirlerinin pazarlarına serbestçe girmesini sağlamak üzere şu önlemler öngörülmüştür (Gümrükçü,2013):

1. Türk sanayi ürünlerine öncelik tanınması (1964-1971), ayrıca 1973'ten itibaren doğrudan veya dolaylı engellerin kaldırılması ve bu ürünlerin üye ülkelere gümrüksüz ithali,
2. İşgücünün serbest dolaşımının 1 Aralık 1986'ya kadar aşamalı biçimde sağlanması,
3. İki tarafın gümrük vergilerinin oranları, 31 Aralık 1995'e kadar adım adım azaltılarak bu tarihte tam olarak Gümrük Birliği'nin gerçekleştirilmesi,
4. Tarım ürünlerinde 31 Aralık 1995'e kadar tam uyumu sağlama,
5. Türk ekonomisinin teşviki amacıyla, geri ödemesiz kalkınma yardımları verilmesi, mali işbirliğine gidilmesi, teknoloji transferinde ve kültürel alanda işbirliği kurulması,
6. Ekonomi, turizm, ticaret ve rekabet politikası koordinasyonunun ve mali politikaların, vergi sisteminin ve hukuk normlarının uyumlulaştırılması.

Ankara Antlaşması süreci (1964-1973) Türkiye ve AB arasındaki ilişkilerde hazırlık dönemi olarak nitelendirilirken, imzalanan Katma Protokol ile geçiş dönemi başlamıştır. Katma Protokol 23 Kasım 1970'de Brüksel'de imzalanmış ve tarafların iç hukuklarında onaylanmasının ardından 1 Ocak 1973'te yürürlüğe girmiştir. Katma Protokolün tarafların

iç hukuklarında onaylanması işlemlerinin gecikeceği anlaşıldığından 21 Temmuz 1971’de Protokolün sadece ticari hükümlerini önceden yürürlüğe koyan bir geçici antlaşma imzalanmıştır. Bu Geçici Antlaşma 1 Eylül 1971’de yürürlüğe girmiştir. Böylece geçiş dönemi fiilen daha önce başlamıştır.

Katma Protokol, Ankara Antlaşması’nda yer alan hükümlerin Türkiye’nin ekonomik durumuna uygun bir biçimde yürürlüğe konulmasını sağlayan ve 64 maddeden oluşan bir uygulama antlaşmasıdır. Zira Ankara Antlaşması’nın belirlediği genel çerçeve, Katma Protokol ile doldurulmuş ve uygulamaya geçirilmiştir.

Katma Protokol, ortaklığın geçiş döneminin uygulanmasına ilişkin koşulları, usulleri, sıra ve süreleri belirlemekte; sanayi ürünlerinde gümrük birliği, tarım için tavizli rejim, işgücünün serbest dolaşımı, yabancı sermaye, yerleşme serbestisi, rekabet ve devlet yardımları, ihracatın desteklenmesi ve mali yardımlar gibi temel konularda hükümler içermektedir (Can, 2013:9).

6 Mart 1995’de Brüksel’de gerçekleştirilen 36. dönem Ortaklık Konseyi toplantısında, geçiş dönemi sona erdirilerek, ortaklığın son döneminin 1 Ocak 1996 tarihinden geçerli olmak üzere uygulamaya konulması kararlaştırılmış ve “Gümrük Birliğinin Son Döneminin Uygulamaya Konmasına” İlişkin 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı kabul edilmiştir. Bu Karar’ın 1 Ocak 1996’da yürürlüğe girmesiyle birlikte ortaklığın geçiş dönemi sona ermiş ve günümüze kadar sürmekte olan son dönem başlamıştır (Can, 2013:13).

1999 yılında toplanan Helsinki Zirvesi’nde Avrupa Komisyonu, diğer aday ülkeler için de geçerli olan, katılım öncesi üyelik kriterlerini yerine getirmesi ve üyelik için gerekli reformları gerçekleştirmesi için Türkiye’yi destekleme kararı almıştır. Böylece Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne tam üyelik süreci başlamıştır (Hemerijck, 2004:20). Helsinki’de alınan katılım ortaklığı kararı ile birlikte Türkiye’nin yol haritası da çizilmiş ve Türkiye’nin AB’ye entegrasyonu için ilkeler, öncelikler ve koşullardan oluşan, kısa ve orta vadeli hedefler tanımlanarak, 2001 yılında katılım ortaklığı kabul edilmiştir (Joseph, 2010:157,158).

İlerleyen dönemlerdeki yumuşama politikasıyla eş zamanlı olarak ve özellikle de Doğu-Batı çatışmasının bitmesiyle birlikte AB'nin Türkiye politikasının kuralları da değişmiştir. Türkiye'nin AB'ye yaklaşması o zamandan beri AB açısından kendi çıkarlarını korumak ve sürdürmek için değerlendirilen bir duruma dönüşmüş ve bu durum, AB açısından bakıldığında, birçok ilgi alanı içinde sadece bir tanesini oluşturmuştur. Oysa Türkiye açısından bu 'başlı başına bir değer' ifade etmektedir. Bu temel çelişki bir yandan Türkiye'nin büyük beklentileri ve diğer yandan da AB'nin "umursamazlığı" bugün artık ilişkinin tüm safhalarına damgasını vurmakta ve süreci belirlemektedir. AB-Türkiye yaklaşması bu şekilde giderek eşit bir ortaklık politikasından, sermaye ve malların globalleşmesi politikasına dönüşme meyli göstermektedir (Gümrükçü, 2013).

Ekonomik ilişkilerimiz ve karşılıklı bağımlılıklarımız dolayısıyla ekonomik açıdan güçlü bir AB Türkiye açısından son derece önemlidir. Hâlihazırda iktisadi entegrasyonun son derece ileri durumda olduğu Avrupa açısından Türkiye, siyasi nedenlerle müzakere süreci tıkansa da, seyri ne olursa olsun Avrupa'nın önemli bir ekonomik ortağı ve cazibe merkezi olmaya devam edecektir (Avrupa Birliği Bakanlığı, 2013:58).

AB-Türkiye Gümrük Birliği, AB ile Türkiye arasında 2011 yılında toplam 120 milyar avro olarak gerçekleşen ikili ticaretin geliştirilmesine katkıda bulunmaya devam etmektedir. Türkiye, AB'nin altıncı en büyük ticari ortağı, AB ise Türkiye'nin en büyük ticari ortağıdır. Türkiye'nin toplam ticaretinin neredeyse yarısı AB ile gerçekleşmekte ve ileri teknoloji bileşeninin büyük bir bölümünü oluşturduğu doğrudan yabancı yatırımların yaklaşık % 75'i AB'den gelmektedir. Ancak, Türkiye gümrük birliğini tam olarak uygulamamaktadır ve hâlâ gümrük birliği kapsamındaki taahhütlerini ihlal eden mevzuat mevcuttur. Bunun sonucu olarak, bazı ticari konular çözümsüz kalmaya devam etmektedir. Türkiye'nin, ithalat lisansları, AB'de serbest dolaşımda olan üçüncü ülke mallarının ithalatı üzerindeki kısıtlamalar, devlet destekleri, fikri mülkiyet haklarının etkili biçimde uygulanması, yeni ilaçların tescili için gereken koşullar ve vergi konusunda ayrımcı muamele gibi ticaretin önündeki teknik engellerin kaldırılması ile ilgili olarak AB'nin verdiği bir dizi taahhüt hâlâ yerine getirilmemiştir (İnternet: 2012 İlerleme Raporu).

Gümrük Birliği, Türk sanayisinin büyük bölümünü kapsamayı başarmış olsa da, hizmet sektörüne ve tarıma yayılması daha sonra, devam eden müzakere süreci içinde

başlayacaktır. Çünkü Türkiye, AB'ye tam üyeliğinin kesin güvencesini almadıkça hizmet sektörünü gümrük birliğine açmayı reddetmektedir (Rocard, 2009:31).

2.2.5. Avrupa Birliği ve Spor Hukuku

Avrupa Birliği'nde uluslararası düzeyde pek örneği olmayan bir hukuk sistemi bulunmaktadır. AB hukuku Birliğe üye devletlerin iç hukuklarında sahip oldukları “egemenlik yetkilerinin bir bölümünü Birliğe devretmeleri” sonucunda oluşmuştur. Uluslarüstü hukuk olarak nitelendireceğimiz bu hukuk düzeninin, üye devletlerin ulusal hukuklarıyla yakın ilişkisi vardır (Günoğur, 2013:21).

AB hukukunun temel kaynakları şunlardır (Hasgüler ve Uludağ, 2013:172,173):

- Asli (Birincil) Kaynaklar: Anayasal nitelikli kurucu antlaşmalardır (1951 Paris, 1957 Roma, 1965 Brüksel Antlaşmaları, 1970 Lüksemburg “Bütçe” Antlaşması, 1976 Avrupa Parlamentosu’na doğrudan seçimle ilgili Konsey kararı, 1987 Avrupa Tek Senedi, 1992 Maastricht, 1997 Amsterdam, 2001 Nice, 2009 Lizbon Antlaşmaları, Birliğe sonradan dahil olan tüm üye devletlerin katılım antlaşmaları).
- Tali (İkincil) Kaynaklar: Birlik Organlarının tasarrufları neticesi oluşan hukuksal belgeler, metinler. (1. Tüzükler, 2. Direktifler, 3. Kararlar, 4. Tavsiyeler, 5. Görüşler; bunlardan ilk üçü bağlayıcı niteliktedir).
- Hukukun Genel İlkeleri (Eşitlik, Kanuni Kesinlik, Hükümlerin Geriye Yürümezliği, Ölçülülük, Hukuki Güvenceler, İnsan Hakları, Hukuk Devleti ilkeleri).
- ABAD Kararları ile oluşan “İçtihat”.
- Üye Olmayan Devletler ya da Uluslararası Örgütler ile yapılan antlaşmalar.
- Örf-Âdet Hukuku, Yapılageliş-Teamül.

AB Hukukunun belirleyici özellikleri şunlardır (Hasgüler ve Uludağ, 2013:173):

- Mütecanis (Tekdüze-Homojen) Geçerlilik: AB Hukuku’nun tüm üyelerde aynı hüküm ve sonuçları doğurmasıdır.
- Özerklik: AB organları ile üye devletler arasındaki görev ve yetki ayrımıdır.
- AB Hukuku’nun “Doğrudan Uygulanabilirliği” ve “Doğrudan Etki Doğurması”, ulusal organların tasarrufuna gerek olmaksızın hakların ve yükümlülüklerin oluşmasıdır.
- AB Hukuku ulusal hukuka göre “öncelikli” ya da “üstündür”.

Bu hukuk kaynaklarının dışında, AB'nin dinamik karakterinin sonucu olarak ortaya çıkan hukuki boşluklar, yorum yoluyla veya ABAD'ın hukuk yaratmasıyla doldurulmaktadır (Arsava, 1999).

AB bütünleşmesinde ortak akıl ile oluşturulmuş hukukun önemli bir yeri vardır. AB, kurumsal yapılanmasını kurucu antlaşmalara göre şekillendirmekte, genişlemeye devam etmekte, sorunlara çözümler aramakta ve her türlü kararı bunlara göre almaktadır. Kısacası her türlü karar ve uygulama meşruiyetini kurucu antlaşmalardan almaktadır. Günümüzde AB kurucu antlaşmaları, uluslararası hukuksal metinler olmanın çok ötesinde, Avrupa bütünleşmesi sürecinin anayasal metinleri olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle kurucu antlaşmalar, hukuksal hiyerarşide üye devletlerin kendi iç hukuklarından önce gelmekte ve onların eylem ve işlemleri ile vatandaşları açısından bağlayıcı hükümler taşımaktadır. Dolayısıyla AB'nin şeklen ve siyasal nitelikte olmasa da hukuksal ve içerik bakımından anayasal metinleri ve kendine özgü bir anayasal düzeni bulunmaktadır. AB anayasal düzenin temelini oluşturan hukuk devleti ve insan haklarına saygı, demokrasi, sosyal adalet ve kültürel çeşitlilik ilkeleri antlaşmalarda kendine yer bulmaktadır (Erdoğan, 2008).

AB kuruluşundan itibaren, sporu sosyal, kültürel ve eğitimsel politika amaçları için kullanmak niyetindeyken, sporda hızlı ticarileşme sonucu bu amaç yerini spor sektörü katılımcıları için rekabetçi bir denge sağlamak amacıyla politikalar ve kurallar geliştirmeye dönüşmüştür (Parrish, 2003c). Aslında bu dönüşüm AB'nin kuruluş amacı olan ekonomik entegrasyon fikrine uyumlu olarak gerçekleşmiş ve spor şimdiye kadar ekonomik bir aktiviteyi oluşturduğu için AB hukukuna tabi olmuştur (Niemann and Brand, 2008:90). Ekonomik bir sektör haline gelen sporun hukuksallaşması ile birlikte, AB ve spor arasındaki ilişki giderek yakınlaşmıştır. Spor sektöründe serbest dolaşım hakkı, serbest ve açık rekabeti koruma gibi konularda AB genel hukuk prensipleri yönlendirici konuma gelmiştir (Parrish, 2001).

Normal olarak spor hukukunun AB hukuk düzenine karşı özerkliğinin gündeme gelmemesi gerektiği düşünülebilir; zira spor tanım olarak bedelsiz, çıkar amaçlı olmayan, ticaret dışı bir faaliyettir. Oysa, AB İkinci Dünya Savaşı sonrasında ekonomik entegrasyon ana fikrine dayalı olarak doğmuştur. AB'nin, varsayım olarak, sporla ilgilenmek gibi bir amacı yoktur. Neo-liberal eğilimli bir ekonomik düzenin hukuku olan Avrupa Birliği hukuku ile spor hukukunun yollarının kesişmesi öngörülmemiştir. Bunun en bariz göstergesi, Avrupa

Birliğini oluşturan antlaşmaların hiçbirisi yakından veya uzaktan spor faaliyetleri ile ilgili hükümler içermemektedir.

Ancak, üst düzey sporun 1980'lerden sonra, öngörülmemiş derecedeki profesyonelleşmesi ve aşırı ticarileşmesi durumu değiştirmiştir. Bu suretle ekonomik faaliyetlere girişmiş olan sporun asli aktörleri, hem devletlerin hem de AB hukukunun titizlikle korumaya çalıştıkları alanlara girmişlerdir. AB, söz konusu olan ekonomi olunca, spor kuruluşlarının kendi kendilerini düzenlemelerine göz yummamaktadır. Tam tersine, en çok bilineni 1995'deki "Bosman" kararı olan bir dizi yargı kararı ile spor hukukunun ekonomik içerikli olan kesimlerini Avrupa kurallarına tâbi kılmak istemiştir. Bu suretle spor, özelliklerini hiç dikkate almayan bir hukuk düzenine boyun eğmek gibi yeni bir durumla karşılaşmıştır. Sonuçta, AB, siyasal entegrasyonunu geliştirirken, spor ile de ilgilenmek durumunda kalmıştır.

Günümüzde sporun sınırlar ötesi kurallarının ekonomik içerikli olanları, kaçınılmaz ve etkin bir şekilde AB hukukuna tabidir. Ancak yine de, spor hukukunun bu alandaki özerkliğinin de hiç mevcut olmadığı söylenemez; zira sporun özellikleri ve etkinliklerindeki spesifik nitelikler AB hukukunun spor kurallarına karşı bir takım tavizler vermesine yol açmaktadır.

Spor hukukunun AB hukukuna tâbi olmasının sembolü olarak Bosman kararı gösterilmektedir. Gerçekten de Bosman kararının, spor hukukunun AB hukukuna aykırı hükümlerinin uygulanmasına açıkça set çekmiş olması, bu sembolizmi doğrulamaktadır.

Sporun yaratmış olduğu; sponsorluk, naklen yayın haklarının mülkiyeti ve/veya devri, spor etkinlik biletlerinin pazarlanması, spor ürünlerinin ticareti, bir spor markasının işletimi vb. bir takım ekonomik ilişkiler, AB ülkeleri topraklarında gerçekleştiriliyorsa Birlik hukukuna tabi olmaktadır. Ayrıca, sporcuların, antrenörlerin, menajerlerin ve diğer bütün sporun asli aktörlerinin ücrete tabi hizmet sunumları da yine aynı koşullar çerçevesinde Birlik hukukuna tabi olmaktadır. Bu durumun tam tersi olarak da, ekonomik nitelikte olmayan bütün sınırlar ötesi sportif faaliyetler ise AB hukukunun uygulama alanı dışında kalmaktadır (Erkiner, 2008).

2.2.6. Avrupa Birliği Komisyonu Raporu - Sporda Beyaz Sayfa (White Paper on Sport)

AB, sporu ve özellikle futbolu AB Müktesebatı çerçevesinde değerlendirme eğilimindedir. Bu kapsamda, Avrupa Birliği Komisyonu ve Avrupa Birliği Parlamentosu tarafından futboldaki yasal çerçeveleri zorlayan gelişmeler üzerine çalışmalar yapılmakta ve raporlar hazırlanmaktadır (Devecioğlu, 2008:176). Bu kapsamda hazırlanan, 2007 tarihli Sporda Beyaz Sayfa vasıtasıyla, AB düzeyinde spor alanındaki işbirliği ve diyalog ivme kazanmıştır. Beyaz Sayfa, AB iç pazar hukukunun ve spor alanındaki AB Rekabet Hukuku'nun uygulanmasının tanımını içermekte ve sporun toplumsal rolü, sporun ekonomik boyutu ve sporun organizasyonu üzerine hükümler içermektedir.

Beyaz Sayfa, pek çok bölgede spor alanındaki AB faaliyetleri için uygun temel bir rapordur. Sporda gönüllü faaliyetlerin teşviki, reşit olmayanların korunması ve çevrenin korunması buna örnektir. Beyaz Sayfa ayrıca, senelik AB Spor Forumu vasıtasıyla sporun aktörleri ile yapısal bir diyaloga imkân tanımış ve ilgili AB fon, program ve girişimlerdeki spora yönelik tedbirlerin kesintisiz olarak göz önüne alınmasına temel olarak hizmet etmektedir. Mevcut Bildirideki belirli alanların detaylandırılmaması, Bildiri'nin Komisyon için önemini kaybettiği anlamına gelmemekte ve sonraki yıllarda Bildiri'nin göz önüne alınması için yeterli bir temel oluşturmaktadır. Beyaz Sayfa'da açıklandığı üzere, sporun çeşitli suretleri farklı sözleşme hükümleri altında toplanmaktadır. Buna ek olarak, Lizbon Sözleşmesi vasıtasıyla AB'ye spor alanında destek ve koordinasyon için yetki verilerek, sporun Avrupa boyutunun gelişimi için eylem çağrısı üzerinde çalışılması teşvik edilmiş ve Avrupa Komisyonu'nun kendi yetki alanında teşvik edeceği konular aşağıdaki şekilde listelenmiştir (Öz, 2012):

Sporun Toplumsal Rolü

Dopinge karşı mücadele,

- AB'nin, Avrupa Konseyi'nin Anti-Doping Sözleşmesi'ne girişı hakkındaki görüşmelere ilişkin bir görev taslağı sunmak.
- Organize ağlar vasıtasıyla, doping maddelerinin ticaretine karşı tedbirlerin nasıl en iyi şekilde ağırlaştırılacağı imkânlarını, yapılabilirse ceza hukuku hakkında da, denetlemek.

- Amatör sporlara, kitle sporlarına ve fitness sporlarına yönelen önleme tedbirlerini, odak noktalı sınır aşan anti-doping ağlarını da bununla beraber desteklemek.

Sporda genel ve mesleki eğitim ile sınıflandırmalar,

- Spor okulları çerçevesinde yaşam boyu öğrenme hakkında yenilikçi girişimleri desteklemek.
- Spor idmanı ve genel eğitim kombinasyonu (çift kariyer) için Avrupa direktifleri geliştirmek.
- Avrupa Sınıflandırma Çerçevesinin uygulanmasında sportif sınıflandırmaların koordinasyonunu desteklemek.

Şiddet ve hoşgörüsüzlüğün önlenmesi ve bunlarla mücadele,

- Uluslararası spor müsabakalarında güvenlik görevlileri için seyirci şiddeti konusunda, Avrupa çapında eğitim-öğretim ve uzman incelemesi projeleri içeren, güvenlik tedbirleri ve güvenlik gereksinimlerini geliştirmek ve uygulamak.
- Sporda ırkçılık, yabancı düşmanlığı, homofobi ve benzer hoşgörüsüz davranışlarla mücadeleye hizmet eden faaliyetleri desteklemek.

Spor aracılığıyla sağlığın teşviki,

- Bir denetleme ve koordinasyon işlemi ve de Konseyin ilgili tavsiyesi önerilmeli miydi düşüncesini teklif etmeyi içeren, AB Bedensel Aktivite Direktiflerinden çıkan ulusal direktiflerin oluşturulmasına çalışmayı sürdürmek.
- Sağlık teşviki alanındaki sınır aşan proje ve ağları, spor vasıtasıyla desteklemek.

Sporda ve Spor Aracılığıyla Sosyal Uyum,

- Spora ve hobi federasyonlarına, spor aktivitelerine ve spor toplantılarına giriş için AB Engelli İnsanlar Stratejisi'nin yardımıyla standartlar geliştirmek ve yaymak.
- Özellikle sınır aşan proje ve ağların desteklenmesi vasıtasıyla, engelli insanların Avrupa spor müsabakalarına ve de engelli insanlara özgü organizasyonlara katılımını teşvik etmek. Bu bağlamda, engelli insanlara özgü spor aletleri ile bağlantılı araştırmaları teşvik etmek.

- Sporda kadınların öncü pozisyonlara girişini ve mağdur kadınların spora girişine hizmet eden sınır aşan projeleri desteklemek. Bu bağlamda, sporu öncü pozisyonlardaki kadınların bilgi bankalarına ve Avrupa ağına eklemek.
- Özellikle tehlikeye düşen ve mağdur grupların sosyal uyumunun ve buna uygun güvenilir yargılamalarının değişiminin teşviki için sınır aşan projeleri desteklemek.

Sporun Ekonomik Boyutu

Spor alanında kanıta dayalı politik biçimlendirme,

- Spora bağlı hesapları kararlaştırılmış Avrupa tanımına göre kurmak.
- Yenilikçi ve kanıta dayalı spor politikasının teşviki için yükseköğretim ağını desteklemek.
- AB'deki spor düzeninde bir spor kontrol fonksiyonunun /gözlem fonksiyonunun kurulumu için eğilimleri analiz etmek, verileri ele almak, istatistikleri değerlendirmek, araştırmayı desteklemek, anket ve araştırmaları üstlenmek ve bilgi değişimini teşvik etmek amacı ile bir fizibilite araştırması yapmak.

Sporun kalıcı finansmanı,

- Spor etkinlikleri hakkındaki raporda ortaya çıkabilen fikri mülkiyet haklarını, dijital ajandanın uygulamasında göz önüne almayı teminat altına almak.
- Spor organizatörlerinin haklarının analizi ve spordaki kendi figürü üzerindeki hakları için AB Hukuku bakışı açısıyla bir araştırma görevi vermek.
- Spor dünyası ile işbirliğinde AB Rekabet Kurallarının eksiksiz uyulması altında sporda finansal dayanışma mekanizmalarını güçlendiren imkânları araştırmak.
- Sporun şeffaf ve kalıcı finansmanı için hangi mevcut mekanizmaların en uygun tavır olarak kabul edilebileceğini, Kitle Sporunun Finansmanı AB Araştırması'nın sonuçlarından yola çıkarak denetlemek.

Spora ilişkin devlet yardımları için AB kurallarının uygulanması,

- Spor üzerine devlet yardımları için AB kurallarının uygulanmasını denetlemek ve eğer spora yönelik devlet yardımlarının sayısı artarsa, direktifin yayınlanmasını dikkate almak.

Bölgesel gelişim ve istihdam edilebilirlik,

- Spor ve saha dışı alandaki spor altyapılarının ve kalıcı faaliyetlerin teşviki için Avrupa Gelişim Fonu imkânlarını bölgesel ve ülkesel gelişimin aracı olarak eksiksizce kullanmak, aynı şekilde yargı yetkisini ve sporda işgücü istihdamını güçlendirmek.

Sporun Organizasyonu

Sporda iyi yönetimin teşviki,

- Doğru uygulamaların değişimi ve somut girişimlerin amaçlanan desteği vasıtasıyla Spor Yönetimi'nin standartlarını teşvik etmek.

Sporun Özel Statüsü,

- Sporun özel statüsünün konseptlerinin her konuda uygulanmasında destek ve yönerge için çaba göstermek.

Sporcuların serbest dolaşımı ve uyruklukları,

- Uyruk hakkındaki sözleşme hükümlerinin, ulusal bazda belirli spor dallarındaki yarışmaların organizasyonu ile uyumlu hale getirilebilmesi gibi direktifler yayınlamak.
- 2012'de takım sporlarındaki yerli oyuncular hakkındaki kuralların sonuçlarını değerlendirmek.

Transfer kuralları ve spor menajerlerinin faaliyeti,

- Oyuncu transferlerinin ekonomik ve hukuki yönleri hakkında bir araştırma yapmak ve bunun spor yarışmalarına etkilerini incelemek. Bu bağlamda, takım sporlarında oyuncu transfer direktifleri yayınlamak.
- AB Kurumlarının ve spor temsilcilerinin (federasyonlar, ligler, oyuncular ve menajerler), menajerlerin faaliyeti bakımından durumu daha iyi hale getirilebilmesi gibi detaylı araştırma yapılacak bir konferans düzenlemek.

Spor alanındaki Avrupa sosyal diyalogu,

- Genel spor ve hobi alanında bir sosyal diyaloga girişte ve yeni ilgili konularının açıklanmasında, sosyal partnerleri ve spor federasyonları desteklemek.

2.2.7. Avrupa Birliğı Adalet Divanı'nın Spora İlişkin Önemli Kararları

ABAD AB'nin ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (Euratom)'nun yargı kurumudur. ABAD; Adalet Divanı, Genel Mahkeme ve Kamu Hizmetleri Mahkemesi olmak üzere 3 mahkemeden oluşmaktadır. Bu mahkemelerin temel görevleri AB kurallarının yasallığını incelemek ve yeknesak bir şekilde yorumlanmasını sağlamaktır.

ABAD 28 hâkim ve 9 hukuk sözcüsünden oluşmaktadır. İlgili görevleri gerçekleştirebilmek için yeterli olan hâkimler ve hukuk sözcüleri, tekrar seçilebilmek üzere 6 yıllığına, üye devletlerin hükümetleri tarafından, ortak kararla atanırlar. Görevlendirilecek hukukçular bağımsızlıkları şüphe götürmeyen, ülkelerinde yüksek yargı makamlarına atanmak için gerekli niteliklere sahip, saygın bir konumda olan, kişiler arasından seçilir.

ABAD içtihadında, kanunlar ile vatandaşlara tanınan hakları korumak için, hükümetlere ve ulusal mahkemelere kendi yetki alanları içinde, AB hukuku ile çelişen hükümlerin kaldırılmasını (Ulusal hukuk üzerinde ab hukukunun üstünlüğu) ve AB hukukunun uygulanmasını (AB hukukunun doğrudan uygulanması) zorunlu kılmıştır (İnternet: Court of Justice Presentation).

ABAD, AB Hukuku ihlalleri için Üye Devletlerin sorumluluğu ilkesini kabul etmiştir. Bu ilke öncelikle AB kurallarıyla bireylere tanınan hakların korunmasında önemli bir rol oynamakta, ikinci olarak ise üye devletlerin AB kurallarını daha özenli bir şekilde uygulamalarına katkıda bulunmaktadır. Üye devletler tarafından yol açılan ihlaller, bazı durumlarda kamu kaynaklarına ciddi bir yük getirecek şekilde tazminatlarla sonuçlanmaktadır. Bunun ötesinde, bir Üye devletin AB hukukunu ihlal etmesi ABAD'ın huzuruna getirilebilir ve ABAD ihlalin ortadan kaldırılarak uyumun temin edilmemesinin tespiti ile periyodik ve/veya toplu bir ödeme cezasına hükmedebilir.

ABAD aynı zamanda AB hukukunu uygulayan ulusal mahkemeler ile de bağlantılı olarak çalışır. AB hukukuyla bir şekilde ilgisi olan bir uyuşmazlık üzerinde karar vermesi istenen herhangi bir ulusal mahkeme ön hukuki kararlar için ABAD'a sorular yöneltebilir, hatta bazı durumlarda yöneltilmelidir. Bu durumda ABAD AB hukukunun bir hükmünün

hukukiliğini gözden geçirmek ya da yorumlamak durumundadır (İnternet: Avrupa Birliği Adalet Divanı).

ABAD'ın baktığı belli başlı dava türleri (Hasgüler ve Uludağ, 2013:171):

- Üye devletler aleyhine, AB hukukuna ait antlaşma ve mevzuatın gereğini yerine getirilmemesi ya da AB hukukuna aykırı tasarrufları nedeniyle AB organları ve öteki üye devletlerce açılan “ihlal” davaları,
- AB organlarının AB hukukuna aykırı tasarrufları nedeniyle ya da AB hukuku gereği yapmaları gerektiği hâlde “hareketsiz kalarak” yapmadıkları tasarruflar nedeniyle üye devletler ve öteki Birlik organlarınca açılan davalar,
- AB organlarının ve çalışanlarının görevlerini yerine getirirken üçüncü kişilere verdikleri zararlar nedeniyle açılan “tam yargı” davaları,
- Üye ülkelerden birinde görülen bir davada AB hukukunu ilgilendiren bir husus varsa ulusal mahkeme ABAD'dan “ön karar” isteyebilir. Bu ihtiyari bir tercihtir. Söz konusu ulusal mahkeme, kararlarına karşı iç hukuk yollarına başvurulamayan, Yargıtay, Danıştay, Sayıştay gibi bir “son derece” mahkemesi ise, dava için ABAD'dan ön karar isteme yasal zorunluluğu vardır. ABAD'ın alacağı ön karar, davanın AB hukukunun ilgi alanına girip girmediği, şayet giriyorsa nasıl neticelendirileceği, ilgili AB mevzuatının nasıl yorumlanması gerektiği konusunda verilmiş bir “danışma görüşü” niteliğinde olup davayı sonuçlandırıcı işlevi yoktur. Ulusal mahkemelere sağlanmış kolaylaştırıcı bir mekanizma olup AB Hukuku'nda “yorum birliği” sağlanmasını hedefler.

ABAD kararları AB'nin sistemik gündeminin içeriğini belirlemede ve belirlenen konular için aktif politika geliştirmede önemli rol oynar (Parrish, 2003a:80).

ABAD kararları, AB Spor Hukuku'nun ve dolayısıyla AB Spor Politikalarının dayanak noktasının Birlik ve Kurumları'nın düzenleyici işlemleri ve siyasi/hukukî metinlerinde yer bulmasından epey süre önce sporun kendine özgü yapısını ve bu yapının sonucu olan ihlal edilemez sınırlarını çizmeye başlamıştır. Divan'ın birtakım içtihatları, bu bağlamda Avrupa Spor Hukuku açısından büyük önem arz etmekte olup, Lizbon Antlaşması'na uzanan sürece de kuvvetli bir ışık tutmaktadır (Gürten ve Erenel:2012a).

AB'nin sporla ilişkisi temel olarak ABAD önüne gelen spor uyumsuzluklarıyla başlamıştır. ABAD önüne ilk olarak gelen, Walrave ve Koch ile Uluslararası Bisiklet Birliği ve Dona ile Mantero uyumsuzluklarında, ekonomik yönü ile sporun AB kurallarının uygulama alanı altına girdiğini belirtmiş, ancak; Divan spora ilişkin kural ve düzenlemelerin bütünüyle sportif menfaatlerle bağlantılı olduğu ölçüde spor federasyonları tarafından serbestçe düzenlenebileceğini belirtmiştir. Bu nedenle, bu yargılamalar sonucunda uluslararası spor federasyonları tarafından kurulmuş olan küresel spor yönetim mekanizması AB hukukuna göre incelenmiş ve bu inceleme sonucunda spor yöneticilerine AB tarafından sportif özerklik tanınmıştır. Ancak; yaşanan ekonomik ve politik gelişmeler sonucunda, AB tarafından uluslararası spor federasyonlarına tanınan özerklik zaman içerisinde daralmıştır. 1987 yılında Avrupa Tek Senedi ile AB'de ortak pazarın kurulması ve serbest dolaşım yasalarının yürürlüğe girmesi, 1992 yılında ise Maastricht Antlaşması ile AB üye ülkeleri arasında ortak bir siyasi iradenin ortaya çıkması adına AB vatandaşlığı kavramının getirilmesi, Bosman uyumsuzluğunun ABAD tarafından görülmesinden önce AB içerisinde yaşanan önemli sosyo-ekonomik gelişmelerdir (Fidanoğlu, 2012).

Avrupa Birliği kuruluş anlaşmasında doğrudan spora ilişkin düzenleme yer almadığından, ABAD, spora ilişkin, önüne gelen davaları ekonomik niteliğine göre ele almakta ve yargılamaktadır. Zira Avrupa Birliği'ni kuran anlaşmaların amaçlarından biri de, birliğe üye ülkeler arasında malların, işçilerin, sermayenin ve hizmetlerin serbest dolaşım hakkını sağlamaktır. AB hukuku içinde profesyonel sporcular işçi sayıldığından, Birlik hukukunun düzenlemeleri ile ulusal ve uluslararası spor organizasyonlarının düzenlemelerinin çatışması üzerine bazı ihtilaflar ortaya çıkmıştır. Bu ihtilaflarla ilgili olarak önüne gelen uyumsuzluklarda verdiği kararlar ile ABAD, sportif alanda oldukça etkili hale gelmiştir. ABAD'ın yabancılar hukuku açısından sportif alana müdahalesi iki sebeple olmaktadır. Bunların ilki, üye devletler arasında vatandaşlık esasına dayalı tüm ayrımcılığın yasaklanmış olmasından dolayı üye ülke federasyonlarının bu yöndeki uygulamalarının ortadan kaldırılması; ikincisi ise sporcular ve teknik adamlar işçi sayıldıkları için, sporcuların serbest dolaşım hakkını sınırlayan ya da yasaklayan ulusal spor organizasyonlarının düzenlemelerine son verilmesidir (Küçükgüngör, 2012).

Walrave-Koch Davası

Adalet Divanı'nın spora ilişkin ilk kararı 1974 tarihli olup, Hollandalı Walrave ve Koch'un Uluslararası Bisiklet Federasyonu'na (UCI), Hollanda Bisiklet Federasyonu'na ve İspanya Bisiklet Federasyonu'na karşı Utrecht Yerel Mahkemesi'nde açtığı davanın (İnternet: ABAD Dava, C-36/74) ön karar verme talebiyle Adalet Divanı'na götürülmesi sonucu verilmiştir. Walware ve Koch bisiklet yarışlarında bisikletçilerin hızını ayarlamasını sağlayan kılavuz sporculardır (pacemaker). Uluslararası Bisiklet Federasyonu'nun "yarışta öndeki hızı belirleyen sporcu ile arkada yarışı yürüten sporcuların aynı tabiiyetten olması" gerektiği kuralı o dönem yürürlükteydi. Walware ve Koch Dünya Şampiyonası'nda birlikte yarışacakları Hollandalı sporcu olmaması nedeniyle İspanyollar ile aynı takımda yarışmak isteyince, bu talepleri ile ilgili Federasyon'lar Utrecht Yerel Mahkemesi'ne dava açarak Adalet Divanı'ndan ön karar talebinde bulunmuşlardır. Adalet Divanı ilk defa spora ilişkin ve kısaca Walrave-Koch adıyla bilinen 1974 tarihli kararında; tabiiyet konusunda kısıtlama getiren böyle bir düzenlemenin hem Kurucu Antlaşma'nın 2. Maddesine hem de işçilerin serbest dolaşımı, iş güvenliği gibi direktif hükümlerine aykırılık göstereceği belirtilmiş ve spora ilişkin bir hukukî meselenin 2. Madde anlamında ancak bir ekonomik faaliyet içermesi halinde Topluluk Hukuku'na tabi olacağı hükme bağlanmıştır. Kararda ayrıca, Uluslararası Bisiklet Federasyonu'nun yapmış olduğu, milli takımların aynı ülke vatandaşlarından oluşması gerektiği düzenlemesinin ise Topluluk Hukuku açısından değerlendirilemeyeceği, bu şekildeki tabiiyete ilişkin yasak veya sınırlamaların tamamen sportif kaygılardan kaynaklandığı ve Topluluk Hukuku ile ilgisinin olmadığı da hükme bağlanmıştır.

Walrave-Koch Kararı'nın en büyük önemi, profesyonel sporun Topluluk Kurucu Antlaşması kapsamında değerlendirilebilmeye başlanmasıdır. Böylece AB Spor Hukuku olarak adlandırılan hukukun ortaya çıkmasında ilk dayanak noktasını sağlamıştır. Nitekim daha sonraki pek çok Adalet Divanı içtihadı ve siyasi metinde, Walrave-Koch Kararı'nda varılan bu sonuçtan izler görülmektedir. Zira bu kararla, sporun ekonomik bir faaliyet olması nedeniyle Birlik Hukuku'na tabi olacağı hususu açıkça hükme bağlanmıştır (Gürten ve Erenel, 2012a).

Bosman Kararı

Adalet Divanı'nın 1995 yılında verdiği kısaca Bosman Kararı (İnternet: ABAD Dava, C-415/93) olarak adlandırılan karar profesyonel sporun (özellikle futbol) ekonomik bir faaliyet olduğunun vurgulanması ve sonrasında da futbolda transfer sisteminin köklü değişimine yol açtığı için tarihi niteliktedir.

1990 yılında, Belçikalı bir futbolcu olan Jean-Marc Bosman, ülkesinin FC Liege takımında futbol oynamaktayken, sözleşmesinin sona ermesi üzerine kulübü tarafından kendisine dönemin transfer yönetmeliği doğrultusunda taban ücret olan aylık 30.000 Frank tutarında yeni bir sözleşme önerilmiştir. Gençlik döneminde gelecek vaat eden bir sporcu olan ve olay tarihinde 26 yaşında bulunan Bosman, söz konusu sözleşmeyi kabul etmemiştir. Yine 1990 yılının FIFA transfer talimatlarına göre sporcuların sözleşmeleri sona erse dahi ancak kulüpleri tarafından belirlenen bonservis bedellerinin ödenmesi koşuluyla başka bir kulübe transfer olmaları mümkün olduğundan, Liege Kulübü Bosman'ı satılık listesine koyarak, 11.743.000 Belçika Frangı gibi dönemin koşullarına göre son derece yüksek bir transfer bedeli talep etmiştir. Bu sırada Bosman, Fransa 2.Ligi takımlarından Dunkerque ile aylık 100.000 Frank ve 900.000 Frank peşinat karşılığında anlaşmaya varmış ve Kulübü'nün kendisi için belirlediği fiyatı sonradan öğrenmiştir. İki kulüp arasında yapılan görüşmeler sonucunda Dunkerque'nin Bosman'ı 1 yıllığına kiralaması hususunda 1.200.000 Frank karşılığında anlaşılmış, Fransız kulübü Belçika Futbol Federasyonu'na gerekli evrakları göndermiştir. Ancak Dunkerque'nin mali gücüne güvenmediğini öne süren Liege Kulübü, sunması gereken evrakları Fransa Futbol Federasyonu'na ibraz etmemiş, transfer dönemi bu esnada sona ermiş ve Bosman, Liege kulübü tarafından kadro dışı bırakılarak 1990/1991 sezonunda futbol oynaması engellenmiştir (Gürten ve Erenel, 2012a).

Hiçbir geliri ve işsizlik sigortası olmayan, yönetmelikler gereği hiçbir kulüpte oynayamayan Bosman bunun üzerine, serbest dolaşım hakkı olan bir AB vatandaşı olarak, adım adım haklarını kazanacağı ve gelecekte tüm futbol düzenlemelerini değiştirecek davasını Liege 1.Asliye Hukuk Mahkemesinde açmıştır.

Jean-Marc Bosman, davasında hasım olarak Belçika Futbol Federasyonu ve UEFA'yı göstermiştir. Dava konusu ise uluslararası transfer sisteminin hukukiliğinin ve yasallığının

sorgulanmasıydı. Dava esas olarak transferdeki "bonservis" uygulamasının serbest dolaşım hakkıyla çeliştiğine dayanmaktaydı ve mevcut uygulamaların sözleşmesi biten oyuncunun herhangi bir bonservis uygulamasına maruz kalmadan diğer bir kulübe transferine engel olmamasının gerektiği şeklinde idi.

Yerel mahkemenin lehte kararı sonucu hâkim davayı ABAD'a havale etmiştir. Çünkü konu, Avrupa Birliği'ni ilgilendiren iki uluslararası yönetmeliğin çakışması olarak görülmüştür. Uluslararası transfer yönetmeliği, oyuncuların sözleşmesi bitse de satıcı kulüp tarafından belirlenecek bonservis bedelinin, yeni kulüp tarafından ödenmesini öngörmekteydi ve bu yönetmelik de AB'nin, çalışanların serbest dolaşım hakkını garanti altına alan yasalarıyla temelden çelişmekteydi. Belçikalı hâkim ayrıca dava kapsamına liglerde uygulanan yabancı sınırlamasının AB çalışma yasalarına aykırı olduğu görüşünü de katmıştır. Beş yıllık zorlu davanın ardından karar ABAD tarafından 15 Aralık 1995'te açıklanmıştır (Orhan, 2007).

Bosman'ın talebini yerinde bulan ABAD şu kararları almıştır (Tuzcuoğlu, 2007):

- “Futbol ekonomik bir sektördür”, ve futbol başta olmak üzere diğer “profesyonel spor dallarının” da ekonomik faaliyetler içinde yer aldığı kabul edilmesi gerekir.
- AB vatandaşlarının, sözleşmelerinin bitmesine rağmen, bonservis bedeli gibi kısıtlamalarla çalışma özgürlüklerinin kısıtlanması, transferlerinin engellenmesi, Roma Sözleşmesi ve diğer Birlik mevzuatına aykırıdır, hukuki dayanağı yoktur;
- Benzer şekilde AB vatandaşlarına, milli takımlar hariç olmak üzere, milliyetlerine dair bir kısıtlama yapılması, “yabancı” statüsüne tabi tutularak dışlanması (en fazla 5 yabancı oyuncu oynatma kuralı), yine mevzuatın amir hükümlerine ve hukuka aykırıdır.
- Kulüpler ile oyuncular veya kulüpler ile kulüpler arasında yapılacak, rekabeti engelleyici centilmenlik anlaşmaları Avrupa Konseyi'nin ağır cezai yaptırımını ile karşılaşacaktır.
- Ve bu kararlar, bundan sonraki uygulamalara ve düzenlemelere kaynak olacaktır.

Bosman yaklaşık 5 yıl süren hukuk mücadelesinin sonunda belki çok bir şey kazanamamış, ama profesyonel sporculara, diğer çalışanlarla eşit haklara sahip olduklarını gösteren bir

karar elde ederek, AB'nin temelini oluşturan Roma Antlaşması'nın bireylere tanıdığı hakların spor sahalarında da sağlanabileceğini kanıtlamıştır (Orhan, 2007).

Bosman tarafından açılan davada, futbolcu sözleşmelerine ve transferlerine ilişkin kuralların, UEFA'nın bütün itirazlarına rağmen, AB Hukuku kapsamında değerlendirilmesi önce büyük tartışmalara neden olmuştur. Bosman Kararının ardından, sporu herhangi bir ticari iş gibi değerlendiren “tek pazar yaklaşımı”nın sporun rekabetçi yapısının bozulmasına ve sportif değerlerin kaybolmasına neden olduğu; sporun sosyal yönünü zayıflattığı yönündeki eleştiriler artmış, sporun eğitsel ve sosyal yönüne ağırlık verilmesi, sporun Avrupa toplumlarında bir sosyal entegrasyon aracı olarak kullanılmasını savunan “sosyokültürel yaklaşım” gelişmeye başlamıştır. Gerçekten de 2004 yılında AB tarafından “Spor Aracılığıyla Eğitim Yılı” ilan edilmiş, bu kapsamda çoğu gençlere yönelik 161 proje hazırlanmıştır. 1997 yılında Amsterdam Anlaşması'na eklenen deklarasyon ve 1999 yılında Avrupa Komisyonu Kültür ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan “Avrupa Spor Modeli” adlı yol gösterici rapor ile Avrupa'daki spor yapılanması ele alınmıştır. Buna göre spor, sadece ekonomik bir aktivite olarak değil, aynı zamanda Avrupa kimliğinin bir parçası olarak da değerlendirilmelidir. Böylece sporun sosyal, kültürel, eğitimsel fonksiyonları ile rekreasyona ve kamu sağlığına yönelik fonksiyonları göz ardı edilmeyecektir (Bıçakçı, 2009).

Maros Kolpak Davası

Bu dava (İnternet: ABAD Dava, C-438/00) Slovak hentbolcu Maros Kolpak ile Alman Hentbol Federasyonu arasındaki ihtilafa ilişkindir. Alman Hentbol Federasyonu'nun düzenlemelerinde AB üyesi ülke vatandaşı olmayan veya Kurucu Antlaşma'nın 48. maddesi kapsamında olan ülke oyuncularının lisanslarına “A” harfi koyarak, Federal ya da Bölgesel Liglerdeki lig veya kupa müsabakalarında “A” lisanslı en fazla 2 oyuncu oynayabileceğini hükme bağlamıştır. Maros Kolpak oynadığı Östringen Kulübü ile 2000 yılında sözleşmesi sona erince 2003 yılı Haziran ayı sonuna kadar devam edecek yeni bir sözleşme akdetmiş ve sözleşmesini 2003 yılına kadar uzatmıştır. Daha sonra Alman Hentbol Federasyonu'na başvurarak lisansındaki “A” harfinin kaldırılmasını istemiştir. Slovak vatandaşı olan Kolpak, Birlik Kurucu Antlaşması'nın 48. Maddesini gerekçe olarak ileri sürmüştür. Ancak Federasyon Kolpak'ın talebini reddetmiştir. Bunun üzerine Kolpak davayı The Landgericht (Bölge mahkemesi) Dortmund'a taşımıştır.

İlerleyen süreçte Alman Hentbol Federasyonu'nun itirazı üzerine dava The Oberlandesgericht (Bölge Yüksek Mahkemesi) Hamm'a taşınmıştır. Bölge Yüksek Mahkeme'si AB ile Slovakya arasında imzalanan Antlaşmanın 38. Maddesinin yorumlanması için dosyayı ön karar talebiyle ABAD'a göndermiştir. Antlaşmanın 38. Maddesi; üye devletlerin, yasal olarak istihdam edilen Slovak vatandaşı çalışanlara tabiiyeti nedeniyle, çalışma şartları ve ücretlendirme açısından her türlü ayrımcılıktan uzak bir rejim sağlayacağını hükme bağlamıştır. ABAD Slovakya ile AB arasındaki Antlaşma'nın bu maddesine dayanarak bu ülke vatandaşlarının bir defa yasal olarak AB içinde iş piyasasına girdikten sonra, AB vatandaşlarından farklı rejime tabi tutulamayacağını; somut olayda Alman ya da AB üyesi ülke vatandaşı gibi hükümlere tabi olması gerektiğine karar vermiştir. Bu sonuç AB ile ortaklık veya işbirliği gibi ikili anlaşma imzalayan ülkelerin vatandaşı olan çalışanların hukukî statüsünü belirleyeceği için önemli bir karardır (Gürten ve Erenel, 2012a).

Igor Simutenkov Davası

Bu dava (İnternet: ABAD Dava, C-265/03) Igor Simutenkov ile İspanya Futbol Federasyonu arasındaki ihtilafa ilişkindir. Rusya Federasyonu vatandaşı Igor Simutenkov oturma ve çalışma iznine sahip, İspanyanın Tenerife Kulübünde oynayan profesyonel bir futbolcudur. Simutenkov İspanya Futbol Federasyonu talimatları uyarınca AB vatandaşları dışındaki yabancılar kategorisinde oynamıştır ve bu kategori için en fazla 3 yabancı oyuncu oynatma sınırlaması bulunmaktadır. Ocak 2001'de Simutenkov İspanya Futbol Federasyonu'na başvurarak AB ve Rusya Federasyonu arasındaki Antlaşma'nın 23. Maddesinin 1. Fıkrasına dayanarak Birlik üyesi ülke vatandaşları statüsünde oynamak istemiş ve kendisine aynı lisansın çıkarılmasını talep etmiştir. Ancak talebi aynı ay içerisinde reddedilmiştir. Bunun üzerine Simutenkov Ekim 2002'de İspanya Ulusal Yüksek Mahkemesi'ne başvurmuş ve Mahkeme de Birlik ile Rusya Federasyonu arasındaki Antlaşma'nın 23. Maddesinin 1. Fıkrasının yorumlanması için, ön karar talebi ile dava dosyasını ABAD'a göndermiştir. ABAD Nisan 2005'te, Kolpak kararında olduğu gibi, bu ülke vatandaşlarının bir defa yasal olarak AB içinde iş piyasasına girdikten sonra, AB vatandaşlarından farklı rejime tabi tutulamayacağına, bu nedenle de Simutenkov'a AB üyesi ülke vatandaşı lisansının verilmesi gerektiğine hükmetmiştir. Bu karar Kolpak Kararı ile varılan sonucu pekiştirmiştir. Bu kararla, AB üyesi olmamakla beraber Birlik ile ortaklık ve/veya

işbirliği anlaşması imzalamış bulunan ülkelerin vatandaşı olan sporcuların AB üyesi ülkelerde çalışıyor olmaları halinde, üye devlet vatandaşı statüsünü kazanmaları mümkün olmuştur.

Ancak altını çizmek gerekir ki hüküm, sporcular açısından üye devlet kulüplerinde sözleşmesi bulunmayan sporcular açısından etkiye sahip değildir. Yani bu hüküm çalışma ve oturma iznine hali hazırda sahip, yasal olarak işgücü piyasasında bulunan sporcular (işçiler) için geçerli olmaktadır (Gürten ve Erenel, 2012a).

Nihat Kahveci Davası

Konuya ilişkin olan ve AB üyesi ülkelerdeki profesyonel Türk sporcuları doğrudan ilgilendiren bu dava (İnternet: ABAD Dava, C-152/08) Nihat Kahveci ile Real Sociedad Futbol Kulübü arasındadır. Bu dava da, Kolpak ve Simutenkov Kararları ile benzer gerekçeler içermektedir. Hatta kararda Kolpak ve Simutenkov Kararlarına da doğrudan atıf yapılmıştır.

Nihat Kahveci İspanya'nın Real Sociedad Kulübü'nde profesyonel olarak futbol oynarken, AB üyesi dışındaki ülke vatandaşı olan yabancılar için, lisans çıkarılmıştır. Kahveci önce AB üyesi ülke oyuncusu statüsünde oynaması gerektiği iddiasıyla İspanya Futbol Federasyonu'na başvurmuştur. Ancak bu başvuru reddedilmiştir. Daha sonra Nihat Kahveci, ret kararının iptali için İspanya Yüksek Spor Konseyi'ne başvurmuştur. Bu başvurusu da reddedilince, Nihat Kahveci Yüksek Mahkeme'de (Tribunal Superior de Justicia de Madrid) dava açmıştır. Yüksek Mahkeme Kahveci'nin sunduğu gerekçeler çerçevesinde Adalet Divanı'na başvurarak ön karar talebinde bulunmuştur. ABAD daha önce karara bağlamış olduğu Kolpak ve Simutenkov dosyalarına da atıf yaparak benzer gerekçelerle Kahveci'nin öne sürdüğü iddia ve gerekçelerde haklı olduğunu ve AB vatandaşı ülke futbolcusu lisansına sahip olması gerektiğine hükmetmiştir. Divan kararda gerekçe olarak; ileri sürülen iddialarda dayanılan Katma Protokol'ün 37. Maddesi ve Ortaklık Konseyi 1/80 Kararı'nın 10/1 maddesi uyarınca gerçekten AB üyesi ülkelerin, işgücü piyasasına yasal olarak girmiş Türk vatandaşı işçilere AB üyesi ülke vatandaşından farklı bir rejim uygulayamayacağını belirtmiştir.

Nihat Kahveci kararına göre; çalışma koşulları açısından, üye devletlerin Topluluk bünyesinde çalışan Türk vatandaşı çalışanlara uygulayacağı kurallar, üye devlet vatandaşı çalışanların tabi olduğu kurallardan farklı olmamalıdır. Bir başka ifadeyle, Türk vatandaşı çalışanlar ile AB üyesi devlet vatandaşı çalışanlar arasında uyruğa dayalı ayrımcılık uygulanmamalıdır. Ancak bu durum, kişinin işgücü piyasasına yasal ve tam olarak girmiş olması koşuluna bağlıdır. Somut olay üzerinden yapılacak yoruma göre, sporcunun bir kez kuralları uygulayacak ülkenin liginde profesyonel olarak çalışmaya başlamasının ardından çalışma hakkının kısıtlanması mümkün değildir. Ancak, söz konusu ülkenin liginde görev almasından önce bir sınırlamanın yapılmasında hukukî olarak engel bulunmamaktadır (Gürten ve Erenel, 2012a).

Nihat'ın yaptığı başvuru ve kazandığı serbest dolaşım hakkı, Türkiye liglerindeki AB vatandaşı oyuncular için de önem arz etmektedir. Zira Avrupa Adalet Divanı'nın Türk oyuncular lehine yorumladığı hükümler karşılıklılık esasını taşımaktadır. Karşılıklılık esası, AB ile Türkiye'nin taraf oldukları Ortaklık Anlaşması, Katma ve Ek Protokol ile Ortaklık Konseyi Kararlarının hepsi için kabul edilmiştir. Karşılıklılık esası uyarınca, Türk vatandaşlarının AB içerisinde sahip oldukları hak ve imtiyazlara, AB vatandaşlarının Türkiye'de sahip olması gerekmektedir. Bu nedenle, Türkiye'de çalışan AB vatandaşlarının çalışma koşulları, AB sınırları içerisinde çalışan Türk vatandaşları gibi uyrukluk nedeniyle sınırlanmamalıdır. Konu bu açıdan ele alındığında TFF tarafından AB vatandaşı oyunculara uygulanan yabancı oyuncu sınırlamasının, hukuka veya en azından karşılıklılık ilkesine uygun olmadığını söylemek yanlış olmayacaktır. Avrupa Adalet Divanı tarafından çalışma ve ikamet izinlerini almış Türk vatandaşı sporculara nasıl serbest dolaşım hakkı ve imtiyazı tanınmışsa, aynı hak ve imtiyazın AB vatandaşı oyunculara tanınması ve Türkiye liglerindeki AB vatandaşı oyuncuların yabancı oyuncu statüsünden çıkarılmaları hukuken daha doğru olacaktır (Fidanoğlu, 2013b).

2.3. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE FUTBOL YAPILANMASI

2.3.1. Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği (Fédération Internationale de Football Association-FIFA)

Dünya Futbolunun en üst kuruluşu olan FIFA, 21 Mayıs 1904 yılında ulusal federasyon kuruluşlarını gerçekleştiren Fransa, Belçika, Danimarka, Hollanda, İsveç ve İsviçre'nin

katılımıyla, o güne kadar sadece Britanya adalarında düzenlenen İngiltere, Kuzey İrlanda, Galler ve İskoçya'nın katıldığı uluslararası futbol turnuvasını genişleterek bir dünya turnuvası haline getirmek için Paris'te kurulmuştur (İnternet: Devecioğlu, 2007:1). Futbol kurallarının uygulanması, değiştirilmesi, uluslararası turnuvaların ve maçların düzenlenmesi konusunda en yetkili organ olan FIFA'nın günümüzdeki merkezi İsviçre'nin Zürih kentindedir (Orta, 2000). 209 üyesi bulunan FIFA'ya bağlı 6 üstbirlik bulunmaktadır. Bu birlikler(İnternet: FIFA Associations, FIFA Confederations);

- Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (Union of European Football Associations-UEFA)
- Asya Futbol Konfederasyonu (Asian Football Confederation-AFC)
- Afrika Futbol Konfederasyonu (Confédération Africaine de Football-CAF)
- Kuzey, Orta Amerika ve Karayip Futbol Konfederasyonu (The Confederation of North, Central America and Caribbean Association Football-CONCACAF)
- Güney Amerika Futbol Konfederasyonu (Confederación Sudamericana de Fútbol-CONMEBOL)
- Okyanusya Futbol Konfederasyonu (Oceania Football Confederation,OFC)

Konfederasyonlar, ulusal federasyonlar ve futbol kulüpleri FIFA'nın mutlak denetimi altındadır (Orta, 2000).

FIFA yönetim yapısı başkan ve onun altında yer alan birimlerden oluşmaktadır. Alınan kararları uygulamakla yükümlü olan icra komitesi; başkan, kıdemli başkan yardımcısı, 7 başkan yardımcısı, 16 üye ve genel sekreterden oluşmaktadır (Devecioğlu, Çoban ve Karakaya, 2014). Ayrıca özel görevlendirmeler için de 2 üye bulunmaktadır (İnternet: FIFA Executive Bodies).

FIFA çıkarmış olduğu düzenlemeler ile dünyada futbol oyun kurallarını belirlemekte ve bağlı tüm kuruluşların bu kurallara uymasını denetlemektedir. FIFA tüzüğüne göre FIFA'nın hedefleri şunlardır (İnternet: All About FIFA);

- Futbolu geliştirmek ve teşvik etmek,
- Uluslararası futbol yarışmalarını organize etmek,

- Futbol mevzuatını düzenlemek ve uygulanmasını sağlamak,
- Futbol oyun kurallarının ve FIFA kurallarının ihlalini önlemek için tüm futbol kuruluşlarını denetlemek,
- Futbol maçlarının ve yarışmalarının adilliğini tehlikeye atabilecek durumları önlemek.

Bugün ülkemizde ve diğer bazı ülkelerde adeta yasal çerçevede dokunulmaz bir kimliğe sahip olan futbol, kendi yarattığı ayrı hukuksal değerler bütünü içinde ekumenik bir yapıya büründürülmüştür. FIFA adeta bu bağlamda dokunulmaz, denetlenemez, devletler ve siyaset üzeri bir yapı içinde sevk ve idare edilmektedir. FIFA, sadece kendi oyun kurallarını yaratmakla kalmamış, aynı zamanda kendi varlığını tüm yasa ve devletler üstü devam ettirebilecek bir ekumenik yapıyı da tesis etmiş ve kendi yasal değerlerini yaratırken de hiç zorlanmamıştır. FIFA kendi yasal düzenlemelerini oluşturmasının yanında ülkelerin iç düzenlerinde oluşturulan futbol yasaları üzerinde de “veto” yetkisini kullanmakta ya da diskalifiye silahını kullanmaktan çekinmemektedir. Bunun en tipik örneğini 2006 yılında yapılan Yunanistan futbol federasyonu seçimlerinde kullanarak göstermiş ve oluşturulan bazı yasal düzenlemeleri veto ederek, bu konuda gerekli düzeltmeler yapılınca kadar, Yunanistan’ı uluslararası organizasyonlardan bir buçuk ay süreyle diskalifiye etmiştir. Bu yaptırıma karşı duramayan Yunanistan hükümeti Yunan Futbol Federasyonu’nun isteklerine boyun eğmek durumunda kalmıştır. Ülkemizde de yeni yapılan Futbol yasaları meclisten geçmesinin dışında, FIFA’nın da onayına gönderilmektedir (Akşar ve Merih, 2008:152).

2.3.2. Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (Union of European Football Associations - UEFA)

Avrupa Futbolunun yönetim organı olan UEFA, 54 ulusal futbol federasyonunu temsil eden şemsiye organizasyondur. UEFA’nın amacı siyaset, ırk, din ve cinsiyet adına herhangi bir ayrım olmadan birlik, dayanışma, barış, anlayış ve fair play ruhu içerisinde futbolu teşvik etmek ve bu değerleri korumak için Avrupa Futbolunda yer alan paydaşlarla ilişkileri sürdürerek, ulusal federasyonları korumak ve desteklemektir (İnternet: About UEFA).

Günümüzde merkezi İsviçre’nin Nyon kentinde bulunan UEFA, İsviçre Medeni Kanunu’na göre 1954 yılında kurulmuş, siyasi ve dini açıdan tarafsız, FIFA’ya bağlı bir

kıta konfederasyonudur. UEFA'nın görevleri, UEFA Kongresi, UEFA İcra Komitesi, UEFA Başkanı ve yargı organı aracılığıyla yürütülmektedir (İnternet: History of UEFA).

2.3.3. Türkiye Futbol Federasyonu (TFF)

3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 18. Maddesine göre, ülkemizde amatör ve profesyonel futbol faaliyetlerini yürütmek üzere, Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) yetkili kılınmıştır. Günümüzde TFF 2009 yılında çıkarılan, 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonunun Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun gereğince faaliyetlerini yürütmektedir. 5894 sayılı kanunun 1. Maddesinde belirtildiği üzere, TFF'nin amacı; her türlü futbol faaliyetlerini milli ve milletlerarası kurallara göre yürütmek, teşkilatlandırmak, geliştirmek ve Türkiye'yi futbol konusunda yurt içinde ve yurt dışında temsil etmek olan, özel hukuk hükümlerine tabi tüzel kişiliğe sahip, özerk bir kuruluştur. Ancak, TFF özel hukuk hükümlerine tabi bir tüzel kişi olmasına rağmen dernek, vakıf veya şirket olmaması, özerk olmasına rağmen kamu kurumu niteliğini arz etmemesi, kendine özgü yetki ve görevlerinin bulunması dolayısıyla da "atipik bir yapılanma" olarak değerlendirilebilir (Gülşen, 2012:32-33).

5894 sayılı kanuna göre TFF'nin görevleri şunlardır (M/3):

- Türkiye'deki her türlü futbol faaliyetini yürütmek, düzenlemek ve denetlemek.
- Futbolun gelişmesini ve yurt sathına yayılmasını sağlamak.
- FIFA ve UEFA'nın yetkili organları tarafından konulan kuralların gereği gibi uygulanmasını sağlamak, ulusal talimatlar hazırlamak ve Türkiye'yi futbol ile ilgili konularda yurt dışında temsil etmek.
- Yurt içi ve yurt dışı futbol faaliyetleri için plan, program, benzeri her türlü düzenlemeyi ve anlaşımayı yapmak ve başarılı sonuçlar sağlanması için gerekli tedbirleri almak.
- Her düzeyde müsabakalar düzenlemek ve milli takımlar ile kulüp takımlarının uluslararası müsabakalara katılması ve mücadele edebilmesi için gerekli tedbirleri almak.
- Fair Play kurallarına uygun olarak bağlılık, dürüstlük ve sportmenlik prensiplerini gözetmek.
- Üyelerinin, kulüplerin, futbolcuların, hakemlerin, yöneticilerin, teknik direktör ve

antrenörlerin, sağlık personeli, futbolcu temsilcileri ve müsabaka organizatörleri ile diğer tüm ilgililerin FIFA, UEFA ve TFF tarafından konulan Statü, talimat ve düzenlemeleri ile bunların yetkili kurulları tarafından verilen kararlara uymalarını sağlamak.

- Şiddet, şike, teşvik primi, ırkçılık, doping ve her türlü ayrımcılıkla mücadele etmek.
- Futbolu geliştirmek amacıyla; amatör futbol kulüp ve federasyonları ile bünyesinde futbol branşı bulunan engelliler spor federasyonlarına her türlü ayni ve nakdi yardımda bulunmak.

5894 sayılı kanuna göre (M/4), FIFA ve UEFA üyesi olan TFF, merkez, yurt içi ve yurt dışı teşkilatından meydana gelmektedir. TFF'nin merkezi Ankara'dadır. Türkiye'deki her türlü futbol teşkilatı TFF'ye bağlıdır ve bunların hak ve görevleri TFF Statüsü ve diğer talimatlarla tanımlanmaktadır. TFF merkez teşkilatı: Genel Kurul, Başkan, Yönetim Kurulu, İcra Kurulu, Hukuk kurulları, Denetleme Kurulu ve Genel Sekreterden oluşmaktadır. TFF'nin danışma ve idari birimleri, genel Sekreterlik ile Yan ve geçici kurullardan oluşmaktadır. TFF kurul veya organları TFF Statüsü uyarınca atanarak veya seçilerek göreve gelmektedir.

TFF Ana Statüsüne göre (M/51-52), TFF yurt içi teşkilatlanmasını Yönetim Kurulunca gerekli görülen illerde fahri futbol temsilcisi atayarak ya da yeteri kadar personelden oluşan bölge müdürlükleri veya temsilcilikler kurarak gerçekleştirir. Bu temsilciler, TFF'nin vereceği görevleri yerine getirir, görev sahasındaki önemli olay ve sorunları TFF'ye intikal ettirir ve futbolun gelişmesi için gerekli çalışmaları gerçekleştirirler. Yönetim Kurulu, uygun gördüğü ülkelerde FIFA ve ilgili ulusal federasyonun önceden onayını almak şartıyla yeterli sayıda çalışanı olan TFF temsilcilikleri açmaya karar vermektedir.

5894 sayılı kanunun 3. Maddesi ve Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü'nün 2. Maddesi gereğince, federasyon teşkilatının çalışma usul ve esasları ile futbolu ilgilendiren diğer hususlar, Türkiye Futbol Federasyonu Yönetim Kurulu tarafından çıkarılan talimatlarla düzenlenmektedir. Bu dayanakların verdiği yetki ile Türkiye Futbol Federasyonu Yönetim Kurulu, talimat adı altında futbolu ilgilendiren bütün alanlarda düzenlemeler yapmaktadır. Futbolda uygulanacak müsabaka kuralları, futbol kulüplerinin tescili, futbolda disiplinin sağlanması, profesyonellik esasları, amatör futbolcuların tescil, vize ve transfer işlemleri,

teknik yönetici ve öğreticilere ilişkin esaslar, yayınlara ilişkin kurallar, Merkez Hakem Kurulunun teşkilatlanması, çalışma prensipleri ve görevleri, Tahkim Kurulunun görevleri ve çalışma esasları, futbolda dopinge mücadele ve bunun dışında kalan futbolla ilgili bütün alanlarda Türkiye Futbol Federasyonu tarafından çıkarılan talimatlar uygulanmaktadır (Günel ve Küçükgüngör, 1998).

Yukarıda açıklamalar değerlendirildiğinde, futbola ilişkin uluslararası kuralların ve talimatların uygulanması konusunda TFF'ye yükümlülük verildiğini görüyoruz. Bunun anlamı, diğer federasyonlarda olduğu gibi paralel bir biçimde, futbol alanında da, uluslararası kuralların iç hukuka dâhil edilmesine ilişkin anayasal süreçlerin dışında bir usul öngörülmüş olmasıdır. Şu durumda TFF'nin, UEFA ve FIFA'nın ihdas ettiği ve edeceği kuralları uygulaması kanunî bir zorunluluktur. Söz konusu kararları alan uluslararası spor organları, devletlerin dahli ve etkisi olmaksızın tamamen gönüllü kişiler tarafından oluşturulmuş ve uluslarüstü kurallar ihdas eden kuruluşlardır. Ancak, söz konusu milletlerarası kuralların hukukumuzun korumayı amaçladığı ekonomik, kültürel, sosyal ve hukukî düzeni de bozmaması gerekir. Aksi takdirde, uluslararası kuralların uygulanmasına müsaade edilmeyecektir (Erten, 2006).

TFF'nin FIFA ve UEFA gibi uluslararası kuruluşlar ile olan ilişkileri sektörün uluslararası teamüllerine göre belirlenmiştir ve genel olarak bir yasa konusu değildir. Ülkemizde futbol federasyonu bir yasa ile özerk bir tüzel kurum olarak tanımlanmıştır. Diğer ülkelerde ise federasyonlar dernek veya ticaret hukukunun konusudurlar. Özerklikleri bu yasaların sağlayabildiği çerçevededir ve bu özerklik genellikle sahada oynanan futbolun kuralları ile sınırlıdır. FIFA statüsü federasyon yönetimlerinin seçimle veya atama ile olabileceğini varsayar. Her iki durumda da siyasetin doğrudan veya dolaylı müdahalesi hoş karşılanmaz. Bununla birlikte neyin siyasi müdahale sayılacağı FIFA'nın yorumuna kalmış gibidir.

Ulusal içtihadımıza göre kurulmuş olan TFF, bir yabancı derneğin talimatlarına yasa ile bağlanamaz. Ayrıca Ulusal Meclisin çıkardığı yasayı bir dernek onayına sunmak ve bunu doğal bir olay gibi görmek kavranabilecek bir davranış değildir. FIFA'nın Bosman kurallarından bu yana Avrupa hukuk sistemi ile olan çelişmesi ve kendinde varsaydığı yetkileri tartışma konusudur. Bu yetkiler Avrupa hukuk sistemi tarafından geçerli sayılmamaktadır. FIFA yetkileri ve kapasiteleri konusunda AB Komisyonu ve AB Hukuku karşısında giderek pozisyon kaybetmektedir. FIFA'nın yetkileri ve tasarrufları AB

Müktesebatı ile sınırlı hale getirilmiştir. Charleroi mahkemesi (Belçika) kararlarına göre FIFA sıradan bir ticari kuruluştur ve yetki ve tasarruflarını ancak AB Hukuku çerçevesinde kullanabilir. Ayrıca AB komisyonu tarafından yayınlanan "Beyaz Sayfa" dokümanına göre; "FIFA'nın yetkileri sadece yeşil sahada oynanan oyunla sınırlıdır. Bunun dışındaki her şey Avrupa hukuk sisteminin konusudur" (Akşar ve Merih, 2008:234).

2.3.4. Futbol Kulüplerinin Yapısı

Avrupa futbol kulüpleri genelde, idari faaliyetler ve futbol faaliyetleri olmak üzere iki temel fonksiyona göre yapılanmaktadır. İdari faaliyetler, kulübün iktisadi, idari ve mali açıdan yönetimini gerçekleştirirken; Futbol faaliyetleri bölümünün başında ise genelde Menejer olarak nitelendirilen teknik direktör bulunmaktadır. Bu model tam olarak İngiliz Premiership yapısında görülmektedir. İngiliz modelinde bu yapı genel geçer bir özellik taşıırken, son zamanlarda diğer Avrupa takımları da buna benzer bir yapılanmaya yönelmektedir. İngiliz, İtalyan ve Fransız kulüplerinde genel olarak, kulüplerin şirket şeklinde örgütlenmekte ve her kulübün belirli bir sahibi bulunmaktadır. Ancak İspanyol ve Alman kulüplerinde kulüplerin dernek olarak örgütlendiğini ve bahsi geçen yapının bu kulüplere uygun bir model olmadığını belirtmek gerekir. Almanya'da ve İspanya'da kulüplerin hemen hemen hepsi dernek statüsünde örgütlenmiştir. Dernek statüsünde örgütlenen kulüplerin ülkemizde olduğu gibi iktisadi işletmeleri bulunmaktadır. Bu kulüplerde yönetim şeması genel olarak ülkemizdekine benzemekle birlikte; Alman ve İspanyol kulüplerinde, futbol faaliyetlerinin dışında iktisadi ve mali yönetim ile idari yönetim fonksiyonları da bulunmaktadır (Akşar ve Merih, 2008:284,285,298).

Ülkemizde spor kulüpleri, kuruluşu, işleyişi, teşkilatı, organlarının denetlenmesi, tüzel kişiliğinin sona ermesi, üyelik hakları, görev ve faaliyetleri açısından 5253 sayılı Dernekler Kanunu'na tabi tutulmuştur. Dernekler Kanununun 14. Maddesine dayanarak çıkarılan Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği de spor kulüplerinin tabi olduğu ilkeleri ayrıntılı olarak düzenlemektedir (Deryal, 2012:166).

3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 2. Maddesi uyarınca spor kulüpleri Genel Müdürlük tarafından tescil edilirler. Ancak futbol kulüpleri, TFF Statüsü'nün 76. Maddesinde belirtildiği üzere, TFF Yönetim Kurulu

tarafından oluşturulan "Futbol Kulüplerinin Tescil Yönetmelikleri" doğrultusunda tescil edilir.

Türkiye Futbol Federasyonu Futbol Kulüpleri Tescil Talimatına göre kulüpler, futbol şubelerini aktif ve pasifleriyle birlikte bir bütün olarak, Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulmuş veya kurulacak anonim şirketlere, TFF Yönetim Kurulu'nun kararı ile devredebilirler. Buradan anlaşılabileceği üzere futbol kulüpleri dernek veya şirket olarak iki şekilde yapılabilmektedir.

2.4. FUTBOLUN EKONOMİK GÖRÜNÜMÜ VE FİNANSAL FAİR PLAY

2.4.1. Futbolun Ekonomik Görünümü

Sporun günümüzde, ulusal sınırları aşan kuralları ve bunun yanı sıra, yönetim biçimi ya da ideolojisi ne olursa olsun, herhangi bir ülkeyi dışlamayan kültürel yaygınlığı, "sporun küreselleşmesi" olgusunu ortaya koymaktadır (Atasoy ve Kuter, 2005). Küreselleşme ticari ve ekonomik ilişkileri de yeniden şekillendirirken, spor da bundan etkilenmiştir. Çok uluslu şirketler spor dünyası içinde etkin konuma gelmeye başlamıştır. Spor ticarileşme ve metalaşma ekseninde yeniden şekillenmeye başlamıştır (Akkaya, 2008). Küresel bir olgu olarak spor, toplumların sosyo-ekonomik koşullarına bağlı olarak yaygınlık kazanmış ve ekonomik alanda kendini göstermeye başlamıştır. Sporculara ödenen astronomik transfer ücretleri, kulüplerin ve spor organizasyonlarının milyonlarca kişi tarafından takip edilmesini sağlamıştır. Ayrıca spor sektöründe reklam ve sponsorluk anlaşmaları, organizasyonlara ve tesislere yapılan yatırımlar, naklen yayın ihaleleri ve sportif ticari ürünler ön plana çıkmıştır (Samur, 2013:2).

Sportaki küreselleşme ve endüstriyelleşme en çok futbolu etkilemiştir. Günümüzde sadece Avrupa'daki futbol ekonomisinin büyüklüğü 15 milyar Euro olarak tahmin edilmektedir. Türkiye ise yaklaşık 700 milyon Euro büyüklükle, bu pastadan yüzde 5 pay almıştır. Almanya, İngiltere gibi liglerle kıyaslandığında tabii ki Türkiye'nin hem finansal hem sportif anlamda, daha gidecek çok yolu vardır. Öyle ki dünyanın en zengin kulübü olan 550 milyon Euro'luk Real Madrid'in elde ettiği bu yıllık gelir, neredeyse Türkiye'nin tüm futbol endüstrisi kadardır. Ama şu bir gerçek ki sportif başarı olmadan finansal güç, finansal güç olmadan da sportif başarı gelmemektedir (Erdoğan, 2015).

Futboldaki ticarileşmenin giderek, endüstriyel bir mutasyona uğraması kulüp ve taraftar arasında farklı ve parasal bir ilişkinin de gelişimine neden olmuştur. Kulüp taraftarını açıkça ifade etmese de gerçek anlamda bir müşteri olarak görmekte ve buna göre kendisini konumlandırmaktadır. Başta statların reorganizasyonundan tutun da forma dizaynlarına varıncaya kadar yapılan her türlü etkinliğin altında, taraftarın gereksinimlerinin ticari boyuta taşınması amacı yatmaktadır. Bu kendi dinamiklerinde yadsınacak ve ayıplanacak bir konu değildir. Gelişim böylesi bir değişimi zorunlu hale getirmiştir. Bu değişimi gerçekleştiremeyen kulüpler, finansal rekabette zorlanmakta ve geride kalmaktadırlar (Akşar, 2008).

Sporun oyundan iş'e dönüştüğü şeklindeki görüşlerin, içinde bulunduğumuz dönemde özellikle "endüstriyel futbolun" yerine getirdiği işlevler ve yapısı açısından irdelendiğinde, önemli ipuçları sunduğunu görmekteyiz. Endüstriyel futbolun Şampiyonlar Ligi, Dünya Kupası, Avrupa Şampiyonası gibi organizasyonlarla, özellikle İngiliz Premier Ligi, İtalya Seri A, Almanya Bundesliga ve İspanya La Liga'da oynanan karşılaşmalar, televizyona dayalı bir gösterinin ortaya çıkarılmasıdır. Bu organizasyonlar içerisinde dönen para miktarı, sponsorluk, televizyon naklen gelir anlaşmaları ve bilet gelirleri ile birlikte taraftarlık şeklinden müşteri odaklı anlayışa geçilmesi; oyunun iş'e dönüştüğü noktaları ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra bu organizasyonlar içerisinde dünyanın her yerinden gelen oyuncuların oynaması spor-küreselleşme yaklaşımının "yeni emperyalist sömürü" biçimini kavramsallaştırması üzerinde daha fazla durulması gerektiğini göstermekte (Talimciler, 2008) ve kapitalist ekonomi politiğin bir konusu olarak kâr elde etmek için yatırım yapılan bir alan olarak ele alınmaktadır. Ancak sporun sadece ekonomik alanla sınırları çizilememektedir. Spor, tıpkı okullar gibi devletin ideolojik aygıtlarından biri olarak egemen sınıf ideolojisinin meşrulaştırılmasında işlevsel hale getirilmeli ve her durumda spor etkinliklerine yönelik toplum ilgisine "özel" bir önem verilmelidir (İnal, 2008:20). Çünkü oyun toplumun kendi içinden, gereksinmelerinden ve kimliğinden üretilmiştir. Buna karşın endüstriyel futbolda, her şey örnekleştirilmiş bir tasarım harikası biçiminde ortaya çıkmaktadır. Taraftarların aidiyet duygularının oluşumunda "mış gibi" olma anlayışı egemen hale getirilmiş ve tıpkı bir gösteriye dönüştürülen oyunun galasını izlemeye giden izleyiciler gibi olmaları için ne gerekiyorsa yapılmış ve yapılmaktadır. Endüstriyel futbol içinde futbol lafı geçen bambaşka bir şeydir. Mahalle futbolunun gönüllü bağlılık kavramı, yerini profesyonel sözleşme anlayışına terk etmiştir. Mahalle futbolunda herkes söz sahibiyken, yani oyunun gerçek sahibiyken, endüstriyel futbolda ise

bu anlayış varsayımsal olarak, paket turlarda olduğu gibi bizlere sunulmaktadır. Endüstriyel futbol, televizyon aracılığıyla paketlenip satışa sunulan bir iş alanı olarak ortaya çıkmıştır (Talimciler, 2008).

Artık bir iş'e dönüşen futbolda büyük kulüplerin çoğu, modern şirketler olarak organize olmakta ve yönetilmektedir. Hatta bu kulüplerden bir kısmı borsaya girerek halka arz edilmiştir. Şirketleşme ile birlikte kulüplerin gelirleri, geçmiş yıllara göre, büyük oranlarda artmış ve gelir kaynakları da çeşitlenmiştir. Anlaşılacağı üzere şirket olarak organize olmanın temel amaçları kârlılık ve büyüme oranlarını artırarak, kulüplerin sürekliliğini sağlamaktır (Sunay, 2009:259).

Bugün geline nokta Türkiye Süper Ligi de önemli bir parasal büyüklüğe ve piyasa değerine ulaşmıştır. Bu süreç içinde futbol kulüplerimizin gelirlerinde ve giderlerinde önemli artışlar yaşanmıştır. Gelirlerdeki artış en çok transfer harcamalarının artmasına neden olmuştur. Kendi içinde bakıldığında normal olarak değerlendirilecek bu durumun doğal sonucunun da sportif performans olması beklenir, özellikle günümüz endüstriyel futbolunda sportif performansın mali performansa, mali performansın da tekrar sportif performansa dönüşmesi kulübün orta ve uzun vadeli geleceği açısından çok önemlidir. Çünkü bu süreç içinde takımın piyasa değeri ve buna bağlı olarak da futbol gelirlerinin büyümesi sağlanmış olur. Bu kapsamda olaya bakıldığında Türkiye Süper Ligi'nin parasal gelirlerinde önemli artışlar kaydedilmiş olmakla birlikte; sportif performansta istenilen noktaya gelinememesi, süreç içinde önemli sıkıntılara yol açabilmektedir. Çünkü borca dayalı bir büyüme modeliyle futbolumuzun finansmanı sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu başarı döngüsü içinde mali performans sportif performansı getirmezse, kulüplerimiz önemli finansal sıkıntılara katlanmak durumunda kalacaktır. Bu bağlamda kulüplerimizin yapmış olduğu transfer harcamaları bugünkü yapısıyla sürdürülebilir bir dinamik olarak görünmemektedir. Naklen yayın gelirlerinin neredeyse tamamı transfere harcanmakta ve kulüplerimiz isabet yüzdesi düşük, çok pahalı/maliyetli transferler yapmaktadır. İçinde bulunduğumuz ekonomik konjonktürün olumsuz etkisi de dikkate alındığında, elimizdeki kıt kaynakları çok etkin ve verimli kullanmamız gerekmektedir.

Transfer ekonomisi çok sağlıklı ve sıkı kontrollerle yürütülmesi gereken bir ekonomidir. Bu konuda yapılacak yanlışlıklar, otomatikman kulüplerimizi etkileyecektir. Burada yapılacak hatalı uygulamalar, bir yandan kıt kaynakların heba edilmesini gündeme

getirirken diğ er taraftan yetenek havuzumuzdaki gen çlerin  n n n kesilmesine de neden olmaktadır (Ak sar, 2010:200-201).

Kulüplerimizin altyapısı da ekonomik anlamda önemli etkileri olan bir başka faktördür. En basit tanımıyla altyapı: Kulüplerde yer alan küçük yaştaki oyuncuların kalitatif ve kantitatif olarak A takıma yetiştirmeye ve hazırlamaya yönelik çalışan sistems l bir süreç ve organizasyondur. Bu süreç içinde oyuncu nitelik ve nicelik olarak, olgunla ır, büyür ve ustala ır. Bu süreç fiziksel koşulların psikolojik koşullarla optimal dengesine ula tı ında da son bulur ve o oyuncu artık bir üst takımda yerini almaya ba lar.

Ancak bu süreç çok maliyetli ve meşakkatli bir süreçtir. Beklenen verimlilik düşük olabilir. Ne var ki, verimliliğin yükseltilebilmesi ve kalitenin kısa süre içinde artırılabilmesi, eğer oyuncunun fiziksel ve psiko-sosyolojik gelişimi de tamamlanmı sa mümkün olabilmektedir. Bunun dünya uygulamalarında örneklerini görebilmekteyiz. Özellikle altyapılara yatırılan harcamaların geri dönüşümü belli bir zaman gerektirmektedir. Genellikle bu katsayılar yüksektir ve yatırımlar on - on be  - yirmi yıl gibi sureleri alabilmektedir. Kulüplerin altyapılarında da durum bu şekildedir. Altyapıdan A takıma bir oyuncunun gelmesi minimum be  yılı almaktadır. Bu süre içinde altyapıya sürekli kaynak aktarmak gerekmektedir. Bir oyuncunun be  yıllık sure içinde minimum maliyeti yaklaşık 200 bin dolar civarındadır. Bu altyapıyı iyi kuran takımlar, zaman içinde bu maliyetlerini bir miktar a a ıya çekebilmektedirler. Ancak altyapının gerçek hasıla katsayısının düşük çıkabilmesi (yani kendine yapılan tüm masrafları geri döndürme yıl sayısının kısalması) oyuncunun A takımda oynamaya başlamasıyla birlikte, takımına katma değer yaratabilecek düzeye gelmesine bağlıdır (Ak sar ve Merih, 2008:80,81).

2.4.2. Finansal Fair Play

UEFA Finansal Fair Play düzenlemesini, 2004 yılında, bütün kulüplerin menfaati için çıkarmıştır. Futboldaki ekonomik başarıyı geliştirmek, kulüplerin ömürlerini uzatmak ve s rekliликlerini sağlamak için oluşturulan Finansal Fair Play düzenlemesinin hedefleri, kulüplerin disiplinli ve mantıklı bir şekilde yönetilmesini sağlamak, transfer ücretlerini astronomik seviyelerden olması gereken seviyelere düşürmek, enflasyonun etkisini sınırlamak, gençlere ve altyapıya yatırım yapılmasının önünü açmak, kulüplerin gelir - gider dengesini gözeterek hareket etmelerini sağlamak ve mali y k ml l klerini

zamanında yerine getirmelerini sağlamaktır. Kulüplerin sürekliliklerini sağlamanın yanı sıra, Finansal Fair Play uygulamasını hayata geçirmesinin bir diğer önemli hedefi, futbol takımlarının zengin iş adamları tarafından satın alınması ve futbol sektörüne ciddi anlamda nakit para girişinin düzenlenmesidir. Kulüp sahibi iş adamlarının, kulüplerin bütçelerini dikkate almaksızın, yaptıkları astronomik ücretli transferler, Finansal Fair Play kurallarının uygulanmasıyla engellenmeye çalışılmıştır. Finansal Fair Play düzenlemesi 2004'te çıkarıldığı zaman birçok ülke federasyonu bu kurallara birebir uyacağını deklare etmesine rağmen (Bıçakçı, 2015), ancak 27 Mayıs 2010'da UEFA İcra Komitesi tarafından onaylanarak, tam manasıyla oturma dek, 2014 yılına kadar, tedrici olarak yürürlüğe girmesi kabul edilmiştir. Türkiye ise Finansal Fair Play kurallarına ancak 2014 yılından itibaren, tamamen uyma kararı alabilmiştir

Temel olarak Finansal Fair Play konsepti aşağıdaki altı ilkenin hayata geçirilmesini hedeflemektedir. Bu amaçla UEFA Finansal Fair Play Komitesi, UEFA'ya bağlı lokal federasyonlarda mücadele eden profesyonel futbol kulüplerinin, dolayısıyla tüm futbol ailesinin en geç 2014-15 sezonuna kadar bu ilkelere uymalarını ve bunun için gerekli yasal-yönetsel yapılanmaları gerçekleştirmelerini beklemekte, takip etmekte ve denetlemektedir. Finansal Fair Play'in altı temel amacı şunlardır:

1. Futbolun finansmanında kulüpleri daha rasyonel olmaya ve mali disiplini sağlamaya yöneltmek,
2. Artan ücret ve maaşlar ile transfer harcamalarının kulüp bütçeleri üzerindeki baskısını ve enflasyonist etkisini hafifletmek,
3. Kulüpleri gelirleri ve bütçeleri oranında rekabet etmeye cesaretlendirmek,
4. Kulüpleri alt yapıya ve genç futbolcuların yetiştirilmesine yönelik uzun dönem yatırımlara özendirmek,
5. Avrupalı futbol kulüplerinin uzun dönem varlıklarını devam ettirebilmelerini sağlayabilmek ve bu amaçla onları finansal olumsuzluklardan korumak,
6. Kulüplerin kaynaklarını/pasiflerini, onların üçüncü kişi ya da kuramlara karşı olan yükümlülüklerini yerine getirebilmelerine olanak sağlayacak şekilde düzenlemek.

Finansal Fair Play kriterleri ile hedeflenen amaçlara ulaşabilmek için aşağıdaki kurallar getirilmiştir:

1. Yöneticiler kulüp için ceplerinden harcama yapamayacak.
2. Yöneticilere, şirket ortaklarına veya ilişkili şirketlere olan borçlar en geç 2012-13 sezonunda ödenecek.
3. Kulüpler 2012-2013'ten itibaren, transfer için, gelirlerinden daha fazla harcama yapamayacak.
4. Mali tablolarla parasal olmayan gelirler yer alırsa, (örneğin, başkan veya ortakların borç verdiği paralar) bu gelirler futbol dışı gelir kabul edilecek ve kulüp gelirleri içinde sayılmayacak.
5. Hiçbir futbolcu, kulüp ya da yasal otoriteye vadesi geçmiş borç bulunmayacak. Bu durumda transfer yasağı uygulanacak.
6. Öz sermayenin eksiye düşmesine izin verilmeyecek. Kulüplerin başa baş noktasını yakalamalarına olanak sağlamak için, belirli bir dönem zarar etmelerine izin verilecek.
7. Futbolculara yapılacak ücret, maaş ve prim ödemeleri, toplam gelirin yüzde 70'ini geçemeyecek.
8. Kulübün toplam borcu, toplam gelirin yüzde 100'ünü geçemeyecek.
9. Bütçesi 5 milyon Euro'nun altındaki kulüpler finansal kriterlerden muaf tutulacak.
10. Kulüplerin ilişkili şirketleri ile yaptıkları her türlü ticari işlemde geçerli olan fiyatların piyasa emsallerinden oldukça yüksek veya düşük olması durumunda, bu rakamların gelir veya gider hesaplarına herhangi bir etkisi olmayacak, söz konusu işlem için bir emsal piyasa fiyatı bulunarak gelir ve giderin tespitinde bu fiyat dikkate alınacak.
11. Kulüpler transfer ettikleri futbolculara ödeyecekleri bonservis ücretlerini, işlemin gerçekleştiği yılda, tek seferde ödemek zorunda olmayacak ve futbolcu ile yapılan sözleşmenin süresi boyunca, amortisman mantığı içinde giderleştirecek. Ancak, söz konusu oyuncunun sözleşmesi devam ederken satılması halinde oluşacak kar veya zarar rakamı, içinde bulunulan senede dikkate alınacak (Akşar, 2013:59-61).

Finansal Fair Play düzenlemeleri, kulüplerin oyuncularını ve teknik direktörleri için bütçelerinde ve transferlerin amortisman maliyetlerinde belli bir seviyeyi geçmemelerini şart koşmaktadır. Aksi takdirde cezaya çarptırılmaları söz konusu olacaktır. Verilebilecek en fazla ceza Avrupa müsabakalarından diskalifiye edilmek iken, bunun dışında para

cezası, müsabakalardan kazanılmış paralara el konması ve transfer yasağı gibi cezalar da söz konusu olmaktadır (Özkurt, 2014).

Futbol endüstrisinde rekabetçi yapının güçlendirilmesinde birçok Avrupa ülkesi örneğinde görüldüğü üzere ulusal futbol otoriteleri tarafından kulüp lisans şartı olarak kulüplere dengeli bütçe yapısına sahip olma zorunluluğu getirilmesi ve etkin bütçe kontrol sisteminin uygulanıyor olması sonucu, borçlanma yoluyla finansman sağlanmasına getirilen kısıtlamalar önemli rol oynamaktadır. Yüksek transfer harcamaları ile kulüplerin bütçe gelir-gider dengesi bozulmakta, düşük bütçeli kulüpler ile yüksek bütçeli kulüpler arasındaki kutuplaşma ile oluşan finansal dengesizlik, rekabet gücüne yansımaktadır. Bu nedenle ülkemizde de ulusal lig kalitesinin bir göstergesi sayılan rekabetçi dengenin sağlanmasında ulusal futbol otoritesinin çeşitli yaptırımlar uygulaması gerekliliği doğmuş (Güngör, 2014b) ve bu kapsamda TFF tarafından hazırlanan Kulüp Lisans ve Mali Fair Play Talimatı Ocak 2014'te yürürlüğe girmiştir.

2.5. YABANCILAR HUKUKU VE SPOR

2.5.1. Türk Vatandaşlığı ve Yabancı Kavramı

Anayasamızın 66. Maddesine göre “Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türk” sayılmaktadır. Türk vatandaşlığı Kanunu’nda ise Türk Vatandaşı,” Türkiye Cumhuriyeti Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan kişiyi ifade eder”, tanımlaması yapılmışken, Yabancı; “Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişiyi ifade eder” şeklinde tanımlanmıştır.

Değişik hukuk sistemlerinde vatandaş olmayanları nitelendirmek için çeşitli ve bazen de birbiriyle çelişen kavramlar kullanılmaktadır. İngiliz göç hukuku sisteminde; göçmenler, etnik azınlıklar, etnik topluluklar ve bazen de yabancılar kavramları birlikte kullanılmaktadır. Alman hukuk sisteminde; yabancılar, misafir işçiler; Hollanda hukuk sisteminde; etnik azınlıklar, yabancı işçiler, ikinci kuşak göçmenler gibi değişik tarihsel deneyimleri ve bakış açılarını içeren farklı kavramların birlikte kullanıldığı görülmektedir.

Türk hukukunda ise diğer hukuk sistemlerindeki bu kavram çeşitliliğine pek fazla rastlanmamakta, daha çok “yabancı” kavramının benimsendiği ve kullanıldığı görülmektedir (Çiçekli, 2009:21).

Yabancılık vasfını tayin ederken onun gerçek veya tüzel kişi olup olmadığına da bakmak gerekir. Bir devlet ülkesinde bulunan yabancılar yalnız gerçek kişiler değildir. Yabancı tüzel kişilerin özellikle ticaret şirketlerinin bir devletin ekonomik hayatında büyük önemi vardır. Bir gerçek veya tüzel kişinin yabancılık vasfının tespiti, bir bakıma vatandaşlığının tespitidir. Yabancı gerçek kişinin kim olduğunun tespiti, vatandaşın kim olduğunun tespitine de bağlı olmaktadır. Yabancıların tarifi, genellikle bu açıdan yapılmıştır. Devletler Hukuku Enstitüsüne göre, yabancı; bir devletin ülkesinde bulunan ve o devletin vatandaşlığını iddiaya hakkı olmayan kimsedir. Bu tarife göre yabancı, başka bir devletin vatandaşı olabildiği gibi, vatansız veya mülteci de olabilir (Çelikel ve Gelgel, 2011:17).

2.5.2. Yabancılar Hukuku

Devletin ülkesel egemenlik ilkesinden hareketle yargı yetkisi içerisinde bulunan kişiler üzerinde hâkimiyetinin olduğu kabul edilmektedir. Devletin bu hâkimiyet hakkı sadece vatandaş olarak nitelenen kişiler üzerinde değil, aynı zamanda bunların dışında kalan ve yabancı olarak nitelenen kişiler üzerinde de bulunmaktadır. Devlet ve devlet benzeri oluşumların kendisine bağlı gördüğü vatandaşlar ile kendisinden başka egemenlere bağlı gördüğü yabancılar arasında ayırım yaptığı görülmektedir. Bu kapsamda yabancılar hukuku, devletin egemenlik alanındaki vatandaşların dışında kalan kişilere uyguladığı, istisnai nitelikte kurallardan oluşan hukuk rejimidir (Çiçekli, 2009:21). Yabancılar hukukuna bağlı kuralların sonucu olarak, yabancıların bir takım haklardan ve özgürlüklerden, vatandaş ile eşit olarak yararlanabildiği gibi bir takım haklardan da sınırlı olarak yararlanması veya hiç yararlanmaması söz konusudur (Çelikel ve Gelgel, 2011:7).

Yabancılar hukuku olarak adlandırılan hukuk dalının var oluş nedeni, yabancılara uygulanan hukuk kurallarının, nitelik, içerik ve kapsam bakımından, vatandaşlara uygulanan kurallardan farklı olmasıdır. Bu evrensel ayrımcılık devlet kavramının ortaya çıkışı ile birlikte var olan, vatandaşlık tanımının belirginleşmesine karşıt olarak gelişen ve bir manada yabancılar hukukunun varlık nedeni olarak kabul edilen bir uygulamadır.

Günümüzde birçok konuda yabancılarla vatandaşlara eşit muamele yapılmakta ve eşit haklar tanınmaktadır. Gerek özel hukuk kaynaklı, medeni hukuk ve miras hukuku gibi alanlarda, gerek insan hakları alanında tamamen olmasa da pek çok konuda eşitlik öngören hükümlere rastlanılmaktadır. Bu açıdan yabancılara uygulanan hukuk kurallarının tümünün yabancılar hukukunu ya da yabancılarının hukuki durumunu oluşturduğunu söylemek doğru ve pratik olmayacaktır.

Bununla birlikte, mahiyeti itibariyle sadece yabancılara uygulanan ülkeye giriş, ikamet, çalışma ve sınır dışı etme gibi konuları düzenleyen kurallar da bulunmaktadır. Ayrıca unutulmamalıdır ki yabancılar hukukunun konusunu sadece iç hukuk kuralları oluşturmamakta, uluslararası hukuktan doğan yabancılar hukuku kuralları da bulunmaktadır. Yabancılar hukuku, iç hukuk veya uluslararası hukuk kaynaklı olarak, yabancılara uygulanan kurallar ile yabancılara ve vatandaşlara eşit olarak uygulanmayan kurallardan oluşmaktadır. Yabancılar hukukunun konusunu ise, milli veya milletlerarası kaynaklardan gelmekle beraber, yabancılara farklı olarak uygulanan kurallar oluşturmaktadır (Çiçekli, 2009:23-25).

2.5.3. Yabancılarının Hak ve Özgürlüklerinin Sınıflandırılması

Yabancılarının yararlandıkları hak ve özgürlükleri hakların ve kuralların niteliklerine göre sınıflandırmak mümkündür.

Hakların Niteliklerine Göre Sınıflandırma

Bu ayırıma göre haklar, siyasî haklar, kamu hakları ve özel haklar olarak üçe ayrılmaktadır (Erten, 2007:137).

Siyasî haklar

Siyasî haklar, bir kimsenin doğrudan veya dolaylı olarak devlet yönetimine katılmasını ve devlet yönetimini denetlemesini mümkün kılan haklardır. Seçme, seçilme, siyasî parti kurma ve siyasî partilere üye olma, siyasî faaliyetlerde bulunma, kamu hizmetlerine ve yurt savunmasına katılma hakları siyasî haklara örnek olarak verilebilir. Siyasî haklar, kural olarak vatandaşlara hasredilmekte, yabancılara tanınmamaktadır.

Kamu Hakları

Kamu (amme) hakları, bir kimsenin insan olması nedeniyle sahip olduğu haklardır. Ülkeye giriş, ülkede ikamet ve seyahat, düşünce ve inanç özgürlüğü, kişi dokunulmazlığı, bilim ve sanat özgürlüğü, basın özgürlüğü, çalışma hakkı gibi bazı haklar kamu hakları içinde değerlendirilir. Bunlar konusunda, kural olarak, eşitlik esası kabul edilmekle beraber devletler tarafından, kamu yararı, sağlığı ve güvenliği gibi birtakım kaygılarla bu haklara bazı sınırlamaların getirildiği görülmektedir.

Özel Haklar

Özel (hususî) haklar, kişilerin kendi aralarındaki ilişkilerde istifade ettikleri haklardır. Başka bir ifade ile bireyler arası eşit menfaat ilişkilerinden doğan hakları ifade eder. Kişiler, aile, borçlar ve ticaret hukukuna dâhil konular özel haklar konusu içinde değerlendirilir. Bu haklar konusunda da, kural olarak eşitlik ilkesi benimsenmekte olup, istisnai olarak birtakım nedenlerle sınırlamalar getirilmektedir.

Kuralların Niteliklerine Göre Sınıflandırma

Bu ayırıma göre de haklar Genel yabancılar hukuku kuralları, özel yabancılar hukuku kuralları ve özel statü sahibi olan yabancılara uygulanan kurallar olarak üçe ayrılmaktadır (Tekinalp, 1998:26,27).

Genel yabancılar hukuku kuralları

Genel yabancılar hukuku kuralları, yabancılar açısından genel bir önem ve anlamdadır. Bu kurallar ulusal ve uluslararası kaynaklı olabilmektedir. Örnek olarak, Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonunun ilgili kuralları ve ekleri genel yabancılar hukuku kurallarının en önemlilerindendir. İç hukukta genel kurallara yer veren düzenlemeler ise, başta Anayasa olmak üzere, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ve 5682 sayılı Pasaport Kanunu örnek verilebilir.

Özel yabancılar hukuku kuralları

Özel yabancılar hukuku kuralları, daha çok bazı İdare hukuku, şahsın hukuku, kamu düzeni, kamu güvenliği ve sağlığı ile ilgili alanlarda yabancılara has ayrıcalık veya muafiyetlerin yer aldığı düzenlemelerdir. Bunlar, belirli bir alanı düzenlediklerinden ancak bu alanla ilgili bir yabancıyı ilgilendirebilecek kuralları içerirler. Bunlara örnek olarak Tapu Kanunu, Petrol Kanunu, Noterlik Kanunu, Turizmi Teşvik Kanunu ve Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu sayılabilir.

Özel statü sahibi olan yabancılara uygulanan kurallar

Ülkemizde bazı yabancılar, çeşitli sebeplerle daha elverişli durumda bulunurlar. Özel Statü sahibi diyebileceğimiz bu yabancılar: NATO mensupları, mülteciler, vatansızlar ve AB vatandaşlarıdır. Özel statüdeki yabancılar için kendi statülerine ait düzenleme özel kanun niteliğinde olduğundan öncelikle uygulanır. Yabancılar ile ilgili genel düzenlemeler ise ikinci derecede veya özel statünün dışındaki hususlarda uygulanma alanı bulur.

Yabancılara Hak ve Özgürlüklerin Tanınmasında Başvurulan Genel Esaslar

Yabancıların hak ve özgürlüklerinin belirlenmesinde devletlerin belirli yöntem veya teknikleri yaygın bir şekilde kullandıkları görülmektedir. Yabancılar hukukunun genel esasları ya da uluslararası teamül kuralları olarak nitelenebilen bu teknik ve metotların yabancılar hukukunda önemli etkileri bulunmaktadır. Bu metot ve tekniklerin yabancıların hak ve özgürlüklerinin belirlenmesinde devletlerin genel olarak başvurduğu sistemler olarak nitelendirilmesi daha yerinde olacaktır (Çiçekli, 2009:43).

Yabancılara hak ve özgürlüklerin tanınmasında başvurulan genel esaslar: Eşitlik Esası, Mütakabiliyet (Karşılıklılık) Esası, Karşı İşlem Esası, En Çok Gözetilen Ulus Kaydı, Kazanılmış Haklara Saygı, Sınırlama (Tahdit) Sistemi ve İzin Sistemidir.

Eşitlik Esası

Bu esasa göre yabancılar, vatandaşların yararlanabileceği tüm haklardan yararlanabilirler. Başka bir ifade ile yabancı, ülkesinde bulunduğu devletin hukukundan aynen vatandaş gibi

yararlanabilir. Şu halde, eşitlik esasının özel hukuk alanında yabancı-vatandaş ayırımını kaldırdığını söyleyebiliriz. Eşitlik esası da, iç hukukun getirdiği düzenlemelerin sonucu olabileceği gibi, uluslararası sözleşmelerin bir gereği olarak da getirilebilir (Erten, 2007:139).

Mütekabiliyet (Karşılıklılık) Esası

Mütekabiliyet esası en aşağı iki devlet arasında uygulanan ve ülkelerinde diğlerinin vatandaşlarına aynı mahiyetteki hakları tanımalarını ifade eden bir prensiptir. Bu esasa göre bir yabancı Türkiye'de bir haktan yararlanabilmesi, Türklerin de o yabancının ülkesinde aynı tür ve nitelikte olan haklardan yararlanmasına bağlıdır. Türk hukukunda mütekabiliyet esası milletlerarası sözleşmelerle tanınmış ve mevzuatta da kabul edilmiştir (Çelikel ve Gelgel, 2011:58-59).

Karşı İşlem Esası

Karşı işlem esası bir devletin, başka bir devletin âdil olmayan davranışlarına karşı aldığı bir tedbirdir. Karşı işlem ile karşılıklılığın sağlanması birbirine benzerse de aralarında önemli bir fark vardır. Karşı işlem yapma yetkisinde, yapılan karşı işlemlerin aynı nitelik ve ağırlıkta olması aranmaz. Oysaki karşılıklılığın sağlanmasında, işlem konusu neyse kısıtlama sadece o konuda yapılır. Milletlerarası hukukta, karşı işlem yapmada, eşitlik ve aynı nitelikte olma şartları aranmasa ve ağır bir uygulama mümkün olsa bile, duruma uygunluğun varlığı gereklidir. Hatta bu iki yetki, uygulamada benzer tedbirlerin alınması ile sonuçlanmaktadır. Bu tedbirlerin tatbiki için yetkinin, kanunlarca verilmiş olması da şarttır (Tekinalp, 1998:20).

En Çok Gözetilen Ulus Kaydı

En çok gözetilen ulus kaydı, bir antlaşmada tarafların belirli bir konuda üçüncü devletlere ya da vatandaşlarına tanıdıkları ya da tanıyacakları daha elverişli muameleyi, birbirlerine ya da vatandaşlarına karşı da uygulamayı kabul ettiklerini açıklayan bir hükümdür. En çok gözetilen ulus kaydı ile tarafların belirlemiş olduğu konular kapsamında devlet diğer devlete ya da yatırımcısına en elverişli muameleyi sağlayacağını taahhüt etmektedir (Baklacı, 2009).

Kazanılmış Haklara Saygı İlkesi

Yabancılar hukukunda kazanılmış haklar, bir yabancıнын yürürlükte olan hukuk düzenine uygun olarak kazandığı hakların o hukuk kurallarının zaman içinde değişmesi halinde korunması esasına dayanır. Kazanılmış haklara saygı iç hukukta olduğu kadar milletlerarası hukukta da kabul edilen bir esastır (Çelikel ve Gelgel, 2011:65). Söz konusu edilen kazanılmış haklar özel hukuktaki haklardır ve o ülkede veya dışarıda elde edilmiş olabilirler. Hakkın kullanılmasının o memleketin kamu düzenine aykırı düşmesi hali ise istisnai durumu gösterir. Kazanılmış hakka saygı esası, yabancıнын malını tazmin etmeden devletleştirmeyi de önler. Kazanılmış haklar sadece mallar üzerinde değil mameleke giren her şey üzerinde olur. Meselâ borç ve alacaklar da müktesep hak konusudur (Tekinalp, 1998:21).

Sınırlama (Tahdit) Sistemi

Sınırlama veya tahdit sistemi ülkede bulunan yabancıların bazı hak ve özgürlüklerden yararlanmasının tamamıyla yasaklanmasını öngörür. Yabancılar hak ve özgürlüklerinin tamamıyla yasaklanması istisnai bir uygulama olmakla birlikte özellikle belirli alanlarda sıkça kullanılmaktadır. Yabancıların siyasi haklardan yararlanması konusunda Türk yabancılar hukuku çok büyük ölçüde sınırlama (tahdit) sistemini benimsemiştir. Türk hukukunda seçme, seçilme, siyasi parti kurma, siyasi partiye üye olma, yurt savunmasına katılma gibi haklar tamamıyla Türk vatandaşlarına tahsis edilmiştir. Yabancıların istihdamı alanında da sınırlama (tahdit) sistemi sık kullanılan bir sistemdir. Pek çok devlette özellikle kamu sektöründe devlet memuru olmayı gerektirecek bazı görevler yabancılar yasaklanmıştır. Türk yabancılar hukukunda, sadece kamu sektörü değil özel sektörde de olsa bazı meslek ve sanatların yabancılar tarafından icrası kamu güvenliği, kamu düzeni, sağlığı ya da kamu menfaati düşüncesiyle yasak bulunmaktadır (Çiçekli, 2009:48).

İzin Sistemi

İzin sistemi, ülkede bulunan yabancıların bazı hak ve özgürlüklerden yararlanmasının, belirli bir makamın iznine tabi kılınmasıdır. İzin sisteminin karşılıklılık sistemiyle birlikte Türk yabancılar hukukunda en çok kullanılan bir sistem olduğu söylenebilir. Yabancıların çalışma izinleri konusunda işin niteliği gereği bu sistem büyük ölçüde kullanılmaktadır.

Buna göre Türkiye’de istihdam edilecek yabancının ilke olarak diğer koşullar yanında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından çalışma izni alması gerekmektedir. Ayrıca, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’na göre (m.3/2), yabancıların toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleyebilmeleri için İçişleri Bakanlığından önceden izin almaları gerekmektedir. (Çiçekli, 2009:49).

2.5.4. Türkiye’de Yabancıların Çalışma Hak ve Özgürlüğü

Çalışma özgürlüğü, bir şahsın iş yapmak, bir teşebbüse girişmek ve seçtiği meslek ve sanatı icra etmek hususundaki hürriyeti olarak tanımlanabilir. Türk literatüründe çalışma hak ve özgürlüğü; genelde kamusal hak ve özgürlükler arasında kabul edilmiş olmasına rağmen bu hakkın özel veya siyasi haklar arasında yer aldığını savunan görüşler de bulunmaktadır (Çiçekli, 2009:109).

Ülkemizde çalışma hakkına ilişkin düzenlemeler incelendiğinde, en temel düzenlemenin Anayasa’da yer aldığı görülmektedir. Bu kapsamda, 1982 Anayasasının 48. Maddesinde, “herkes dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetine sahiptir” hükmü yer almaktadır. Bu maddede kullanılan “herkes” kavramı yabancı ile vatandaş arasında bir ayırımın yapılmadığını, eşitlik esastan hareket edildiğini göstermektedir (Ekşi, 2012:93). Ayrıca konuya ilişkin olan çeşitli uluslararası antlaşma hükümlerinin bulunduğunu görmekteyiz. Bu kapsamda 1949 yılında Resmi Gazete’de yayınlanmış olan İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nin 2. Maddesinde, beyannamede yer alan tüm düzenlemelerin vatandaşlık ayrımı gözetilmeden herkes için geçerli olacağı belirtilmiş ve 23. Maddesinde aşağıdaki düzenlemeler yer almıştır:

1. Her şahsın çalışmaya, işini serbestçe seçmeye, âdil ve elverişli çalışma şartlarına ve işsizlikten korunmaya hakkı vardır.
2. Herkesin, hiçbir fark gözetilmeksizin, eşit çalışma karşılığında eşit ücrete hakkı vardır.
3. Çalışan her kimsenin kendisine ve ailesine insanlık haysiyetine uygun bir yaşayış sağlayan ve gerekirse her türlü sosyal koruma vasıtalarıyla da tamamlanan âdil ve elverişli bir ücrete hakkı vardır.
4. Herkesin, menfaatlerinin korunması için sendikalar kurmaya ve bunlara katılmaya hakkı vardır.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin dışında, 2003 yılında Resmi Gazete'de yayınlanmış olan Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'de de çalışma hakkına ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Buna göre, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'ye Taraf olan Devletler,

“Birleşmiş Milletler Şartı'nda ilan edilmiş ilkelere uygun olarak, insanlık ailesinin tüm mensuplarının doğuştan sahip oldukları onurun ve eşit ve devredilmez haklarının tanınmasının, dünyada özgürlük, adalet ve barışın temeli olduğunu göz önünde bulundurarak;

Bu hakların, kişinin doğuştan sahip olduğu onurundan kaynaklandığını kabul ederek; İnsan Hakları Evrensel Bildirisi 'ne uygun olarak, korku ve yoksulluktan kurtulma özgürlüğüne sahip özgür insan ülküsüne ancak, herkesin kişisel ve siyasal haklarının yanı sıra ekonomik, sosyal ve kültürel haklarından yararlanabileceği şartların yaratılması ile ulaşılabileceğini kabul ederek;

Birleşmiş Milletler Şartı uyarınca, Devletlerin insan hak ve özgürlüklerine tüm dünyada saygı gösterilmesini ve bunların uygulanmasını teşvik etmek yükümlülüğünü göz önüne alarak;

Diğer bireylere ve bağlı olduğu topluluğa karşı görevleri olan bireylerin, bu Sözleşmede tanınan haklara saygı göstermeleri vurgulanarak sözleşmenin 6. Maddesinde aşağıdaki ifadeler yer almıştır:

1. Bu Sözleşmeye Taraf Devletler, herkesin serbestçe seçtiği ya da kabul ettiği bir işte çalışarak hayatını kazanma fırsatı veren çalışma hakkını tanırlar ve bu hakkın korunması için gerekli tedbirleri alırlar.
2. Bu Sözleşmeye Taraf bir Devletin, bu hakkı tam olarak gerçekleştirmek için alacağı tedbirler, teknik ve mesleki rehberlik ile eğitim programlarını, bireyin temel ekonomik ve siyasal özgürlüklerini koruyan şartlar altında, düzenli şekilde ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimi ile tam ve üretken istihdamını sağlamaya yönelik politika ve teknikleri içermelidir.

Anayasa'nın 90. Maddesinde "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır." hükmü yer almaktadır. Bu hükümden hareketle İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si'nin ve Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin, konu ile ilgili Türk Kanunlarında yer alan düzenlemelerin üstünde olduğu ortaya çıkmaktadır.

Anayasa'ya göre Türkiye'de çalışma ve sözleşme hürriyetinin herkes için geçerli olduğu belirtilmesine ve konuya ilişkin uluslararası belgelerin olmasına karşın, devlet kamu düzeni, kamu sağlığı ve kamu güvenliği gibi birtakım nedenlerle yabancıların çalışma hakkını sınırlanmakta, yasaklamakta yahut şarta bağlanmaktadır. Bu durum, uluslararası hukuka bir aykırılık teşkil etmemektedir. Bu gerekçelerle ülkemizde yabancıların çalışma hak ve hürriyetleri sınırlanmış ya da yasaklamıştır. Konuya ilişkin sınırlayıcı ya da yasaklayıcı hükümler Türkiye'nin belli bir yerinde veya belli bir iş alanına ilişkin olabilmektedir. Olması gereken, bu haklarla ilgili sınırlayıcı ya da yasaklayıcı düzenlemelerin Anayasanın 16. Maddesi gereğince uluslararası hukuka uygun olarak, kanunla getirilmesidir (Erten, 2007:174).

Türkiye'nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerde aksi öngörülmedikçe ve kanunlar tarafından yabancılara men edilmemiş mesleklerde, yabancıların çalışabilmeleri için izin almaları gerekmektedir. Yabancıların Türkiye'deki çalışma izinleri ile ilgili esasları belirlemek amacıyla Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun çıkarılmış ve bu izni verme yetkisi Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na verilmiştir.

2.5.5. Yabancı Sporculara İlişkin Uluslararası Düzenlemeler

Yabancı sporcularla ilgili uluslararası düzeyde ilke ve düzenlemeler uluslararası spor federasyonları tarafından yürürlüğe konulmaktadır. Uluslararası spor federasyonları, bu düzenlemeleri, tarafların hak ve yükümlülüklerini düzenlemek ve özellikle de, birtakım prensiplerle, sporcuların yabancı olduğu bir ülkede mağdur olmalarını engellemek amaçlarıyla yapmaktadırlar.

Uluslararası spor federasyonlarının konuya ilişkin düzenlemeleri uluslararası düzeyde, başka bir ifadeyle uluslararası transferlerde uygulanması zorunlu iken, ulusal düzeyde (iç transferlerde) ulusal spor federasyonlarının yetkisi biraz daha geniştir. Ulusal spor federasyonları, yabancı sporcuların hakları ve yükümlülükleri konusunda uluslararası kuralların dışında düzenleme yapamamaktadır; ancak, yabancı sporcu transfer edecek olan kendine bağlı kulüplere ilişkin kurallar getirmek (yabancı sporcu kontenjanı gibi) konusunda birtakım yetkileri bulunmaktadır (Erten, 2007:144-145). Bu gerekçeyle 1960'dan bu yana, çoğu ulusal futbol federasyonu yabancı oyuncuların kadroya katılması veya sahaya sürülmesi bağlamında kısıtlamalar yapan kurallar koymuştur. Bu hükümlerin maksadına göre yabancı sporcu, ülke vatandaşlığı kavramından ayrı olarak, bir oyuncunun kendi ülkesinin milli veya temsilci takımında oynayıp oynayamama yeterliliği ile bağlantı içerisinde tanımlanmıştır (Köse, 2010:71).

Futbolda sporcuların statü ve transferlerine ilişkin düzenlemeler FIFA'nın Oyuncuların Statü ve Transferlerine İlişkin Talimatında yer almaktadır. Talimatta, sporcuların statüsü, tescili, profesyonelliğe geçişleri ve transferleri, sporcuda bulunması gereken şartlar, geliştirme ve eğitim tazminatı ile küçük sporcuların korunması gibi hususlar düzenlenmiştir (İnternet: Regulations on the Status and Transfer of Player).

Talimatın amacının, 1. Maddesinin ilk paragrafında, oyuncuların statüsüne, futbol karşılaşmalarında yer almalarına ve farklı ulusal federasyonlara bağlı kulüpler arasında transferlerine dair genel ve bağlayan kurallar ihdas etmek olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla farklı ulusal futbol federasyonları arasında gerçekleşen futbolcu transferlerinde bu Talimata uymak gerekmektedir. Oyuncuların, aynı ulusal futbol federasyonuna tescilli kulüpler arasındaki transferlerini düzenleme yetkisi ise ilgili ulusal federasyona verilmiştir. Ancak, söz konusu federasyonun, bu düzenlemesini, Talimatın 1. Maddesinin üçüncü paragrafında yer alan kurallara uygun olarak hazırlaması ve FIFA'ya onaylatması gerekmektedir. Ayrıca, yapılacak böyle bir ulusal düzenlemede, kulüpler ile oyuncular arasındaki uyuşmazlıkların çözümüne ilişkin olarak FIFA Talimatına uygun bir yöntem benimsenecek ve genç oyuncuların eğitim ve yetiştirilmesi konusunda yatırım yapan kulüplerin desteklenmesine ilişkin kurallar benimsenecektir (Erten, 2007:144-146).

2.5.6. Türkiye’de Yabancı Sporcuların Hukuki Durumları

Ülkemiz hukuk düzeni içerisinde spor hukukuna ilişkin düzenlemelerin farklı farklı kanunlar içerisinde olduğu görülmektedir. Eksiklikler ise yönetmelikler ile doldurulmaya çalışılmaktadır. Ülke genelinde pek çok insana istihdam sağlayan büyük bir pazar olan futbol ile ilgili özel düzenlemeler ne yazık ki halen yapılamamıştır. Bu sebeple futbolcu ile kulüp arasında yapılan sözleşmeler genel hükümlere tabidir (Yiğit, 2013). Öncelikle sporcuları amatör ve profesyonel olarak ikiye ayırabiliriz. Amatör sporcular, sporu yalnızca amatörlük ruhu içerisinde yapmak için faaliyet gösteren kişilerdir (Genç, 1998:39). Amatör sporcunun, yaptığı spor karşılığı hiçbir maddi kazanç veya yarar elde etmemiş olması gerekir. Asıl kriter budur. Amatör sporcu, sporu bir meslek olarak icra etmediği için, yaptığı sportif faaliyetten de bir kazanç elde etmeyecek demektir.

Yaptığı sportif faaliyet karşılığında, bir karşılık alan sporcuya ise profesyonel sporcu denir. Zira bu kişi, söz konusu sportif faaliyeti ücret dâhilinde bir meslek olarak icra etmektedir. Ülkemizde sadece futbol, profesyonel spor dalı olarak kabul edilmiş ve buna bağlı olarak sadece futbolcular profesyonel sporcu olarak tescil edilebilmektedirler. Ancak futbol dışındaki birçok amatör spor dalında (basketbol, voleybol vs.) da sporcular ücret karşılığı çalışabilmektedirler.

Spor Genel Müdürlüğü Sporcu Lisans, Tescil, Vize ve Transfer Yönetmeliğinin “sözleşme” başlığını taşıyan 18. maddesi “Ligleri bulunan federasyonlarda yer alan kulüpler sporcularıyla, federasyonca hazırlanıp Genel müdürlükçe onaylanan talimatta belirlenecek esaslar doğrultusunda sözleşme imzalayabilir” hükmü yer almaktadır. Bu düzenlemede, “profesyonel sporcu” kelimesi geçmemekte, bunun yerine “sözleşme” deyiminden bahsedilmektedir. Türkiye’de sadece futbol profesyonel spor kabul edildiğinden, diğer spor dallarında ücret karşılığı çalışan sporcular, “sözleşmeli sporcu” olarak nitelendirilebilir (Çağlayan, 2007:53-55).

Türk Hukukunda sporcuların hukuki durumlarının düzenlenmesi bakımından, amatör ve profesyonel sporcular arasında bir ayrım yapılmadığı görülmektedir. Sporcuların hukuki durumları, mevcut düzenlemeler gereğince Türkiye Futbol Federasyonu ile Spor Genel Müdürlüğü tarafından belirlenmektedir.

Türkiye Futbol Federasyonu 5894 sayılı kanun gereğince, futbolla ilgili tüm düzenlemeleri yapma yetkisine sahiptir. Nitekim Türkiye Futbol Federasyonu çıkarmış olduğu “Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı” ve “Amatör Futbolcu Lisans ve Transfer Talimatı” ile gerek profesyonel gerek amatör bütün futbolcuların hukuki durumlarını düzenlemiştir. Amatörlük ve profesyonelliğin şartları, profesyonel futbolcuların kulüpleriyle yapacakları sözleşmelerin esasları, sözleşmeden doğan vecibeler, sözleşmelerin feshedilmesi, transfer esas ve şartları gibi futbolcuların hukuki durumlarını yakından ilgilendiren tüm konularda bu talimatlarla düzenlemeler yapılmıştır.

Futbol dışında kalan tüm spor dalları ise, Spor Genel Müdürlüğü’nün düzenleme yetkisi içindedir. Spor Genel Müdürlüğü çıkarmış olduğu, “Sporcu, Lisans, Tescil, Vize ve Transfer Yönetmeliği” ile sporcuların tescil, lisans, vize ve transfer işlemlerine ilişkin usul ve esasların belirlenmesinde federasyonları yetkili kılmıştır. Bu yönetmelik gereğince her federasyon, faaliyet gösterdiği spor dalında spor yapacak sporcuların hukuki durumlarını çıkardığı talimatlarla düzenlemektedir. Sporcuların kulüpleriyle olan ilişkileri, özellikle kulüplerinden ayrılmaları veya bir kulüpten bir başka kulübe geçmelerinin şartları, her federasyon tarafından ayrı ayrı belirlenmektedir (Küçükgüngör, 1998).

3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun’un 22. Maddesinde, “Sporcuların yarışmalara katılabilmeleri için lisans almaları şarttır. Spor yapmaya ve müsabakalara katılmaya elverişliliği sağlık raporu ile tevsik edilmeyenlere lisans verilmez. Gerçek şahıslar, bir kulüp adına veya ferdi olarak lisans alabilir” hükmü yer almaktadır. Sporcuların lisanslarına ilişkin ayrıntılı düzenlemeler ise Sporcu Lisans, Tescil, Vize ve Transfer Yönetmeliğinde yer almaktadır. Bu Yönetmeliğe göre, 3289 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak sporcuların karşılaşmalara katılabilmek için lisans almaları ve aldıkları lisansları her sezon vize ettirmeleri gerekmektedir. Futbol dışındaki spor dallarında lisansları vermek ve vize işlemlerini yapmak konusunda genel olarak SGM il müdürlükleri ve şartlarını taşımaları halinde federasyonlar yetkilidir (Erten, 2006). Futbolda ise lisans ve vize işlemlerini düzenlemek TFF’nin görevidir.

Ülkemizde yabancı sporcuların hukuki durumlar futbol dışındaki spor dallarında Spor Genel Müdürlüğü, futbolda ise TFF tarafından belirlenmektedir. Spor Genel Müdürlüğü Sporcu Lisans, Tescil, Vize ve Transfer Yönetmeliğinin 12. Maddesinde yer alan “Spor federasyonları, faaliyette bulundukları spor dallarında kulüplerin bir sezonda en çok kaç

yabancı uyruklu sporcuyla hangi tarihlerde tescil, vize ve transfer yapabileceklerine dair esaslar, hazırlayacakları ve federasyon başkanının teklifi, Genel Müdürün onayı ile yürürlüğe girecek bir talimat ile belirlenir. Yabancı uyruklu sporcuların tescil, vize ve transfer yapabilmesi için en az bir yıllık oturma izni ile bağlı oldukları ülke federasyonlarından gerekli iznin federasyonca alınması zorunludur.” hükümleri ile futbol dışında kalan yabancı sporcuların hukuki durumları belirlenmiştir. TFF ise Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatının 8. Maddesinde yer alan “Yabancı uyruklu profesyonel futbolcuların hangi şartlarda ve hangi liglerde oynayacağını TFF belirler. TFF, bu belirlemeyle birlikte her bir kulübün oynatabileceği yabancı uyruklu futbolcu sayısını da birinci transfer ve tescil döneminden önce ilan eder.” hükmü ile ve futbol müsabaka talimatının 13. Maddesinde yer alan “TFF, takımların kadrolarında yabancı futbolcuların bulunmasına izin verebilir. TFF, her sezon başında müsabakalarda yer alacak amatör veya profesyonel yabancı futbolcu sayısını belirler ve ilan eder.” hükümleri ile yabancı futbolcuların durumlarını belirlemiştir.

2.5.7. Futbolcu Transfer Düzenlemeleri ve 2015-2016 Sezonu Futbolcu Uygunluğu

1995 yılından sonra, UEFA tarafından uygulamaya geçirilen, Bosman Kuralları uyarınca AB üyesi ülkelerin ulusal liglerine transfer edilen oyuncunun, AB vatandaşı olması koşuluyla, yabancı oyuncu sınırlaması kaldırılmış ve futbolcuların anlaşma süreleri dolduğunda, bonservis bedeli olmaksızın istedikleri kulübe geçmelerinin önü açılmıştır. Yabancı sınırlamasının kaldırılması, özellikle birçok Avrupa üyesi ülke liglerinde transfer kolaylığı sağlamakla beraber, bazı ülkeler de, kendi futbollarının gelişimi, ekonomik ve mali koşullar gibi çeşitli nedenlerden, birbirinden farklılık arz edecek şekilde, kendi ülkelerinde yabancı futbolcu sınırlaması uygulamışlardır. Bu ülkelerin dışında yabancı sınırlamasını kaldıran, ancak bu konuya farklı kriterler getiren federasyonlar da olmuştur. Aşağıdaki çizelgede 2015 Mayıs ayı itibarıyla, UEFA sıralamasına göre en başarılı 15 Avrupa ülkesindeki (İnternet: UEFA Rankings) yabancı oyuncu düzenlemeleri yer almaktadır (İnternet: Akşar, 2013).

Çizelge 2.2. Avrupa Ligleri Yabancı Oyuncu Düzenlemeleri

Ülke	Kulüpte Yer Alabilecek Yabancı Oyuncu	Sahaya Çıkabilecek Yabancı Oyuncu	Açıklama
Almanya	Şartlı Sınırsız	Sınırsız	En az 12 Alman futbolcu kadroda bulunması şartı var. En az 8 altyapı futbolcusu
Belçika	Şartlı Sınırsız	Sınırsız	En az 6 futbolcu altyapıdan yetiştirilmeli
Beyaz Rusya	En fazla 5 yabancı futbolcu	En fazla 4 yabancı futbolcu	-----
Fransa	AB futbolcuları + 4 yabancı futbolcu	En fazla 4 yabancı futbolcu	AB Üye ülkeleri futbolcularına sınırlama yok
Hırvatistan	Sınırsız	En fazla 4 yabancı futbolcu	AB Üye ülkeleri futbolcularına sınırlama yok
Hollanda	Şartlı Sınırsız	Sınırsız	18-19 ve 20 yaş futbolcular için asgari maaş şartı vardır
İngiltere	Şartlı Sınırsız	Sınırsız	Yabancı oyuncuların milli takımlarında oynama sayılarına bakılmaktadır
İspanya	AB futbolcuları + 3 yabancı futbolcu	AB futbolcuları + 3 yabancı futbolcu	AB Üye ülkeleri futbolcularına sınırlama yok
İsviçre	AB futbolcuları + 5 yabancı futbolcu	AB futbolcuları + 5 yabancı futbolcu	AB Üye ülkeleri futbolcularına sınırlama yok
İtalya	AB futbolcuları + 5 yabancı futbolcu	AB futbolcuları + 5 yabancı futbolcu	AB Üye ülkeleri futbolcularına sınırlama yok
Portekiz	Sınırsız	Sınırsız	AB Üye ülkeleri futbolcularına sınırlama yok
Rusya	Sınırsız	En fazla 7 yabancı futbolcu	AB Üye ülkeleri futbolcularına sınırlama yok
Türkiye	Şartlı Sınırsız	Sınırsız	En az 14 Türk futbolcu kadroda bulunması şartı var. En az 2 futbolcu (2016-2017’de 3, 2017-2018’de 4 futbolcu) ise altyapıdan yetiştirilmeli
Ukrayna	Sınırsız	En fazla 7 yabancı futbolcu	AB Üye ülkeleri futbolcularına sınırlama yok
Yunanistan	AB futbolcuları + 5 yabancı futbolcu	AB futbolcuları + 5 yabancı futbolcu	AB Üye ülkeleri futbolcularına sınırlama yok

Yukarıdaki tablodan da görülebileceği üzere büyük liglerde yabancı kısıtlaması yerine, bazı kriterlerle yabancı sayısı disiplin altına alınmaya çalışılmıştır. Dolayısıyla, yabancı oyunculara tamamen sınırlama yerine, belirli kriterler getirilerek, kontrollü sınırlama yoluna gidilmiştir. Bu sayede, bu ligler daha kaliteli oyuncuları kendi liglerine çekebilme imkânı elde etmektedir (İnternet: Akşar, 2013).

Türkiye'de futbol liglerindeki futbolcuların uygunluğu TFF tarafından, her sezon için belirlenmektedir. Süper Ligdeki yabancı oyuncu sınırlaması, günümüze kadar, sürekli değişiklik göstermiş ve adeta bir deneme yanılma uygulamasına dönüşmüştür. Son yıllarda da TFF, 6+2+2 ve 6+0+4 gibi tribünde oturacak yabancı oyuncularını da belirleyen bir sistem uygulamıştır. Ancak 2015 yılı başında TFF tarafından alınan kararla, 2015-2016 sezonundan itibaren başlamak ve 4 sezon uygulanmak üzere, sahada bulunabilecek yabancı oyuncu sınırı kaldırılmış ve kulüplerin 28 kişilik A takım kadrosunda 14 yabancı oyuncuya kadar bulundurabilmelerine imkân veren bir uygulamaya geçilmiştir (İnternet: 2015-2016 Spor Toto Süper Lig Futbolcu Uygunluğu). Süper Ligdeki yeni yabancı düzenlemesine kadar geçen süredeki yabancı sayısındaki değişimler şu şekilde gerçekleşmiştir (İnternet: Akşar, 2015):

- 1992 sezonundan itibaren kulüpler en fazla 3 yabancı bulundurabilmişlerdir.
- 1996-1997 sezonundan itibaren 3+1 yabancı kuralı getirilmiştir.
- 9 Temmuz 1997 4 yabancı kuralı getirilmiştir (4 yabancıya izin verilmiş ama bu futbolculardan birinin sözleşmesi 31 Mayıs 1998'de bitmek zorundaydı.)
- 13 Ocak 1999 5 yabancı kuralı getirilmiştir (Federasyon sezonun 2.yarısı itibariyle 5.yabancı kararını almış ancak Tahkim Kurulu bu kararı bir sonraki sezona ertelemiştir.)
- 2000-2001 sezonundan itibaren 5+1 yabancı kuralı getirilmiştir.
- 2005-2006 sezonundan itibaren 6 yabancı kuralı getirilmiştir.
- 2007-2008 sezonundan itibaren (Temmuz) 6+1 yabancı kuralı getirilmiştir.
- 2007-2008 sezonu ortası (2007 Aralık) 6+2 yabancı kuralı getirilmiştir.
- 2010-2011 sezonundan itibaren 6+2+2 yabancı kuralı getirilmiştir.
- 2011-2012 sezonundan itibaren 6+2 yabancı kuralı getirilmiştir.
- 2013-14 sezonundan itibaren 6+0+4 yabancı kuralı getirilmiştir (Buradaki 0 yedek kulübesini, 4 ise 18 kişilik takım kadrosuna alınamayacak futbolcuları ifade etmektedir.)
- 2014-15 sezonunda 5+3 yabancı kuralı getirilmiştir (5+0+3 olarak alınan karar sonradan 5+3 olarak değiştirilmiştir)

2015-2016 Sezonu Süper Lig futbolcu uygunluğu ve diğer önemli düzenlemeler aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

- A Takım Listesi en fazla 28 futbolcudan oluşur.
- A Takım Listesinde yer alacak en az 14 futbolcunun, Türkiye A Milli Futbol Takımında oynama uygunluğuna sahip futbolcu olması zorunludur.
- 14 futbolcudan en az 2'sinin (bu sayı 2016 - 2017 Sezonunda 3, 2017 - 2018 Sezonundan itibaren 4 olarak uygulanacaktır.) 15'inci yaş gününe denk gelen sezon ile 21'inci yaş gününe denk gelen sezonlarda, kesintili veya kesintisiz en az 3 sezon veya 36 ay kendi kulübünde tescilli olması zorunludur.
- 14 futbolcudan en az 4'nün yukarıdaki düzenlemeden ayrı olarak 15'inci yaş gününe denk gelen sezon ile 21'inci yaş gününe denk gelen sezonlarda, kesintili veya kesintisiz en az 3 sezon veya 36 ay TFF'ye tescilli kulüplerde tescilli olması zorunludur.
- Kulüpler A Takım Listesinde en fazla 3 kaleci bulundurabilir. Bu kalecilerden en az birinin Türkiye A Milli Takımında oynama uygunluğu bulunan futbolcu olması zorunludur.
- Resmi müsabakalarda düzenlenen 18 kişilik müsabaka isim listesinde en az 7 Türkiye A Milli Futbol Takımında oynama uygunluğuna sahip futbolcunun bulundurulması zorunludur. Bu 7 futbolcudan en az birinin kaleci olması zorunludur. Kulüpler tarafından bu şartlara uygun kalecinin müsabaka isim listesine yazılmaması halinde liste 17 kişi ile sınırlanır.

Yukarıdaki düzenlemelere ek olarak, yerli futbolcu teşvik sistemi ile kulüplerin yabancı oyuncu tercihi kısıtlanmaya çalışılmıştır. Bu sisteme yabancı oyuncu transfer eden kulüplerden yerli futbolcu teşvik fonunda depo edilmek üzere, aşağıdaki çizelgede belirtilen koşullarda fon payları tahsil edilerek belirlenen oranlarda Süper Lig geri ödeme payı, millilik geri ödeme payı ve TFF Gençlik Gelişim Programları payı olarak dağıtılacaktır. (İnternet: 2015-2016 Spor Toto Süper Lig Futbolcu Uygunluğu ve Yerli Oyuncu Teşvik Sistemi).

Çizelge 2.3. Yerli Futbolcu Teşvik Sistemi Fon Payı

TESCİLİ YAPILAN TOPLAM YABANCI FUTBOLCU SAYISI	ÖDENECEK FON PAYI
1 FUTBOLCU	100.000.-TL
2 FUTBOLCU	200.000.-TL
3 FUTBOLCU	300.000.-TL
4 FUTBOLCU	500.000.-TL
5 FUTBOLCU	700.000.-TL
6 FUTBOLCU	900.000.-TL
7 FUTBOLCU	1.200.000.-TL
8 FUTBOLCU	1.500.000.-TL
9 FUTBOLCU	2.000.000.-TL
10 FUTBOLCU	2.200.000.-TL
11 FUTBOLCU	2.400.000.-TL
12 FUTBOLCU	2.600.000.-TL
13 FUTBOLCU	3.000.000.-TL
14 FUTBOLCU	4.500.000.-TL
15 VE ÜZERİ FUTBOLCU	14 FUTBOLCUYA ÖDENEN FON PAYINA İLAHETEN HER BİR FUTBOLCU BAŞINA 1.000.000.-TL ÖDENİR.

Yukarıda çizelgede belirtilen şekilde tahsil edilen fonların;

- % 65'i Spor Toto Süper Lig Geri Ödeme Payı,
- % 5'i Millilik Geri Ödeme Payı,
- % 30'u TFF Gençlik Gelişim Programları Payı olarak paylaşılacaktır.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmada, elde edilen verilerin çözümlenmesinde kullanılan teknikler açısından nitel bir çalışma modeli uygulanmıştır. Nitel araştırma kuram oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı bulundukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır (Erişti, 2013:9). Bu tür araştırmalar insanların deneyimlerini olduğu gibi tanımlamayı ve açıklamayı amaçlamaktadır. Araştırmacılar araştırma sürecinin sonunda yorumlarına kanıt olması için veri toplamaktadırlar. Nitel araştırmalarda elde edilen nitel veri, sayılardan oluşan bir yapı içinden değil, daha çok sözlü ve yazılı metinlerden toplanmaktadır. Bu araştırmalarda olası veri kaynakları ise, katılımcılarla yapılan görüşmeler, gözlemler ve dokümanlardır (Salı, 2012:142).

Araştırmamızda; bireylerin, çeşitli konulardaki bilgi, düşünce, tutum ve davranışları ile bunların olası nedenlerinin öğrenilmesinde kullanılan en kısa yol (Yurdakul, 2013:104) olması sebebiyle, nitel araştırma aracı olarak, görüşme (röportaj) tekniği tercih edilmiş ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Görüşme, araştırmanın amaçlarına uygun bilgi toplamaya çalışan araştırmacıyla görüşülen kişi arasında soru sorma ve yanıtlamaya dayalı etkileşimli bir iletişim sürecidir. Nitel araştırmalarda en çok kullanılan veri toplama araçlarından birisi olan görüşmenin temel amacı, katılımcıların deneyimlerini ve bu deneyimleri nasıl anlamlandırdıklarını açıklamaya çalışmaktır. Bu nedenle odaklanılan nokta, öteki insanların öyküleri, izlenimleri, duygu ve düşünceleridir.

Araştırmalarda genellikle katılımcıyla aynı mekânda yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilir. Ancak, telefon ve bilgisayar gibi ses ve görüntü iletişimi sağlayan araçlarla ya da işitme engellilerin kullandığı işaret diliyle de katılımcılarla görüşme yapılabilir (Salı, 2012:142).

Çalışma kapsamında yapılan görüşmeler, araştırma yürütülürken TFF tarafından futbolcu transfer düzenlemesinde değişiklik yapılması sebebi ile iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada oluşturulan görüşme formunda spor hukukunun küreselliği, Avrupa

hukuku ve spor, sporcuların serbest dolaşım hakkı konuları yer almıştır. İkinci aşamada oluşturulan formda ise futbolcu transferleri konusundaki yeni düzenleme ve yabancı futbolcular konuları yer almıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu amaçlı örneklem yöntemi ile seçilmiş, spor hukuku konusunda bilgili hukukçu ve akademisyenler oluşturmuştur. Amaçlı örnekleme örneklemini oluşturan katılımcılar araştırmacının, araştırma problemine cevap bulacağına inandığı kişilerden oluşmaktadır. Bu örneklemin temeli, araştırmanın amaçları doğrultusunda evrenin temsili bir örneği yerine, amaçlı olarak bir ya da birkaç alt kesimini örnek olarak almaktır. Bir başka deyişle örnekleme girecek katılımcıların araştırmacının düşünce ve deneyimlerine dayalı olarak seçilmesi, yani evrenin soruna en uygun bir kesimini araştırma konusu yapmaktır (Yurdakul, 2013:84). Çalışma kapsamında yapılan toplam 10 görüşmenin 8'i yüz yüze yapılmış, 2 görüşme ise elektronik posta aracılığıyla gerçekleştirilmiştir.

Çizelge 3.1. Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Katılımcılar	Görüşme Şekli	Meslek
Katılımcı 1 (K1)	Yüz yüze	Avukat
Katılımcı 2 (K2)	Yüz yüze	Avukat
Katılımcı 3 (K3)	Yüz yüze	Akademisyen
Katılımcı 4 (K4)	Yüz yüze	Avukat
Katılımcı 5 (K5)	Yüz yüze	Avukat
Katılımcı 6 (K6)	Yüz yüze	Avukat
Katılımcı 7 (K7)	Yüz yüze	Avukat
Katılımcı 8 (K8)	Yüz yüze	Akademisyen
Katılımcı 9 (K9)	Elektronik Posta	Avukat
Katılımcı 10 (K10)	Elektronik Posta	Avukat

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Çalışma kapsamında kullanılan iki adet yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanırken aşağıdaki aşamalardan geçirilmiştir.

- Çalışma alanı ile ilgili literatür taraması yapılmıştır.
- Literatür taramasında elde edilen kavramsal bilgi çerçevesinde, çalışmanın amacına yönelik sorular oluşturulmuştur.
- Oluşturulan sorular spor hukuku ve nitel araştırma yöntemleri konusunda bilgili kişilerin incelemesine sunulmuş ve görüşleri alınmıştır.
- Son şekli verilen görüşme formları ile görüşmeler yapılmıştır.

Görüşmeler, ses kayıt cihazı kullanılarak kayıt altına alınmıştır. Araştırmacı görüşme öncesinde katılımcılardan ses kaydı için onay almış, kaydın sadece araştırmacı tarafından kullanılacağı, çalışmada ve her türlü yazılı metinde, katılımcıların kimliklerinin gizli tutularak sadece görüş ve önerilerine yer verileceği taahhüt edilmiştir. Yüz yüze görüşme imkânı bulunamayan görüşmecilere ise elektronik posta aracılığıyla ulaşılmış ve görüşmeler elektronik ortamda gerçekleştirilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Katılımcılar ile yapılan yüz yüze görüşmelerde kaydedilen ses dosyaları bilgisayara aktarıldıktan sonra, deşifre edilerek, Word programında metin belgeleri oluşturulmuştur. Ayrıca elektronik posta yoluyla elde edilen veriler Word dosyası olarak kaydedilmiştir. Ses kayıt dosyalarının deşifre edilmesi sonucu oluşturulan Word belgeleri ve elektronik posta verilerinin birleştirilmesi sonucunda 39 sayfa ham veri elde edilmiştir.

Elde edilen verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi önceden belirgin olmayan temaların ve boyutların ortaya çıkarılmasına olanak sağlayan, derinlemesine analiz yöntemidir (Kuzu, 2013:35) ve toplanan verileri açıklayabilecek kavram ve ilişkilere ulaşabilmek amacıyla gerçekleştirilmektedir (Akbulut, 2013:155).

Görüşmeler sonucu elde edilen ham veriler, aynı soruya tüm katılımcıların verdiği yanıtlara göre tablolar haline getirilerek düzenlenmiştir. Her soru için katılımcıların ifadelerinden oluşan alıntılar ve kısa kodlar çıkarılmıştır. Kelime ya da kelime grubu şeklinde oluşturulan kodlar listelenmiştir. Listelenen kodlardan birbiriyle bağlantılı olanlar birleştirildikten sonra, anlam bakımından ilişkili olanlar daha genel bir başlık altında toplanmıştır. Elde edilen bu genel başlıklar anlam benzerliği bakımından bir araya getirilerek alt temalar ve temalar oluşturulmuştur. Temalar düzenlendikten sonra ortaya çıkan veriler, betimlenmiş ve yorumlanmıştır. Bu verilere göre araştırma sonuçları elde edilmiştir.

3.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik, araştırmacının araştırdığı olguyu, olduğu gibi ve yansız olarak yansıtması anlamına gelmektedir. Güvenirlik ise, toplanan verilerin, kendi içinde tutarlılığı, araştırmayı yapanlar ve araştırma raporunu okuyanlar için verilerin anlamlı oluşuyla sağlanmaktadır (Yurdakul, 2013:132,133).

Bu çalışmada geçerlik ve güvenirlik kapsamında;

- Çalışma bulguları; değiştirilmeden, tarafsız bir şekilde ve bütün gerçekliğiyle ortaya konulmaya çalışılmıştır.
- Çalışılan konu bir bütün olarak ele alınmış ve elde edilen veriler uzman incelemesinden geçirilmiştir.
- Bulguları teyit etmek için, konu ile ilgili hukuki dokümanlar incelenerek, veri çeşitlemesi yöntemine başvurulmuştur.
- Çalışma grubu amaçlı örneklem yöntemi ile belirlenmiştir.
- Çalışma grubu, verilerin toplanması ve analizi açık bir biçimde belirtilmiştir.
- Çalışma bulguları ile sonuçlar açık bir biçimde ifade edilmiştir.
- Çalışma bulgularında farklı görüşlere ve alternatif açıklamalara yer verilmiştir.
- Çalışmada elde edilen ham veriler uygun bir biçimde muhafaza edilmiştir.
- Veri analizi iki farklı araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiş ve sonuçlar karşılaştırılarak teyit edilmiştir.
- Veri analizi, literatür taraması sonucu oluşturulan kavramsal çerçeve ile tutarlı olarak gerçekleştirilmiştir.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde çalışma bulgularının analiz edilmesi sonucunda elde edilen verilere yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Birinci Aşamasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci aşamasında Görüşme Formu 1 (Ek 1) ile yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analizi yer almaktadır. Bu aşamada Avrupa hukukunun sportif düzene etkisi ve sporcuların serbest dolaşım hakkı ile bu hakkın Türkiye'de uygulanmasına ilişkin sorulara cevap aranmıştır. Yapılan analiz sonucunda 5 tema ve 10 alt tema elde edilmiştir.

Çizelge 4.1. Araştırmanın Birinci Aşamasına İlişkin Temalar

Tema	Alt Tema
1. Spor Hukukunun Küreselliği	- Avrupa hukukunun spora etkisi - Sporcuların serbest dolaşım hakkı
2. Sporda Ulusal Bağımsızlık	- ABAD kararlarının bağlayıcılığı - Ulusal kararlara saygı
3. Sporda Yargılama Yetkisi	- Spor yargılamasında uyuşmazlık - Spor yargılamasında yeniden değerlendirme
4. Futbolda Fair Play önlemleri	- Adil oyun ilkesi - Finansal Fair Play önlemleri
5. Spor Kulüplerinin Yönetimi	- Hukuki yapı sorunları - Altyapı yönetimi

Çizelge 4.1. incelendiğinde; spor hukukunun küreselliği temasında, Avrupa hukukunun spora etkisi ve sporcuların serbest dolaşım hakkı alt temaları, sporda ulusal bağımsızlık temasında, ABAD kararlarının bağlayıcılığı ve ulusal kararlara saygı alt temaları, sporda yargılama yetkisi temasında, spor yargılamasında uyuşmazlık ve spor yargılamasında yeniden değerlendirme alt temaları, futbolda Fair Play önlemleri temasında, adil oyun ilkesi ve Finansal Fair Play önlemleri alt temaları, spor kulüplerinin yönetimi temasında, hukuki yapı sorunları ve altyapı yönetimi alt temaları olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.2. Spor Hukukunun Küreselliği Temasına İlişkin Bulgular

Alt Temalar	Kodlar	Örnek Alıntılar
Avrupa Hukukunun Spora Etkisi	• Sporcuların statüsünü AB belirledi • Sporcular işçi sayılıyor • Bosman kararının küresel etkisi	“Avrupa Birliği Bosman kararı sonrası sporcuları işçi olarak nitelendirdi” (K5). “Sporcular özellikle Bosman kararından sonra işçi olarak kabul ediliyor...” (K3). “Avrupa Birliği’nde sporcuların hakları Bosman kararı sonrasında yeniden düzenlendi” (K2).
Sporcuların Serbest Dolaşım Hakkı	• AB’de serbest dolaşım temel unsur • AB’de Türkler yabancı sayılamaz • Mütekabiliyet (Karşılıklılık) esastır	“ABAD Türk sporcular, usulüne uygun bir şekilde oturma ve çalışma iznine sahipse yabancı sınırlamasına tabii tutulamaz dedi. Bu ilişkilerde mütekabiliyet esası vardır” (K1). “AB’de serbest dolaşım temel unsurlardandır. ...Bu gibi durumlarda her zaman mütekabiliyet yani karşılıklılık esası olmalıdır” (K3).

Çizelge 4.2’de “Spor Hukukunun Küreselliği” temasında; Avrupa Hukuku’nun spora ve sporculara etkisi, sporcuların serbest dolaşım hakkı ve bu hakkın Türkiye’de uygulanabilmesine yönelik bulgular yer almaktadır. Bu bulgular incelendiğinde sporcuların statüsünü AB belirledi, sporcular işçi sayılıyor, Bosman kararının küresel etkisi kodlarından, Avrupa hukukunun spora etkisi alt temasına ulaşıldığı ve AB’de serbest dolaşım temel unsur, AB’de Türkler yabancı sayılamaz, mütekabiliyet esastır kodlarından, sporcuların serbest dolaşım hakkı alt temasına ulaşıldığı görülmektedir.

Boniface’ye (2007) göre futbol küreselleşmenin son evresidir ve futboldan daha küresel bir olgu yoktur. İmparatorluğu ne sınır tanır ne engel. Ancak çalışmamızın verileri de göstermektedir ki spor hukuku kurallarını etkileyen, sınırlayan veya sınırları kaldıran uluslararası kuruluşlar bulunmaktadır. Bunlardan birisi Avrupa Birliği’dir. Avrupa Birliği ABAD aracılığıyla sportif düzeni etkileyen kararlar almıştır. Bu kararlardan en çok bilineni, katılımcılarımız tarafından da belirtilen, Bosman davasıdır. Bosman davası sonrası alınan kararlar ile futbolcuların ve diğer tüm sporcuların, hukuki statüleri değişmiş ve oluşturulan kurallar sonucu, sporcular işçi niteliği kazanmıştır.

Fidanoğlu'nun (2012) da belirttiği gibi Bosman kuralları Avrupa kıtası içerisinde genişlemekle kalmamış, ABAD tarafından değiştirilen transfer kuralları küresel bir etkiye de sahip olmuştur. Bu etki CAS tarafından alınan Club Atletico Penarol v. Carlos Bueno, Christian Rodriguez ve Paris Saint Germain kararlarında da açıkça görülmüştür. Davanın taraflarından Bueno ve Rodriguez, uyuşmazlık tarihinde Uruguay kulübü Atletico Penarol ile sezonu tamamlamış, ancak sözleşmeleri sona ermiş ve Fransız kulübü Paris Saint Germain ile anlaşmışlardır. Uyuşmazlık tarihinde ise Uruguay Futbol Federasyonu'na belirlenen transfer kuralları, Uruguay kulüplerine sözleşmeleri sona eren oyuncularını için, ilaveten üç yıllık bir süreyle transfer ücreti talep etme imkânı tanımaktadır. Bu nedenle, Penarol transfer ücretini elde edebilmek adına eski oyuncularını ve Paris Saint Germain aleyhine CAS'a başvurmuştur. Buna karşılık, CAS, Avrupa kıtasında Bosman kararı sonrasında değişen transfer kurallarının tüm ülkelerde ortak bir şekilde uygulanmasının spor içerisindeki evrensel rekabet olgusuna daha iyi hizmet edeceğinden hareket etmiş ve ABAD'ın getirdiği yeni transfer kurallarının Güney Amerika kıtasında da uygulanmasının uygun olacağına karar vermiştir. Sonuç olarak, Uruguaylı iki sporcu kendi ülkelerinden Fransa'ya AB serbest dolaşım yasalarının öngördüğü kriterlere uygun olarak transfer olmuştur. Bu nedenle, Bosman kararı ve kararın doğurduğu sonuçlar, AB'nin spor alanında tüm dünyada uygulanan kurallar belirleyen bir aktör olduğunu göstermektedir.

Bosman kararları Orhan'ın (2007) da ifade ettiği gibi, futbolcuların attığı imza ile oynadıkları takımda ömür boyu esir olmalarına son vermekle kalmamış, futbol işgücünün serbest dolaşım özgürlüğünü de sağlamıştır. Avrupa Birliği'nde çalışanların serbest dolaşım hakkı, katılımcılarımızın da belirttiği gibi temel unsurlardan birisidir ve AB vatandaşlarının, yurttaşlık bağına bakılmaksızın, AB ülkelerinde çalışabilmelerine imkân sağlamaktadır. Ancak ABAD tarafından alınmış olan; Maros Kolpak, Igor Simutenkov ve Nihat Kahveci davalarında serbest dolaşım hakkından yararlanmak için, AB üyesi ülke vatandaşı olmak gerekmediği görülmüştür. Bu kararların sonucunda AB ile iş gücünün serbest dolaşımı ile ilgili hükümler içeren, ortaklık anlaşmaları imzalayan ülkelerin de bu haktan faydalanabildiği ortaya çıkmıştır.

AB ile Türkiye arasında serbest dolaşım hakkına ilişkin, düzenlemeler yer alan çeşitli metinler imzalanmıştır. AB ile Türkiye arasında bir ortaklık ilişkisi doğurmuş olan Ankara Antlaşması, AB'nin Türkiye politikasını ve hedeflerini belirlemiş olan bir belgedir ve

işgücünün serbest dolaşımına yönelik düzenleme de AB'nin ilkelerinden olan Ortak Pazar'ı gerçekleştirmek amacıyla, bu antlaşmada yer almıştır. AB ve Türkiye arasında serbest dolaşıma ilişkin diğer düzenlemeler ise, 1970'te imzalanan Katma Protokol ve 1996'da yürürlüğe giren Ortaklık Konseyi Kararı'dır.

Serbest dolaşıma ilişkin temel düzenleme Ankara antlaşmasının 9. Maddesinde yer almaktadır. Bu maddeye göre "Akit Taraflar, Anlaşma'nın uygulanma alanında, 8. maddenin uygulanması ile ilgili olarak ortaya konabilecek özel hükümler saklı kalmak üzere, uyruklu dolayısıyla uygulanan her türlü ayırımın, Topluluğu kuran Anlaşmanın 7. maddesinde anılan ilke uyarınca yasak olduğunu kabul ederler." Katma Protokol'ün 37. Maddesine göre, "Her Üye Devlet, Topluluk'ta çalışan Türk uyruklu işçilere, çalışma şartları ve ücret bakımından, Topluluk üyesi diğer devletler uyruklu işçilere göre uyrukluktan ötürü herhangi bir farklı işleme yer vermeyen bir rejim tanır." Ortaklık Konseyi 1/80 Kararı'nın 10/1 Maddesi "Topluluğun Üye Ülkeleri, ücret ve öteki çalışma şartları konusunda, kendi iş güçlerine ait oldukları usule uygun olarak kaydedilmiş olan, Türk işçilerine, bunlarla Topluluk işçileri arasında milliyetlerine ilişkin hiç bir ayrımcılık içermeyen muamelede bulunacaklardır." hükümleri yer almaktadır.

ABAD Türk sporcuların AB'de serbest dolaşım hakkından faydalanması konusunda önemli olan, Nihat Kahveci kararına gerekçe olarak da Katma Protokol'ün 37. Maddesi ve Ortaklık Konseyi 1/80 Kararı'nın 10/1 Maddelerini göstermiştir. Bu maddeler uyarınca, Türk vatandaşları AB'de serbest dolaşım hakkından faydalanabilmektedir. Burada devreye katılımcılarımızın ifadelerinde yer alan, mütekabiliyet yani karşılıklılık esası girmektedir. Mütekabiliyet esası uluslararası ilişkilerde hak ve özgürlüklerin tanınmasında başvuru ve Çelikel ve Gelgel (2011) tarafından da belirtildiği gibi, Türk hukukunda uluslararası sözleşmelerle kabul edilmiş bir prensip olarak, var olan hak ve özgürlüklerden karşılıklı olarak yararlanılması gerektiği anlamına gelmektedir.

Yukarıdaki açıklamalar sonucunda, Dinçer'inde (2014) çalışmasında belirttiği gibi; Avrupa Birliği İlkeleri, Ankara Antlaşması, ABAD kararları, Türkiye Futbol Federasyonu'nun UEFA ile irtibatı, ülkemizin Avrupa Birliği üyesi ülke olma yolundaki uyumlaştırma süreci dikkate alındığında, "Avrupa Birliği Üyesi Ülke Sporcusu" kavramının "Yerli Sporcu" kavramına mümkün olduğunca yakınlaştırılması gerekmektedir.

Spor Hukukunun Küreselliği konusunda genel bir değerlendirme yapılacak olursa Köse (2010) tarafından da belirtildiği üzere; uluslararası spor hukuku, klasik uluslararası hukuktan genel olarak etkilenmeksizin, engellemelerle karşılaşmaksızın gelişimini sürdürmektedir; ancak, Avrupa Birliği hukuku spor hukukunun, en azından şimdilik, ekonomik boyutunu etkileyebilmekte, engelleyebilmekte, kontrolü altına alabilmektedir. Bu durum göstermektedir ki, uluslararası düzende spor hukukunun özerkliği mutlak değildir.

Çizelge 4.3. Sporda Ulusal Bağımsızlık Temasına İlişkin Bulgular

Alt Temalar	Kodlar	Örnek Alıntılar
ABAD kararlarının bağlayıcılığı	- Kararlar Türkiye’de bağlayıcı değildir - Ayrı Yol İzlenemez - Dolaylı etki vardır	“ABAD’ın yetkisi Avrupa Birliği üyelerine mahsus ve bu üyelerle sınırlıdır. Dolayısıyla kararlarının Türkiye açısından bağlayıcı olduğu söylenemez” (K2). “Türkiye AB’ye girme sürecinde olan aday bir ülke olduğu için bu konuda imzaladığı sözleşmelerde var. Dolayısıyla ABAD’ın verdiği karara rağmen Türkiye’nin ayrı bir yol izlemesi mümkün değildir.” (K4). Avrupa Birliğinin bir üyesi olmadığımız için alınan kararların doğrudan bir bağlayıcılığı yok” (K3).
Ulusal kararlara saygı	- Teamüllere ve hukuka saygı var - Yerel kararlara karışılmıyor - Uluslararası baskı mümkün değil	“Saygı bence var yani ulusal teamüllere de var hukuka da var” (K1). “UEFA yerel kararlara karışmak yerine öncelikli olarak kendi düzenlediği turnuvaları düşünmektedir. Yerel anlamda verilen kararları da tatmin edici bulmadığı zaman kendi soruşturmasını yürütebilmektedir. Bu durumun herhangi bir saygısızlığa veya haksızlığa yol açtığını düşünmüyorum” (K2). “Uluslararası spor yargı kurumların almış olduğu kararlar ulusal kararlara herhangi bir saygısızlık teşkil etmez aksine herhangi bir yanlış var ise düzeltilmiş olur” (K3). “uluslararası federasyonların herhangi bir yol göstermesi ya da baskıda bulunması söz konusu değil” (K4).

Çizelge 4.3’de “Sporda Ulusal Bağımsızlık” temasında; ABAD kararlarının Türkiye açısından bağlayıcılığı ve etkileri, sporda alınmış ulusal kararlara karşı uluslararası otoritelerin tutumuna ilişkin bulgular yer almaktadır. Bulgular incelendiğinde kararlar Türkiye’de bağlayıcı değildir, ayrı yol izlenemez ve dolaylı etki vardır kodlarından, ABAD

kararlarının bağlayıcılığı alt temasına ulaşıldığı ve teamüllere ve hukuka saygı var, yerel kararlara karışılmıyor, uluslarüstü baskı mümkün değil kodlarından, ulusal kararlara saygı alt temasına ulaşıldığı görülmektedir.

Fidanoğlu'nun (2013a) belirttiği üzere Avrupa toplumları için sporun önemli bir sosyal aktivite olması ve Avrupa spor organizasyonlarından elde edilen ekonomik gelirler, Avrupa Birliği'nin sporu politik ve ekonomik bir araç olarak kullanmasını kaçınılmaz bir hale getirmiştir. Bu nedenle, AB spor yönetimine dâhil olmuş ve AB kuralları spor içerisinde de uygulanmaya başlamıştır. Ancak, AB'nin politik ve ekonomik hedefleri doğrultusunda şekillenen söz konusu kurallar, spor alanında tam bir uygulama alanı bulmamış, spora özgü yapılanma ve sosyal işlev göz önüne alınarak birtakım sportif düzenlemelerin, AB kurallarının müdahalesinden bağımsız olabileceği kabul edilmiştir. Bu nedenle, sportif özerklik kavramı gelişmiş ve spora ilişkin değerlerin korunabilmesi amacı ile spor yöneticilerinin AB kuralları ile çelişen düzenlemeler yapabilmesinin önü açılmıştır. Ancak Adaoğlu (2003) Avrupa bütünleşme hareketini, diğer oluşumlardan ayıran en önemli unsurlardan birisinin, sahip olduğu hukuk sistemi olduğunu belirtmiş, AB ekonomik ve siyasi bütünleşmesinin hukuki alanda bütünleşmeyi de gerektirdiğini vurgulamıştır. Hukuki bütünleşme, AB hukukunun tüm üye ülkelerde tek örnek uygulanmasını ve bu uygulamayı zorlayacak mekanizmaların varlığını gerektirmektedir. AB hukuk sistemi, hem kurucu antlaşmalardaki düzenlemeler, hem de ABAD kararları ile oluşturulan hukuk sayesinde bu mekanizmalara sahip kılınmıştır. Oluşturulan bu düzenin amacı da hukuki yeknesaklığı sağlamaktır.

Katılımcılarımız genel olarak ABAD'ın yargılama yetkisinin AB üyeleri ile sınırlı olduğunu, ABAD kararlarının Türkiye açısından doğrudan bağlayıcı olmadığını ve dolaylı bir etkinin söz konusu olduğunu ifade etmişlerdir. Ancak bir katılımcı da Türkiye'nin ABAD kararlarından farklı bir yol izlemesinin mümkün olmadığını belirtmiştir.

ABAD'ın yapısı incelendiğinde, yargıçların 28 üye ülkeyi temsil eden kişilerden oluştuğu görülmektedir. Dolayısıyla Türkiye aday ülke olarak divanda temsil edilmemektedir. Ayrıca hukuk sistemimizde, ABAD'a başvuru yapabilme ve orada hak arayabilme yolu öngörülmemiştir. Bu açıdan bakıldığında divanın kararlarının Türkiye üzerinde doğrudan, herhangi bir sonuç doğurmadığı söylenebilir. Ancak Dinçer'in (2014) belirttiği üzere, konuyu Pozitif Hukuk, yani yürürlükteki mevzuat ve uluslararası antlaşmalar çerçevesinde

değerlendirdiğimizde, antlaşma hükümleri ve atıflar incelendiğinde farklı bir sonuç ortaya çıkmaktadır.

Türkiye ile Avrupa Birliği arasında 12 Eylül 1963 tarihli Ankara Antlaşması 16. Maddesinde “Akit Taraflar, Topluluğu kuran Antlaşma'nın üçüncü büyük bölümünün 1. kısmında yer alan rekabet, vergileme ve mevzuatın yaklaştırılması ile ilgili hükümlerde anılan ilkelerin, ortaklık ilişkilerinde uygulanması gerektiğini kabul, ederler.” denilmektedir. Atıfta bulunulan Topluluğu Kuran Antlaşma'nın Mevzuatların Yaklaştırılması başlıklı 3. bölümünün ilk maddesi (Antlaşmanın 114/9. maddesi) ise şöyledir: “258 ve 259. maddelerde belirtilen usule istisna olarak. Komisyon veya bir üye devlet, diğer bir üye devletin bu maddede öngörülen yetkileri kötüye kullandığı görüşündeyse, doğrudan ABAD'a başvurabilir.”

ABAD 'ın Türkiye üzerindeki yetkisine ilişkin bir diğer hüküm ise Ankara Antlaşması'nın 25. maddesinin 2. paragrafıdır: “Ortaklık Konseyi Anlaşmazlığı karar yolu ile çözebilir; keza, anlaşmazlığı Avrupa Toplulukları Adalet Divanı'na ve mevcut herhangi bir başka yargı merciine götürmeyi kararlaştırabilir.” Devamla, aynı maddenin 3. paragrafı ise “Taraflardan her biri, kararın veya hükmün yerine getirilmesinin gerektirdiği tedbirleri almakla yükümlüdür.” yazmaktadır. Türkiye'nin Ankara Antlaşması ile kabul ettiği bu hükümler, ABAD'ın, Türkiye üzerindeki yetkisini açıkça belirlemektedir.

Pozitif hukuka göre, ABAD'ın Türkiye üzerinde kısmen de olsa yetkisinin olduğu söylenebilse de ülke futbolunun yönetiminden sorumlu olan TFF'nin, yapısı gereği herhangi bir dış müdahaleye kapalı olduğu görülmektedir. 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 1. Maddesinde TFF'nin özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe sahip, özerk bir federasyon olduğu belirtilmiştir. TFF'ye tanınan özerkliğin, ulusal veya uluslararası, herhangi bir kuruluşun kararlarına karşı olduğu ifade edilebilir. Katılımcılarımıza göre de TFF kararlarına karşı herhangi bir uluslarüstü müdahale yapılamamakta ve ulusal teamüllere ve hukuka saygı gösterilmektedir.

Gürten ve Erenel (2012a) çalışmalarında, sporda yerel kararlara saygı niteliğinde bir örneğe yer vermişlerdir. Bu örnekteki olay şu şekilde gerçekleşmiştir; 2000 yılında, Belçikalı bir judocu olan Deliege, olimpiyatlarda ülkesini temsil etmesine Ulusal

Federasyon'un (Ligue francophone de judo et disciplines associees-ASBL) kontenjan uygulaması nedeniyle vize verilmemesi üzerine Belçika Namur İlk Derece Mahkemesi'ne bir dava açmıştır. Görülen davada Adalet Divanı'ndan ön karar alınmasına hükmedilmiştir. Adalet Divanı da judonun amatör bir spor oluşu üzerinde de durmasına rağmen, kararında yine sporun ekonomik faaliyet olma niteliğini de belirtmiştir. Ancak, sportif organizasyonlara ve milli takımlara ilişkin düzenlemelerle ilgili yetkinin yerel federasyonlara ait olduğuna hükmetmiştir. Bu karar yerel spor federasyonlarının egemenlik alanına bir saygı olarak yorumlanmış ve sporun ekonomik bir faaliyet olması nedeniyle her ne kadar müdahaleye tabi ve yönlendirilmesi gereken bir olgu olduğu kabul edilse de somut olayda salt sportif sınırlamalar olduğunu belirterek, federasyonların ülkenin kendi ihtiyaç ve tercihlerini daha iyi tahlil edebileceklerini kabul etmiş ve Deliege'nin başvurusunu reddetmiştir.

Çizelge 4.4. Sporda Yargılama Yetkisi Temasına İlişkin Bulgular

Alt Temalar	Kodlar	Örnek Alıntılar
Spor yargılamasında uyumsuzluk	- Dosyalar farklı değerlendirildi - Kararlar farklı olmamalıydı - Kararlarda kopukluk oldu	“UEFA kendi dosyasını açtı TFF kendi dosyasını açtı, farklı değerlendirdi. Orada bir kopukluk oldu” (K1). “Kararların ve sonuçların bu kadar farklı olmaması gerekirdi” (K2). “UEFA kendi organizasyonu olan şampiyonlar liginden Avrupa kupasından yasaklama kararı verdi. TFF ise bu kararlarla bağlantılı olmayan cezalar verme yoluna gitti” (K4).
Spor yargılamasında yeniden değerlendirme	- Yeniden değerlendirme önemli - Hakkaniyete aykırılık önlenir - Kararlarda yeknesaklık olmalı	“Bu durumun doğruların ortaya çıkması adına önemli olduğunu düşünüyorum” (K2). “Hak arayışının önü açık yani hakkının çiğnendiğini iddia eden herkes sonuna kadar gidebilmeli” (K3). “Futbol yargılamasında, ulusal federasyonların vermiş olduğu kararlarda yeknesaklığı sağlamak için denetlemeye tabi tutuluyor. Bu da oldukça yerinde bir uygulamadır” (K5)

Çizelge 4.4’te “Sporda Yargılama Yetkisi” temasında; 2011 yılında başlayan şike süreci ile ilgili ulusal ve uluslararası spor yargılamalarındaki farklılıklar ve yerel kararların yeniden değerlendirilmesine ilişkin bulgular yer almaktadır. Bulgular incelendiğinde dosyalar farklı değerlendirildi, kararlar farklı olmamalıydı, kararlarda kopukluk oldu kodlarından, spor yargılamasında uyuşmazlık alt temasına ulaşıldığı, yeniden değerlendirme önemli, hakkaniyete aykırılık önlenir, kararlarda yeknesaklık olmalı kodlarından, spor yargılamasında yeniden değerlendirme alt temasına ulaşıldığı görülmektedir.

Bıçakçı’ya (2013) göre spor alanında ortaya çıkan uyuşmazlıklarda, başvurulabilecek hukuk kaynakları ve kanun yolları farklılık göstermektedir. Bunlardan ilki sporla ilgili özel hukuktan doğan uyuşmazlıklardır. Bu uyuşmazlıklar tarafların bireyler arası eşit menfaat ilişkilerini düzenleyen, özel hukuk kurallarından doğan uyuşmazlıklardır. Bir diğer uyuşmazlık çeşidi sporla ilgili kamu hukukundan doğan uyuşmazlıklardır. Bu tip uyuşmazlıklar kamu hukuku alanı içinde yer alan hukuk dalları ile ilgili olabilmektedir. Örneğin sporda şiddet olayları ceza hukukunun, vergi ile ilgili konular ise vergi hukukunun içine girmektedir. Spor ile ilgili uyuşmazlıklar, kamu veya özel hukuk alanlarından birisi içerisine net olarak yerleştiremeyen hukuk dallarını da ilgilendirebilir. Bu uyuşmazlıklar sporla ilgili kendine özgü hukuk alanından doğan uyuşmazlıklar olarak adlandırılabilir. Özellikle spor müsabakalarının yayın hakları ile ilgili rekabet hukukunun müdahalesi söz konusu olabilmektedir. Çünkü ücretli televizyon yayıncılığının en önemli gelir kaynaklarından birisi sportif olaylar ve programlardır. Yayınların sınır ötesine geçmesi ile birlikte konu uluslararası bir önem de kazanmaktadır. Bu hususta sayılabilecek en son uyuşmazlık çeşidi sportif uyuşmazlıklar başlığı altında, uyarıcı madde kullanma, sportmenliğe aykırı davranış ve şike gibi çeşitli eylemler nedeniyle verilen disiplin cezalarıdır. Ulusal veya uluslararası federasyonlar tarafından kulüplere, hakemlere veya sporculara ya da kulüplerin oyuncularına yahut teknik çalışanlarına verdiği disiplin cezaları; bir sportif karşılaşmada hakemin verdiği kararın doğruluğuna, yanlış hakem kararlarının sonuçlarının ne olacağına ilişkin tamamen teknik uyuşmazlıklar burada sayılabilir.

Spor hukuku kendi kurallarını oluşturan bir sistemdir ve spor uyuşmazlıklarında yargı süreci, normal hukuk yargılamasından farklı olarak işlemektedir. Spor yargılamasının kendine has bu yapısını, Koçak (2011) sportif istisna kavramı ile açıklamaktadır. Sportif istisna, sportif düzene bağlı kurallara aykırılıklardan dolayı doğan hukuki ihtilafların,

devlet sistemi içinde, farklı bir şekilde ele alınması zorunluluğundan ortaya çıkmış bir kavramdır. Sportif istisna kavramı, ilk olarak ABAD'ın Walrave Davası olarak bilinen kararında yer almıştır. Bu kararda ABAD, sporun ekonomik bir faaliyet halini almadığı ve sportif düzenlemeler sınırında kaldığı sürece, birlik hukuku dışında olduğunu belirtmiştir. Bu kararın ardından ABAD tarafından verilmiş olan Deliege Kararında da sportif düzenlemelere bağlı çıkan uyuşmazlıkların en ideal çözümünün spor federasyonlarınca yapılacağına hükmedilmiştir. Bosman Kararı ise bu anlamda bir milat oluşturmuş ve sporun ciddi ekonomik etkileri bulunan sorunlarının, Birlik hukukunun temel prensiplerine aykırı bir şekilde düzenlenemeyeceği belirtilmiştir. ABAD Bosman kararı ile sportif düzeni ilgilendiren konularla, sporun ekonomik boyutunu ilgilendiren konular arasındaki ayrımı net bir şekilde belirlemiştir.

Sportif istisna spor yargılamasında önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak sportif istisnayı doğru değerlendirmek ve düzgün bir şekilde uygulamak, spor yargılamasının her aşamasında önemlidir. 3 Temmuz 2011'de başlayan dava sürecinde, Türk futbolunda yargılama yetkisine sahip olan TFF, almış olduğu kararlarda, sportif istisnayı kendi lehine kullanarak, hukuk yargısının kararlarından ve uluslararası spor kuruluşlarından farklı kararlar vermiştir. Katılımcılarımız, ulusal ve uluslararası spor yargısında alınan kararlarda, farklılık ve kopukluk olmaması gerektiğini belirterek, kararlarda yeknesaklığın önemine vurgu yapmışlardır. Ayrıca herhangi bir haksızlığa neden olmamak için, yeniden yargılama gerekli ise, hak arayışında herhangi bir sınırlamanın olmaması gerektiğini belirtmişlerdir.

Çizelge 4.5. Futbolda Fair Play Önlemleri Temasına İlişkin Bulgular

Alt Temalar	Kodlar	Örnek Alıntılar
Adil oyun ilkesi	• Şikeye karışmama taahhütnamesi • Şikeye karşı sıfır tolerans • Şike, bahis, doping kararları FIFA'ya gider	“UEFA kulüplerden adınız şikeyle ilgili bir dosyada geçmeyecek diye bir taahhütname aldı” (K1). “...UEFA ise şikeye karşı sıfır tolerans ilkesini benimsediği için...” (K2). “TFF şike, bahis ve dopingle ilgili kararlarının bir örneğini de FIFA'ya göndermek zorunda” (K5).
Finansal Fair Play önlemleri	• Kulüplerimiz savurgan • Transfer piyasası dengelenmeli • Finansal ilkeler uygulanmalı	“Transfer piyasası Avrupa'daki normal değerlere oturmalı. Kulüplerin üzerindeki mali yük çok fazla” (K1). “Şu anda ülkemizde aşırı savurgan bir ekonomik anlayış var. UEFA tarafından çıkarılmış olan finansal ilkelerin doğru bir şekilde uygulanması gerekir” (K2).

Çizelge 4.5'te “Futbolda Fair Play Önlemleri” temasında; uluslararası kuruluşların, sporda sosyal ve ekonomik adaleti sağlama adına almış olduğu kararlara ilişkin bulgular yer almaktadır. Bulgular incelendiğinde şikeye karışmama taahhütnamesi, şikeye karşı sıfır tolerans, şike, bahis, doping kararları FIFA'ya gider kodlarından, adil oyun ilkesi alt temasına ulaşıldığı ve kulüplerimiz savurgan, transfer piyasası dengelenmeli, finansal ilkeler uygulanmalı kodlarından, Finansal Fair Play önlemleri alt temasına ulaşıldığı görülmektedir.

Şike suçu 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunun 11. Maddesinde düzenlenmiştir. Bu madde de, “Belirli bir spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla bir başkasına kazanç veya sair menfaat temin eden kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Kendisine menfaat temin edilen kişi de bu suçtan dolayı müşterek fail olarak cezalandırılır. Kazanç veya sair menfaat temini hususunda anlaşmaya varılmış olması halinde dahi, suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur.” ifadeleri yer almaktadır.

Zelyurt'un (2013) çalışmasında belirttiği üzere, futbolda şike olgusu, spor kavramının genel tanımındaki ahlaki ideallere aykırı olmakla beraber, sporda sosyal bir problemdir. Bu

durum sporun kurallarının, eşitlik idealinin ve insana özgü erdemlerin yok sayılmasını akla getirir. Bilindik bir ifadeyle şike suçu, bir Fair Play ve hümanizm sorunu olmakla beraber Güngör'ün (2011) çalışmasında ifade ettiği üzere, topluma karşı işlenen bir suçtur. Bu suçun hukuki konusu spor müsabakalarının haksız rekabet olmadan yapılmasındaki toplumsal menfaattir. Topluma karşı işlenen suçlar denince akla değişik türde suçlar gelmektedir. Şike suçunun topluma karşı suçlar içinde hangi alt kategoriye girdiği konusunda şu tespitler yapılabilir. Günümüzde spor kulüplerinin bir kısmı belirli faaliyetlerini kurdukları bir anonim şirket üzerinden sürdürmektedir. Halka açık olan bu anonim şirketlerin ihraç edilen hisseleri borsalar veya teşkilatlanmış piyasalarda işlem görmektedir ve yatırımcılar tarafından alınıp satılmaktadır. Kulübün sportif faaliyetlerdeki başarısı hisselerinin değerini doğrudan etkilemektedir. Şike suçu esasen kulübün haksız yoldan bir başarı elde ederek hisselerinin değer kazanmasına yol açmakta böylece yatırımcıların ekonomik menfaatini etkilemektedir. Ayrıca şike suçu nedeniyle yasal bahis oynayan kişiler de zarara uğrayabilmektedir.

Şike ve müsabaka sonucunu etkilemeye yönelik faaliyetler, futbolu kirletmekten daha büyük etkilere sahiptir. Bu durum Özen ve Yılmaz'ın (2012) çalışmalarında verdikleri örnekle daha iyi anlaşılmaktadır. 2 Ekim 2004'te Çin Futbol Ligi'nin en zengin kulübü Beijing Hyundai'nin menajeri Yang Zuwu, Shenyang Jinde takımı ile yapılan maçın 85. dakikasında takımını sahadan çekmiş ve soyunma odasında yaptığı konuşmada, futbol liginden çekildiklerini açıklamıştır. Yang Zuwu, futbol ligindeki yaygın şike eylemleri nedeniyle dürüst oyun oynamanın imkansız hale geldiğini iddia etmiş ve bu protestonun ardından, Beijing Hyundai kulübünün sponsoru olan Hyundai firması da sponsorluk desteğini çekmiştir. Hyundai firması, futbol ligindeki diğer takımların da sponsorluğunu yaptığı için, bu takımlardan da desteğini çekmiş ve sonuçta Çin Futbol Ligi (Chinese Super League - CSL) çökmüştür. Bu ligin etkilediği Singapur, Malezya, Tayland, Vietnam ve Endonezya Futbol Ligleri de büyük zarar görmüştür. Bu ülkelerdeki sponsor firmaları, futbol sektörüne destek vermeyi reddetmişler ve maddi destekten yoksun kalan bu futbol ligleri uzun süre toparlanamamıştır. Araştırmalar göstermiştir ki, bu ligleri çökerten esas etken, toplumun şikenin farkına varması ve toplumun futbola olan güven kaybıdır. Bu durumu tespit eden sponsor firmalar desteklerini çekmiş ve çöküşe giden yol hızlanmıştır. Bu örnek ve ülkemizde yaşanan benzer süreç, şike ile mücadelenin önemini ortaya çıkarmaktadır.

Futbolda adil oyun ilkesi, şike ve müsabaka sonucunu etkilemeye yönelik faaliyetlerin dışında, ekonomik anlamda da karşımıza çıkmaktadır. Bu konu ile ilgili katılımcılarımız kulüplerimizin aşırı savurgan bir ekonomik anlayışa sahip olduğunu ve üzerlerindeki mali yükün fazla olduğunu belirterek, UEFA tarafından çıkarılmış olan Finansal Fair Play ilkelerinin doğru bir şekilde uygulanması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Ekinci'nin (2013) çalışmasında belirttiği üzere, futbolun endüstrileşmesi ile birlikte, ekonomideki payı ve buna paralel olarak sorunları da artmaya başlamış, gelir pastasından en fazla pay alabilme çabası kulüplerin finansal ve örgütsel yapısında ciddi sorunların doğmasına yol açmıştır. Kulüp yönetimlerinde geçmişten gelen ciddi sorunlara bir de sportif başarıyı yakalayarak futbol pastasından daha fazla pay alma isteği eklendiğinde; kulüplerin disiplinsiz, kontrolsüz ve plânsız borçlanmalarına, alt yapılarını ihmal etmelerine ve politikalarında ciddi hatalar yapmalarına neden olmuştur. Bu tür sorunların önüne geçmek ve futbol pastasının ekonomik, yönetsel, sportif ve yasal yönlerden daha sağlıklı büyümesini sağlayabilmek için, UEFA tarafından 2004 yılında sportif, idari, hukuki ve mali kriterler içeren bildiri 52 ülke federasyonuna gönderilmiştir. UEFA tarafından yayınlanan kriterlere göre; kulüplerin tüm genç takımlarını akademi ligleri seviyesine ulaştırarak bu liglerde elit oyuncuların yetişmesini sağlamak, kulüplerin UEFA standartlarında tesis ve stadyumlara sahip olmalarını sağlamak, kulüplerin gerekli eğitimi almış profesyonel kadrolarla çalışmalarını sağlamak, kulüplerin doğru kulüp yapısına ve tüzüğe sahip olmalarını sağlamak, kulüplerin mali olarak daha güçlü, şeffaf ve borçtan arındırılmış bir yapıya sahip ve ekonomik yönden güçlü olmalarını sağlamak amaçlanmaktadır.

Akşar'a (2010) göre Finansal Fair Play ilkeleri büyük kulüplerin aşırı transferlerine karşı finansal adaleti sağlamak üzere oluşturulmuştur. Uygulamaya giren yeni düzenlemeler ve yaptırımlarla, kulüpler artık gelirlerinin üzerinde harcama yapamayacaklar, açık bütçe veremeyecekler, kulüp sahipleri ve onların şirketlerinden borç para alamayacaklar. UEFA bu kurallarla, daha sağlıklı bir mali yapı ve sürdürülebilir bir sportif başarıyı amaçlamaktadır ve bu kurallar bütün kulüpler için çıkarılmıştır.

Güngör (2014a) çalışmasında, Avrupa futbol kulüplerinde kaynak-özkaynak dengesinin optimal seviyede olmadığını tespit etmiştir. Kulüplerde yüksek borçluluk düzeyinin getirmiş olduğu faiz yükü karlılığı olumsuz yönde etkileyerek işletme varlıklarının erimesi

yönünde tehlike oluşturmaktadır. Gelir yaratma kapasitesi yüksek olan Avrupa futbol kulüpleri, operasyonel kârlılığa sahip olmalarına rağmen, özellikle uzun vadeli finansman maliyetleri nedeniyle zarara geçmektedir. Kulüplerin, futbolun finansmanında rasyonellik ve finansal disiplin getirecek stratejik eylem planları geliştirmeleri ve etkin maliyet yönetimini sağlamaları gerekmektedir. Denk bütçe uygulaması ile gelir-gider dengesini sağlayabilen kulüplerde finansal istikrarın temin edilmesine olan gereksinim ön plana çıkmaktadır. Doğru bir şekilde uygulanan Finansal Fair Play ilkeleri kulüplerde finansal istikrarın sağlanması konusunda önemli katkılar sağlayacaktır.

Çizelge 4.6. Spor Kulüplerinin Yönetimi Temasına İlişkin Bulgular

Alt Temalar	Kodlar	Örnek Alıntılar
Hukuki yapı sorunları	- Kulüplerin idari yapısı olumsuz - Dernek statüsü engel - Spor kulüpleri kanunu çıkarılmalı	<i>“En olumsuz şey bence Türkiye’deki kulüplerin idari yapısıyla ilgili maalesef. Kulüplerin dernek statüsünde olması sebebiyle orada tam bir araştırma yapılamıyor” (K1).</i> <i>“Spor kulüplerinin statü sorunu bulunmaktadır. Dernekler kanunu spor kulüplerinin doğru yönetilmesi için uygun değildir. Dolayısıyla spor kulüplerine özel bir düzenlemenin yani spor kulüpleri kanununun çıkarılması ve doğru bir şekilde uygulanması gerekmektedir” (K2).</i>
Altyapı yönetimi	- Altyapı yönetimi başarısız - Altyapıya önem verilmiyor - Sporcularımız eğitimsiz	<i>“Önemli olan altyapıya önem vermek” (K2).</i> <i>“Maalesef futbolcuların eğitim seviyesi çok düşük” (K4).</i> <i>“Türkiye’de iyi kalitede yerli oyuncu yetişmemesinin sebebi altyapımızdan kaynaklanıyor. Futbolu gerçekten bilen eğitim kadrolarının büyük hataları var.” (K5)</i>

Çizelge 4.6’da “Spor Kulüplerinin Yönetimi” temasında; spor kulüplerinde idari yapı ve altyapı sorunlarına ilişkin bulgular yer almaktadır. Bulgular incelendiğinde kulüplerin idari yapısı olumsuz, dernek statüsü engel, spor kulüpleri kanunu çıkarılmalı kodlarından, hukuki yapı sorunları alt temasına ulaşıldığı ve altyapı yönetimi başarısız, altyapıya önem verilmiyor, sporcularımız eğitimsiz kodlarından, altyapı yönetimi alt temasına ulaşıldığı görülmektedir.

Türkiye'de kulüplerin idari yapı ve hukuki statü sorunu, spor yönetimindeki temel sorunlardan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu soruna 2011 yılında TBMM tarafından hazırlanan Meclis Araştırma Komisyonu Raporu'nda da değinilmiş ve şu ifadelerle yer verilmiştir; spor kulüplerinin idari, mali ve hukuki pek çok sorunu olduğu düşünüldüğünde kulüp yönetiminde yönetişimin geliştirilmesi bu sorunların çözülmesinde önemli bir yaklaşım olacaktır. Yönetişimin geliştirilmesi, aynı zamanda kulüplerin kurumsallaşması yönünde de atılmış önemli bir adım olacaktır. Sporda yönetim bir yandan sporun üst yönetiminde yönetişimi ifade ederken, diğer yandan spor kulüplerinin yönetiminde de yönetişimi ifade etmektedir. Sporun üst yönetiminde spor sektörünün paydaşlarının tamamının katkı sağlayacağı bir yönetim formatı ve mekanizması tasarlanması ve işletilmesi bu açıdan önemlidir. Sporda kamu, federasyonlar, kulüpler, teknik direktörler, sporcular, hakemler, taraftarlar ve medya gibi pek çok aktör ve paydaş bulunmaktadır. Bunların tamamının fikirlerini aktarabileceği bir üst yönetim mekanizması geliştirilmesi, bütün sorunların yansıtılması yanında; birlikte çözüm bulunması açısından da önem taşımaktadır.

Özer'in (2006) aktardığına göre yönetişim, bir toplumsal-politik sistemdeki ilgili bütün aktörlerin ortak çabalarıyla elde edilen sonuçların oluşturduğu yapı ya da düzen olarak tanımlanmaktadır. Yönetişim değişik aktörlerin etkileşiminin ortaya çıkardığı bir süreçtir ve yönetimin daha iyi yönetebilmek amacıyla yeniden yapılandırılmasına vurgu yapmaktadır. Yönetişim bu şekliyle yönetmekten kaynaklanan, ancak aynı zamanda onun çok ötesinde yer alan bir dizi aktörün ve kurumun varlığına işaret etmektedir. Bu bakış açısına göre yönetme sistemine ilişkin anayasal veya formel hukuksal anlayışlar hem sınırlıdır hem de yanlış yönlendiricidir. Bundan dolayı yönetişim, kamu yönetiminde siyaset/yönetim ayrımının sona ermesinin bir sonucu olarak görülmektedir.

Spor kulüplerinde doğru yönetişim kadar önemli olan bir diğer konu kurumsallaşmanın gerçekleştirilmesidir. Meclis Araştırma Komisyonu Raporu spor kulüplerinde kurumsallaşma ile idari, mali ve hukuki anlamda bir "kurum" yapısı kazanma kadar, kurumun taraftar, sporcu, yönetici, menkul ve gayrimenkul tüm değerleriyle bir bütün olması sonucunu da doğuracağını belirtmiştir. Kulüpte yönetişim ve kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanması, kulüp idaresindeki aksaklıkların hemen tespitin ve yönetim kurulunun harekete geçmesinin sağlanması yanında, oluşan zarar ve ziyanın belirlenmesi, kulübün pay sahiplerinin, paydaşlarla, taraftar/tüketiciyle olan ilişkilerinin koordine

edilmesi, yönetim kurulu üyelerinin ve yöneticilerin performans değerlendirmesi, diğer kulüp çalışanlarının kariyer planlaması ve ödüllendirilmesi ile ilgili işlevlerin yerine getirilmesinde önemli sonuçlar doğuracaktır. Avrupa’da çoğu kulüp; ulaştıkları devasa bütçelerini daha iyi yönetebilmek, sermaye piyasalarına açılarak daha ucuz fon temin etmek, iktisadi ve mali başarıya ulaşarak sportif başarıyı yakalamak adına kurumsal yönetişime doğru yol almaktadır. UEFA lisanslama sisteminin de etkisiyle Avrupa’da çoğu futbol kulübünün kurumsal yönetim ve yönetişimi kendi örgütsel yapılarına uyarlamaya çalıştıkları görülmektedir. Bu süreçte pazarın tümünü etkileyen en önemli trend, gelir kaynaklarındaki hızlı artıştır ve bu durum, idari ve stratejik zorluklarla birlikte, üst ve alt seviyedeki kulüplere fırsatlar da sağlamaktadır. Bu anlamda Manchester United gibi Avrupalı üst düzeydeki kulüpler, rakiplerine üstünlük sağlamada kurumsal yönetim ilkelerini çok etkin kullanmaktadırlar. Kurumsallaşabilen yapı, ortak aklın yönetim ve denetimine giren; sistematik yönetimin hâkim yönetim yapısı hâline geldiği; şeffaflığın, hesap verebilirliğin ve katılımcılığın ana eksenini olduğu yönetsel örgütlenmeyi tanımlamaktadır. Kurumsallaşan kulüpler, üç tür yönetimi çok iyi yapılandırmaktadırlar;

- İlişki yönetimi (Kadrosunda barındırdığı yıldızları iyi yönetmek, teknik adamları iyi yönlendirmek, kulübe büyük maddi katkı sağlayan taraftar müşteri ile yönetim arasında çok başarılı bir iletişim ve etkileşim kurabilmek)
- Varlık ve risk yönetimi (Oyuncu, stat, taraftar/müşteri, gayrimenkul ve menkul değerler)
- Performans yönetimi (Yarışmacı ve sonu kupayla biten bir ortamda sportif ve mali başarı performansının yönetimi)

Spor kulüplerinin doğru yönetilememesinin ve kurumsallaşamamasının en önemli nedenlerinden birisi de kulüplerin dernek veya şirket statüsünde kurulmalarıdır. Sönmezoğlu ve Çoknaz (2014) spor kulüplerinin farklı yapılanmalarından dolayı, çeşitli kurumlar tarafından denetime açık olmalarının, kurumsallaşma sürecinde karmaşıklığa yol açtığını belirtmiş ve spor kulüplerinde kurumsallaşmaya geçiş sürecinde UEFA kriterlerinin uygulanmasının önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca spor kulüplerinin kuruluş ve işleyişine yönelik mevcut kanun ve yönetmeliklerin kurumsallaşma yolunda engeller teşkil ettiğini, spor kulüplerine özgü tek bir kanun ve yapının kurumsallaşma anlayışının yerleşmesinde önemli etki sağlayacağını belirtmişlerdir.

Ülkemizde kulüplerin yönetiminde ki bir başka sorun da katılımcılarımız tarafından belirtildiği gibi altyapı kaynaklı sorunlardır. Akşar ve Merih'e (2008) göre kulüplerimizin altyapılarının arzu edilen düzeyden uzakta olmaları, A takıma oyuncu yetiştirme veriminin düşük olmasına neden olmaktadır. Kulüplerimizin altyapı sorunlarının başında, altyapıya ayrılan kaynakların yetersizliği gelmektedir. Aynı zamanda tesislerin de UEFA standartlarının dışında olması, buradan gelecek başarının önünü kesmektedir. Altyapı tesisleri genç ve çocuk sporcuların fiziksel ve psikolojik gelişimlerinin de sağlandığı yerler olmasına karşın, bu konularda çok önemli eksikliklerin bulunması, altyapının performansını olumsuz etkilemekte ve buralarda nitelikli oyuncuların yetişmesini önlemektedir. Kulüplerimizde nitelik ve nicelik bakımından verim alınabilmesi için, altyapıya da en az üstü yapı kadar önem verilmesi gerekmektedir.

4.2. Araştırmanın İkinci Aşamasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci aşamasında Görüşme Formu 2 (Ek 2) ile yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analizi yer almaktadır. Bu aşamada futbolcu transferleri konusundaki yeni düzenlemeye ve yabancı sporculara ilişkin sorulara cevaplar aranmıştır. Yapılan analiz sonucunda 5 tema ve 10 alt tema elde edilmiştir.

Çizelge 4.7. Araştırmanın İkinci Aşamasına İlişkin Temalar

Tema	Alt Tema
1. Başarı Odaklı Sistem	- Kurallarda küresel uyum - Takımlarımızın başarısı
2. Futbol Ekonomisi	- Kulüplerin bütçeleri - Transfer piyasası
3. Futbolcunun Niteliği	- Kulüplerin kadro kalitesi - Transfer kriterleri
4. Altyapı Gelişimi	- İlginin artırılması - Yaygın ve sürekli eğitim
5. Taraftar Memnuniyeti	- Sportif başarı - Futbola saygı

Çizelge 4.7 incelendiğinde; başarı odaklı sistem temasında, kurallarda küresel uyum ve takımlarımızın başarısı alt temaları, futbol ekonomisi temasında, kulüplerin bütçeleri ve transfer piyasası alt temaları, futbolcunun niteliği temasında, kulüplerin kadro kalitesi ve transfer kriterleri alt temaları, altyapı gelişimi temasında, ilginin artırılması ve yaygın ve sürekli eğitim alt temaları, taraftar memnuniyeti temasında, sportif başarı ve futbola saygı alt temaları olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.8. Başarı Odaklı Sistem Temasına İlişkin Bulgular

Alt Temalar	Kodlar	Örnek Alıntılar
Kurallarda küresel uyum	• Kurallar uyumlu olmalı • Yeni düzenleme başarıyı getirir • Olumlu bir düzenleme	<i>“Futbol küresel bir oyun olduğu için Avrupa’da, dünyada uygulanan kuralla bizde uygulanan kuralın aynı olması lazım” (K6).</i> <i>“Yeni transfer düzenlemesinin olumlu olduğunu düşünüyorum” (K7).</i> <i>“Kararlar UEFA’ya uymalıdır” (K8).</i> <i>“Avrupa’nın birçok ülkesine benzer transfer uygulamalar var. Doğru uygulanırsa olumlu bir karar” (K9).</i> <i>“Futbolda başarılı ülkeler yabancı sınırı uygulamıyor veya belirli şartlara bağlıyor. Yeni düzenleme ülkemize de başarıyı getirebilir” (K10).</i>
Takımlarımızın başarısı	• Milli takım olumlu etkilenir • Kulüplerimiz olumlu etkilenir • Uluslararası başarı artar	<i>“Mevcut kuralların milli takıma çok olumlu etkisinin olduğunu söyleyemeyiz. Yeni düzenlemenin milli takımı olumlu etkileyeceğini düşünüyorum” (K6).</i> <i>“Doğru transferlerle uluslararası başarı artar” (K9).</i> <i>“Ben milli takımın ve kulüplerin doğru kadrolarla çok iyi yerlere gelebileceği görüşündeyim” (K10).</i>

Çizelge 4.8’de “Başarı Odaklı Sistem” temasında; futbolcu transferleri konusundaki yeni transfer düzenlemesi hakkındaki görüşleri ve yeni düzenlemenin takımlarımızı nasıl etkileyeceğine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Bulgular incelendiğinde kurallar uyumlu olmalı, yeni düzenleme başarıyı getirir, olumlu bir düzenleme kodlarından, kurallarda küresel uyum alt temasına ulaşıldığı ve milli takım olumlu etkilenir, kulüplerimiz olumlu

etkilenir, uluslararası başarı artar kodlarından, takımlarımızın başarısı alt temasına ulaşıldığı görülmektedir.

Can'ın (2014) çalışmasında belirttiği üzere, TFF yabancı oyuncu sınırının kaldırılması konusuna, önceden olumsuz yaklaşmaktaydı. Nitekim 2004 yılında Beşiktaş Spor Kulübü'nün İtalyan futbolcusu Federico Giunti'nin AB üyesi bir ülkenin vatandaşı olduğu ve serbest dolaşım hakkından faydalanması gerektiği gerekçesiyle, Türk futbolcu statüsünde oynaması için yaptığı başvuru TFF Yönetim Kurulu tarafından reddedilmiştir. TFF Tahkim Kurulu da, Türkiye - AB Ortaklık kurallarının AB vatandaşı futbolcuların yerli statüsünde oynatılması konusunda dayanak oluşturmayacağı görüşünü paylaşmış ve bu nedenle, Beşiktaş tarafından yapılan, itirazı geri çevirmiştir.

TFF Yönetim Kurulu, daha sonra Fenerbahçe Spor Kulübü'nün 2005 yılında sözleşmeli oyuncusu olan Nicolas Sebastian Anelka için yaptığı başvuruyu da reddetmiştir. Gerekçe olarak, TFF Tahkim Kurulu kararlarının, kanun gereği, kesin olduğu ve bu nedenle AB vatandaşı futbolcuların yerli statüsünde oynatılmasının önünün kapatılmış olduğu belirtilmiştir.

Son olarak, 21 Haziran 2013 tarihinde Galatasaray Spor Kulübü'nün AB vatandaşı sözleşmeli oyuncularını için yaptığı başvuru ile konu gündeme gelmiştir. Galatasaray Spor Kulübü, iptal başvurusunun dikkate alınmayacağını düşünerek, TFF Yönetim Kurulu'na gitmeden doğrudan TFF Tahkim Kurulu'na başvurmuştur. Başvuru dilekçesinde, 2013-2014 Sezonu Spor Toto Süper Lig Müsabakaları Statüsündeki düzenlemenin uluslararası anlaşmalar ve sair düzenlemelere aykırı olduğu ileri sürülmüştür. Ne var ki bu başvuru da bir sonuç getirmemiştir. Zira TFF Tahkim Kurulu, bir yandan itiraz süresinin geçirildiğini, diğer yandan da başvurunun asıl amacının ilgili futbolcuların “yabancı olmadıklarının tespiti” olduğunu, fakat “tespit” talepli başvurunun bu haliyle kendi yargı yetkisinin kapsamına girmediğini belirtmiş ve bu yüzden başvuruyu reddetmiştir.

Yabancı futbolcuların hukuki statüsü, başta UEFA ve FIFA kuralları olmak üzere çeşitli uluslararası belgelerde ve iç hukuk kurallarında düzenlenmiştir. Fakat bu düzenlemelerde ulusal futbol federasyonlarının yabancı oyuncu sayısını belirleme yetkilerine açık bir sınır konulmamıştır. Hal böyle olunca da Türk futbol takımlarındaki yabancı futbolcu sayısı, tıpkı birçok ülke federasyonu tarafından da yapıldığı gibi, Türkiye Futbol Federasyonu

tarafından kontenjan sınırlamasına tabi tutulmuştur. Fakat bu uygulamanın hukuka uygunluğu konusunda önemli tereddütler söz konusu olmuş ve çeşitli tartışmalara yol açmıştır.

Ulusal federasyonların yabancı sporcu sayısını belirleyebilme konusunda tamamen serbest olduğunu söylemek mümkün değildir. Çünkü bu konuda bazı uluslararası yükümlülükler söz konusu olabilmektedir. Böyle bir yükümlülük örneği Türkiye - AB Ortaklık kurallarından çıkmaktadır. Nitekim ABAD, Türk futbolcu Nihat Kahveci'nin hukuki durumuna ilişkin olarak 25 Temmuz 2008 tarihinde vermiş olduğu kararda, AB üye ülkelerinin futbol takımlarında oynayan profesyonel Türk futbolcuların yabancı oyuncu sınırlamasına tabi tutulmasının, Türkiye - AB Ortaklık kurallarına aykırı olduğu sonucuna varmıştır. Bu kararla Türk futbolcular, AB üye ülkelerinde yabancı oyuncu sınırlamasına maruz kalmadan oynama imkânına kavuşmuşlardır. Fakat ABAD kararları, uluslararası alanda ülkemizi bağlamadığı gibi, iç hukukumuzda da herhangi bir bağlayıcı etkisi bulunmamaktadır. Hatta hukuk düzenimizin AB hukuk düzeninden farklı kural ve usuller içermesi nedeniyle bu konuda tümüyle farklı bir değerlendirmenin yapılması da gerekli olabilir. Bununla beraber, ABAD kararlarının gerekçe yönünden yardımcı bir kaynak işlevi göreceği aşîkârdır. ABAD kararına konu teşkil eden Türkiye - AB Ortaklık kuralları Türkiye için de bağlayıcıdır. Bundan dolayı, bu kurallardan AB vatandaşı futbolcular için özel bir hukuki statünün çıkıp çıkmadığının açıklığa kavuşturulması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Can (2010) tarafından yapılan bir başka çalışmada, AB ile Türkiye arasında imzalanan ikili anlaşmaların kapsamına giren ve AB vatandaşı futbolcuların serbest dolaşım hakkından yararlanamaması sonucu, hak mahrumiyetinden kaynaklanabilecek zararlarından bizzat TFF'nin sorumlu olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, bu konuda, devletin sorumluluğunun da söz konusu olacağı ifade edilmiştir.

TFF'nin futbolcu transferleri konusundaki yeni düzenlemesi ile birlikte, yabancı oyuncu sınırlaması 14'e çıkarılmış ve sahada bulunabilecek yabancı sınırı kaldırılmıştır. Belirlenen bu kriterlerin yukarıdaki tartışmaların sona ermesini, ortaya çıkabilecek hak mahrumiyetlerinin engellenmesini ve kurallarda uluslararası bir uyumu sağladığı söylenebilir.

Yabancı oyuncu düzenlemesinin bir başka önemli boyutu da sınırlamanın milli futbol takımımıza ve kulüplerimize etkisidir. Bu konuda yapmış olduğu çalışmada Akşar (2015)

yabancı oyuncu sınırlamasının milli takımımıza etkilerini analiz etmiştir. Bu çalışmaya göre futbolda altın çağı yaşadığımız 2002-03 ile 2008-09 dönemlerinde milli takımımız önemli başarılar elde etmiş ve 2002 Dünya Kupası'ndaki başarısı sayesinde, FIFA sıralamasında 7.sıraya kadar yükselmiştir. Bu tarihte Türk milli takımı 2002 Dünya Kupası'nda yarı final oynamış ve turnuvayı üçüncü olarak tamamlamıştır. 2003 yılında da milli takımımız FIFA Konfederasyon Kupasında aynı başarıyı tekrarlamış ve yine 3. olarak, o seneyi FIFA sıralamasında 8.sırada tamamlamıştır. Milli takımımız 2006 Dünya Kupası'na katılamayıp 27.sıraya kadar geriledikten sonra, 2008 yılında Euro 2008'e katılma ve bu turnuvada yarı finale yükselme başarısı göstermiştir. Bu başarı bizi FIFA sıralamasında yeniden 10.sıraya kadar taşımıştır. Milli takımımızın en başarılı olduğu 2002-03 ile 2008-09 döneminde yabancı sayısının 5+1 ile 6+2 arasında değişmiştir. Buna göre, yabancı oyuncu sayısındaki artış, milli takım performansına olumlu yansımış gibi görünmektedir çünkü önceki dönemde, yabancı oyuncu sınırlaması 3 ile 5+1 arası değişmiştir.

Kulüp başarısına göre değerlendirilen UEFA ülkeleri sıralamasında ise, Galatasaray'ın UEFA ve Süper Kupa'daki başarısı, 2000-01 sezonunda, ülkemizi 7.sıraya kadar taşımıştır. UEFA ülke sıralamasında en başarılı olduğumuz dönemlerde, Süper Lig'deki yabancı oyuncu sınırı 4 ile 5+1 arasında değişmiştir. Buna karşılık 2006 ile 2015 dönemleri arasında kulüplere en fazla yabancı oyuncu bulundurma fırsatı verilmişken, ülkemizin UEFA'da 10.sıranın üzerine çıkamamıştır. Sonuç olarak yabancı oyuncu sayısındaki artışın, Türk milli takımında bir düşüşe neden olduğu, kulüp futbolunda ise bir yükselişi sağladığı, algısının gerçeği yansıtmadığı söylenebilmektedir.

Futbolda yapılan düzenlemeler genel olarak sportif başarı odaklı olmalıdır. Çünkü Güngör'ün (2014b) çalışmasında sportif başarı ile profesyonel futbol faaliyetlerinden elde edilen toplam gelir arasındaki ilişkinin kuvvetli düzeyde olduğu saptanmıştır. Söz konusu gelirler, loca, vip koltuk, kombine satış gelirleri ve gişe hâsılatını içeren maç günü gelirleri, Şampiyonlar Ligi ve UEFA Avrupa Ligi gelirleri ve yayın gelirlerinden oluşmakta ve sportif başarı paralelinde artış göstermektedir. Dolayısıyla yapılacak bütün düzenlemeler futbolun küreselliğine uygun olarak, başarıyı yakalamış ülkelerdeki düzenlemelerle ve FIFA - UEFA düzenlemeleri ile uyumlu olarak, kulüplerimizin ve milli takımımızın başarısını sağlayabilecek nitelikte olmalıdır.

Çizelge 4.9. Futbol Ekonomisi Temasına İlişkin Bulgular

Alt Temalar	Kodlar	Örnek Alıntılar
Kulüplerin bütçeleri	• Öz kaynaklar ölçülü kullanılır • Transfer bütçesi azalır • Kulüplerin mali yükü azalır	“...öz kaynak düzeninin daha rasyonel işleyeceğini düşünüyorum. Bunun sonucu olarak kulüplerin dış transfer ihtiyaçlarının kendi öz kaynaklarından çözümü yolu ile giderilmesinin kulüplerin transfer harcamalarında ve transfer bütçelerinde bir azalma sağlayacağı düşüncesindeyim” (K7). “Yeni düzenleme ile transfer giderleri azalabilir, böylelikle kulüplerin mali yükü azalır” (K9).
Transfer piyasası	• Piyasa dengelenir • Ücretler düşer • Transfer başarısı artar	“Avrupa'daki transfer piyasası neyse bizdeki de o seviyeye iner” (K6) “Yabancı oyuncu sayısındaki artış sonrasında yabancı oyuncuların da alternatifi çoğalacağından bunların transfer maliyetini ve ücretlerini aşağıya çekecektir” (K7). “Yerli oyuncuların fiyatı bir miktar düşecektir” (K8). “Kulüplerin transfer seçenekleri artacağından başarı yüzdesi de artacaktır” (K10)

Çizelge 4.9’da “Futbol Ekonomisi” temasında; futbolcu transferleri konusundaki yeni düzenlemenin ekonomik etkilerine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Bulgular incelendiğinde öz kaynaklar ölçülü kullanılır, transfer bütçesi azalır, kulüplerin mali yükü azalır kodlarından, kulüplerin bütçeleri alt temasına ulaşıldığı ve piyasa dengelenir, ücretler düşer, transfer başarısı artar kodlarından, transfer piyasası alt temasına ulaşıldığı görülmektedir.

Uluyol (2014) tarafından yapılan çalışmada, son yıllarda kârların iyice düşmesi ve borçların yüksek tutarlara ulaşması sebebiyle, kulüplerin önemli finansal sorunlarla karşı karşıya olduğu belirtilmiştir. Çalışmada borç toplamalarının aktif toplamalarını bile geçtiği ve negatif öz sermaye oluştuğu ifade edilmiştir. Bu bakımdan kulüplerin finansal yapılarının acilen düzeltilmesi gerekmektedir. Bunun için giderlerin azaltılması sağlanmalı ve yeni finansal kaynaklar bulunmalıdır. Öz sermayenin negatif olması üzerinde hassasiyetle durulması ve borçların hızla azaltılması ya da acilen yeniden yapılandırılması, futbol kulüpleri için büyük önem taşımaktadır. Borçların ödenmesi için kulüplerin elinde

finansal kaynakları bulunmaması nedeniyle acil bir durum değerlendirmesi yapılarak finansal kaynak sağlanmalıdır. Aksi takdirde vadesi gelen borçların ödenememesi sebebiyle, alacaklı kişiler hukuki süreç başlatabilecek ve şirket varlıklarına el konulması sonucu iflas durumu ortaya çıkabilecektir.

Erkan (2015: İnternet) çalışmasında, yeni yabancı düzenlemesi ile yerli oyuncuların kulüplerinde oynama şansı bulamayacaklarına dair kaygılar olsa da iyi oyuncuların her zaman forma giyme şansı bulabileceğini düşünerek, bu durumun negatif etkilerinden çok pozitif etkileri olacağını belirtmektedir. Çünkü artık yerli oyuncuların oynamak için yabancı oyuncudan daha iyi olması gibi bir gereklilik oluşacaktır. Aynı zamanda yerli oyuncuların fiyatları düşeceği için, kulüplerin transfer maliyetleri azalacaktır. Çalışmada, yeni düzenlemenin, transfer harcamaları ve oyuncu maaşlarından dolayı çok büyük ekonomik baskı altında olan kulüplerin mali durumlarını düzeltmeleri açısından da faydalı olacağı belirtilmiştir. Diğer bir önemli etki ise kulüplerin artık daha rahat yabancı oyuncu transferi yapabilmelerine olanak sağlanması açısından, daha ucuz ve gelecek vaat eden potansiyelli yıldızların futbolumuza kazandırılması olacaktır.

Yeni yabancı kuralının mali etkilerini, Çelik (2015:İnternet) iki açıdan değerlendirmiştir. İlk olarak yeni kural ile birlikte bir-iki yıl içerisinde Türk futbolcuların yüksek oranda değerlenmesinin engellenmesi ve zamanla Türk futbolcuların bonservis ve ücretlerinde düşüşler gözlemleneceğidir. Böylece yeni yabancı düzenlemesi ile artan rekabet sayesinde Türk futbolcular da üretkenlikleri doğrultusunda ücret alabileceklerdir. İkinci olarak kulüpler yabancı bir oyuncu transfer etmek istediklerinde, sınırlama nedeniyle dolu olan yabancı kadrolarını boşaltmak uğruna gönderdikleri oyunculara milyonlar ödemek zorunda kalmayacak ya da oyuncularını alelacele ücretsiz serbest bırakarak olası bir bonservis gelirinden feragat etmeyeceklerdir. Ancak bunun yerine kulüpler kadrolarında düşünmediği yabancı oyuncuları sözleşmeleri bitene ya da kendilerine kulüp bulana kadar kadrolarında tutacak, futbolcuların garanti ücretlerini ödemeye devam edeceklerdir.

Çizelge 4.10. Futbolcunun Niteliği Temasına İlişkin Bulgular

Alt Temalar	Kodlar	Örnek Alıntılar
Kulüplerin kadro kalitesi	• Büyük kulüplerde kalite artar • Mevcut kadro kalitesi düşük • Kadro çeşitliliği artar	“...büyük kulüpler ile diğer kulüpler arasındaki kadro kalitesi zaman içinde daha da açılacaktır” (K7). “Mevcut düzende yabancı oyuncularda, Türk oyunculara kadro kalitesini artıramıyor” (K9). “Yeni yabancı düzenlemesi ile kadro seçenekleri ve alternatif kadrolar artacaktır” (K10).
Transfer kriterleri	• Yabancılar ölçüt olmalı • Standart getirilmeli • Teşvik sistemi olumlu	“...yabancı oyuncu sayısında kısıtlama yerine milli takım ve liglerde oynama yeterliliği, yaş gibi ölçütlerin düşünülmesinin doğru olacağı düşüncesindeyim” (K7). “Hiç bir standart getirilmeden yabancı oyuncu transferinin önünün açılması kalitesiz yabancı oyuncu transferine yol açacaktır” (K8). “Yerli oyuncu teşvik sistemi çok iyi bence, bilhassa küçük takımları çok destekleyecek bir düzenleme” (K6). “Teşvik sistemi bir ölçüt gibi gözüktü de büyük takımları fazla etkilemez. Bu sistemden en çok altyapıya yatırım yapanlar olumlu bir şekilde faydalanacaktır” (K9).

Çizelge 4.10’da “Futbolcunun Niteliği” temasında; kulüplerde yer alan mevcut kadrolardaki futbolcuların niteliğine ilişkin bilgiler ile birlikte, futbolcu transferleri konusundaki yeni düzenlemenin takımlara etkisi ve transfer kriterlerine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Bulgular incelendiğinde büyük kulüplerde kalite artar, mevcut kadro kalitesi düşük, kadro çeşitliliği artar kodlarından, kulüplerin kadro kalitesi alt temasına ulaşıldığı ve yabancılar ölçüt olmalı, standart getirilmeli, teşvik sistemi olumlu kodlarından, transfer kriterleri alt temasına ulaşıldığı görülmektedir.

Şengün (2014) yaptığı araştırmada, 2004-2005 ve 2013-2014 sezonları arasındaki toplam 10 yıl içerisinde, süper ligde yer alan kulüplerin, her yıl ortalama 1’i yurt içinden, 5’i yurt dışından olmak üzere, toplam 6 yabancı oyuncu transfer ettiğini ve yine her yıl ortalama 3.2 yabancı oyuncunun sözleşmesinin feshedilerek veya karşılıklı anlaşma yoluyla sonlandırıldığı sonucuna ulaşmıştır. Bu rakamlara göre her sene transfer edilen yabancı

oyuncuların yarısı geri gönderilmektedir. Çetin'in (2014) yaptığı araştırmaya göre ise 2013-2014 futbol sezonunda, Süper Lig kulüplerinin kadrolarında toplam 184 yabancı oyuncu yer almıştır. 184 oyuncudan sadece 48'i (%26) 27 ile 34 maç arasında, 28'i (%16) 20-26 maç arasında, 60'ı (%32) 10-19 maç arasında, 48'i (%26) ise 1 ile 9 maç arasında forma giyme şansı bulmuştur. Kulüplerin sadece 6'şar yabancı oyuncu oynatabileceğini düşünüp, her hafta 108 yabancıнын sahada olabileceğini göz önünde tutulduğunda, kulüplerimizin ne kadar ciddi bir israf yaptığı ortaya çıkmaktadır. Yıldırım (2008) yapmış olduğu çalışma verilerinde yer alan, yabancıların Türkiye'de futbol oynamayı isteme nedenlerinin tamamen ekonomik olduğu ve özel isteklerinin (ev, araba vs.) kulüp tarafından sorunsuz bir şekilde karşılandığı da göz önünde bulundurulduğunda, kulüplerin yabancı oyunculara verdiği değeri ne kadar hak ettiklerinin sorgulanması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Yukarıdaki olumsuz tablo göz önünde bulundurulduğunda futbolcu transferlerine ilişkin yapılan yeni düzenlemenin doğru bir şekilde uygulanmasının önemi ortaya çıkmaktadır. Aksi takdirde Çelik'in (2015:İnternet) çalışmasında belirttiği üzere, Süper Lig'deki yabancı oyuncuların kalitesi ortadayken, kulüp harcamalarında hiçbir sorumluluğu olmayan yöneticiler tarafından, spor kulüplerimiz yönetildiği sürece, takımlarımızın önümüzdeki yıllarda yeni transfer düzenlemesi ile getirilen 14 kişilik yabancı kontenjanlarını bile doldurmuş olacağını ve yabancı oyuncu transfer edebilmek için bu 14 kişiden bazılarına, gitmeleri için, yine milyonlar ödenecektir.

Konu ile ilgili bir başka tartışma da yabancı oyunculara yönelik transfer kriterinin sadece teşvik sistemi fonuna yapılacak ödeme ile sınırlandırılmasıdır. Yerli oyuncu teşvik sistemi, her ne kadar kulüpler açısından önemli olsa da sadece bu kritere bağlı kalmanın kulüplerin kaliteli yabancı futbolcu transfer etmesini sağlayacak yeterlilikte olmadığı söylenebilir. Doğan, Doğan ve Serbest (2004) tarafından yapılan araştırmada, transfer edilecek yabancı futbolcuların, ülkelerinde milli olmasının, takıma katkı sağlayabilme kapasitesinin ve tanınmışlığının göz önüne alınması gereken en önemli unsurlar olduğunu vurgulanmıştır.

Çizelge 4.11. Altyapı Gelişimi Temasına İlişkin Bulgular

Alt Temalar	Kodlar	Örnek Alıntılar
İlginin artması	• Altyapı gelişimi için olumlu • Altyapı oyuncuları değerlendirilir • Altyapı önemsenir	“Yeni düzenleme altyapı gelişimi için iyi bir başlangıç” (K6). “...altyapıdan yetişen ve fakat kulüplerinde doğrudan oynama şansı bulamayan Türk futbolcuların değerinin ve ücretlerinin göreceli olarak yükseleceği düşüncesindeyim” (K7). “Altyapıdan zorunlu oyuncu olması genç oyunculara ilgiyi artıracaktır ve kulüplerin altyapılarını önemsemesini sağlayacaktır” (K10).
Yaygın ve sürekli eğitim	• Altyapı eğitimi yetersiz • Mesleki bilinç yok • Sürdürülebilir eğitim uygulanmalı	“Türk oyuncularında altyapı eğitimi pek olmadığı için takımı sahiplenme, mesleğini sahiplenme, mesleğine saygı yetersiz. Yani bunlar zor verilen eğitimler, iyi bir eğitim sisteminiz olması lazım” (K6). “Yetenekli gençleri kazanmak, geliştirmek ve devamlılıklarını sağlamak için Türkiye geneli eğitim merkezleri yaygınlaştırılmalı” (K9)

Çizelge 4.11’de “Altyapı Gelişimi” temasında; futbolcu transferleri konusundaki yeni düzenlemenin kulüplerin altyapısına etkileri ile birlikte, mevcut ve olması gereken altyapı sistemine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Bulgular incelendiğinde altyapı gelişimi için olumlu, altyapı oyuncuları değerlendirilir, altyapı önemsenir kodlarından, ilginin artması alt temasına ulaşıldığı ve altyapı eğitimi yetersiz, mesleki bilinç yok, sürdürülebilir eğitim uygulanmalı kodlarından, yaygın ve sürekli eğitim alt temasına ulaşıldığı görülmektedir.

Terim’in (2015) yaptığı araştırmada, Türk futboluna ilişkin önemli bulgular yer almaktadır. Araştırma verilerine göre, İspanya’da 810.741, Fransa’da 2.500.000, İngiltere’de 2.200.000, Hollanda’da 1.200.000, Almanya’da 6.851.892 ve dünya genelinde toplam 265.000.000 kayıtlı futbolcu bulunmaktadır. Türkiye’de ise 273.000 lisanslı futbolcu olduğu belirtilmektedir. Türkiye’deki futbolcu sayısının Avrupa ülkelerinin ve dünya ortalamasının çok altında olması sebebiyle, ülkemizde futbolun yaygınlaştırılması ve yarışmacı sporcu sayısının artırılması gerektiği sonucuna ulaşılabilir. Araştırmada yer alan diğer önemli veri kulüp sayıları üzerinedir. Bu verilere göre, İspanya’da 33.315 kulüp, Fransa’da 18.500 kulüp, İngiltere’de 42.490 kulüp, Hollanda’da 3.300 kulüp, Almanya’da

25.513 kulüp yer alırken Türkiye'de 4.973 kulüp bulunmaktadır. Almanya'da 25.513 kulüpte 164.384 takım bulunmaktadır. Türkiye'de ise 4.973 kulüpte 12.878 takım yer almaktadır. Avrupa genelinde alt yaş grubu takım sayısı üst yaş grubu takımlardan yaklaşık 3-5 kat fazla iken Türkiye'de ise A takım sayısı (3472) en alt kategori olan U13 takımlarının (1342) yaklaşık 3 katı kadardır. Ayrıca İspanya'da 42, Fransa'da 40, İngiltere'de 92, Hollanda'da 38, Almanya'da 36 profesyonel takım yer alırken Türkiye'de 127 profesyonel takımın yer alması da önemli bir bulgudur. Bu bulgulara bakıldığında, profesyonel takım sayısının azaltılması gerektiği, amatör futbola ve altyapı takımlarına daha fazla önem verilerek futbolcu sayısının ve alt yaş grubu takım sayısının artırılmasına yönelik çalışmaların yapılması gerektiği söylenebilir.

Türkiye'de Süper Ligde yer alan 18 takımda, toplam 27 futbolcu UEFA'nın "club trained" kriterlerine uymaktadır. Bu kriterlere göre, 15-21 yaş arası futbolcunun, kulübün altyapısında 3 tam sezon geçirmiş olması gerekmektedir. Süper Lig takımlarının kadrolarına bakıldığında ise, Gençlerbirliği'nde 6, Bursaspor'da 5, Galatasaray'da 3, Beşiktaş, Başakşehir, Konyaspor, Kasımpaşa ve Mersin İdman Yurdu'nda 2, Fenerbahçe, Trabzonspor ve Çaykur Rizespor'da 1 oyuncu bu kriteri sağlarken, Gaziantepspor, Akhisar Belediyespor, Eskişehirspor, Karabükspor, Kayseri Erciyesspor, Sivasspor ve Balıkesirspor'da ise altyapıda 3 tam sezon geçirmiş futbolcu olmadığı ortaya çıkmaktadır (İnternet: Vahim Tablo). Bu verilere bakıldığında yeni düzenlemede yer alan kadroda alt yapı oyuncusu bulundurma zorunluluğunun kulüplerimizi olumsuz olarak etkileyebileceği söylenebilir. Ancak bu düzenlemenin uzun vadede Türk futboluna faydalı olmasının da mümkün olduğu söylenebilir.

Samur'un (2013) çalışmasında belirttiği gibi, ülkemizde nitelikli, elit futbolcu gelişimini sağlayan en önemli kaynak spor kulüpleridir. Spor kulüplerinin aslında, en önemli faaliyet alanı olması gereken bu bölüme yeterince önem vermedikleri, yaptıkları transferlere ödedikleri bedellerden anlaşılabilmektedir. Alt yapılarını niteliksel olarak, çağdaş futbolun gerektirdiği şekilde yapılandıramamış bir kulübün, istikrarlı bir sportif başarıyı sürdürebilmesi, rekabetin çok yoğun olarak yaşandığı günümüz şartlarında artık mümkün olmamaktadır. Devamlı yıldız futbolcu transfer politikaları yoluyla sportif başarıyı sağlama anlayışının, uzun vadede kulüplerin aşırı borçlanmasının, doğrudan nedeni olabilecektir. İstenilen hedefe bağlı olarak ideal insan yetiştirmek, bu yüzyılın başında ortaya atılan bir kavram olan insan mühendisliğinin konusudur. Bu kavram, insan denilen bir varlığın

öğrenme edim ve etiğinin planlanabilir olduğunu, birey ve toplumların bilişsel ve duyuşsal yapılarının tasarlanabilir olduğunu dile getirmektedir. Yetenekleri üst düzeye ulaşmış elit futbolcu yetiştirmek için akademik teşkilatlanma ve hedeflerin belirlenmesi, etkili halkla ilişkiler çalışmaları, insan kaynakları çalışmaları, genç oyuncu yetiştirme süreci, eğitim kategorileri ve eğitimde önceliklerin belirlenmesi, gençlerin eğitiminde burs sistemi, bilimsel antrenman esasları ve antrenman kriterlerinin belirlenmesi vb. unsurlardan oluşan programların bilimsel metotlarla çalışan akademik bir yapının içine yerleştirmesi, sistem kurulumuna katkı sağlayabilecektir.

Güngör (2014b) çalışmasında, aktif gençlik geliştirme programları aracılığıyla uzun vadeli bir yatırım aracı olarak değerlendirilen, altyapı yatırımlarının sürdürülebilir sportif başarıda etkin rol oynamakta olduğunu ifade etmiştir. Dolayısıyla Akkoyun'un (2014) da belirttiği üzere, altyapı her ne kadar kulüplerin organizasyonu ile gelişse de uzun vadede, Türk futbolunu ileriye taşıyacak bir hamledir. Bu nedenle de kulüplerin TFF ile bir arada olması, altyapı çalışmalarını TFF ile iç içe yürütmesi her iki tarafın da kazanımına olacaktır. Altyapıya yatırım yapmak isteyen kulüplere TFF tarafından ihtiyaç duyulması halinde finansman sağlanmalıdır. İyi bir altyapı organizasyonu için, akademik ve bilimsel veriler ışığında, işin uzmanları ile hazırlanmış bir projeye, TFF'nin destek olması ve maddi yardımda bulunması, Türk futbolunun gelişimine önemli katkılar sağlayacaktır.

Uğural'ın (2011) aktardığına göre, altyapı futbolcuları için, günlük yaşamda eğitim ve yarı profesyonel futbolun dengeli şekilde yürütülmesi gerekmektedir. Dengeli bir spor ve eğitim yaşantısı bireye olumlu katkı olarak dönmektedir. Eğitim konusundaki hassasiyetin temel amacı sporcudan maksimum katkıyı almaktır. Ancak, eğitilmiş futbolcular potansiyellerini sportif açıdan daha rahat ortaya koyabilirler. Çünkü eğitilmiş futbolcu, toplum içinde rahat hareket edip kendini ifade edebilen, hayata ve sorunları çözmeye hazır ve geniş bakış açısına sahip olduğu için, daha sağlıklı kararlar alabilen bireylerdir. Mükemmel fiziksel yeteneklerini doğru zamanda, doğru yerde ve doğru şekilde kullanabilmeyi öğrenmiştir. Sporcunun sahada veya normal hayatta sorun çözebilme yeteneklerinin gelişmesi açısından eğitim olmazsa olmaz şarttır. Alacağı eğitim ile sporcuyu, hayata ve sporun acımasız rekabet ortamına her açıdan kendini daha iyi hazırlayabilecektir. Dolayısıyla katılımcılarımızın da belirttiği üzere, kulüplerimizin altyapı sistemlerinin yetersiz ve başarısız olduğu gerçeğinden yola çıkarak, her konuda yeterli ve donanımlı, mesleki bilince ve meslek ahlakına sahip futbolcular yetiştirebilmek için gerekli eğitim

uygulamalarının, TFF tarafından desteklenerek, Türkiye genelinde yaygınlaştırılması ve bunun sürekliliğinin sağlanması, gelecekte önemli değerlerin yetişmesini sağlayacaktır.

Çizelge 4.12. Taraftar Memnuniyeti Temasına İlişkin Bulgular

Alt Temalar	Kodlar	Örnek Alıntılar
Sportif başarı	• Başarı önemlidir • Formanın hakkını vermek önemlidir • Futbolcu hakkını alır	<i>“Taraftarlar için önemli olan, kadroda kimlerin yer aldığından çok kulübünün başarısıdır” (K9).</i> <i>“Taraftar formanın hakkını ister. Türkiye’de bir futbolcu aldığı paranın hakkıyla futbol oynarsa taraftar onu el üstünde tutar” (K10)</i>
Futbola saygı	• Yolsuzlukların etkisi • Taraftarın güven duygusu • Yeni düzenleme tribünleri etkilemez	<i>“Yeni düzenlemenin futbol taraftarını ve bu taraftarın maçlara gelmesini doğrudan etkileyeceğini düşünmüyorum” (K7).</i> <i>“Son yıllardaki yolsuzluk söylentileri taraftarı biraz uzaklaştırdı” (K9).</i> <i>“Centilmenlik artarsa gerçek futbol seyircisi tribünlere döner” (K6).</i>

Çizelge 4.12’de “Taraftar Memnuniyeti” temasında; futbolcu transferleri konusundaki yeni düzenlemenin taraftarlar üzerindeki etkisine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Bulgular incelendiğinde formayı giyen önemsizdir, başarı önemlidir, futbolcu hakkını alır kodlarından, sportif başarı alt temasına ulaşıldığı ve yolsuzlukların etkisi, taraftarın güven duygusu, yeni düzenleme tribünleri etkilemez kodlarından futbola saygı alt temasına ulaşıldığı görülmektedir.

Or (2009) yaptığı çalışmada, spor endüstrisinde müşteri memnuniyetinin taraftarlık, fanatizm gibi faktörlerce desteklendiği düşünülse de uzun vadede yaşanabilecek bazı olumsuzluklar sonucunda memnuniyetin memnuniyetsizliğe dönüşebileceğini belirtmiş ve kötü transferler, başarısız sonuçlar vb. faktörlerin sporda müşteri memnuniyeti açısından dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca, çalışmada sportif başarının taraftar memnuniyetine etki eden en önemli faktör olduğu ve takım kadrosunun taraftar memnuniyeti üzerinde önemli etkileri olduğu belirtilmiştir.

Serarslan’ın (2009) çalışmasına göre, spordaki başarı çok çalışmanın yanında, profesyonellik ahlakının varlığı ile de doğrudan ilgilidir. Seyircinin profesyonellik ahlakına

ilave olarak, ahlak konusunda uyguladığı başka kriterler de bulunmaktadır. Bu kriterlere göre: oyuncuların oyunlarına kendilerini tam olarak vermeleri, oyun kurallarını adaletli olarak uygulamaları, oyuncuların eşit imkanlara sahip olmaları, doping yapmamaları, şike yapmamaları, tecavüz, sarkıntılık vs. gibi skandallara karışmamaları, aşırı alkol tüketmek, uyuşturucu kullanmak ve kumarbazlık gibi alışkanlıkları olmaması ve izleyicinin harcadığı paranın oyunda karşılığını bulması gerekmektedir. Seyircinin bunları bulamaması takıma olan güvenin yıpranmasına yol açmaktadır. Güvenin yıpranması ise, ilginin başka takıma, spora ya da alanlara kaymasına sebep olmaktadır.

İnal'a (2008) göre, taraftarlığını fanatizm tuzağına düşmeden yaşayan, şiddete meyletmeyen, en kötü hava, yol koşullarında (deplasmanlara giderek) takımlarını destekleyen, futbol sezonunun bitişine üzülen, başlamasına sevinen, yaşamında taraftarı olduğu takıma geniş yer veren kişileri, sadece izleyenlerden ayrı değerlendirmek gerekmektedir. Çünkü onlar futbolu en çok sevenlerdir ve seyircisiz oynama cezalarının hükümlüsü başkalarıyken bile onlar mahkûm olurlar. Ülkemizde yaşanan şike sürecinde de durum benzer bir şekilde gelişmiş ve suçlular başkalarıyken mahkûm yine taraftar olmuş ve katılımcılarımızın da ifade ettiği gibi taraftarı tribünlerden uzaklaştırmıştır. Güven, Yıldız ve Savaş'ın (2012) futbolda şike sürecine, taraftarların bakışının araştırıldığı çalışmada da Fenerbahçe, Beşiktaş, Galatasaray ve Trabzonspor taraftarları, toplumun şike sürecinden olumsuz etkilendiğini vurgulamış ve şike sürecinin, taraftarlarda bir bilinç yaratarak hem şikeye hem de taraftarı olduğu kulübe karşı bakış açılarını değerlendirme fırsatı yarattığını belirtmişlerdir.

Ongan ve Demiröz'ün (2010) belirttiği gibi, futbolda çeşitli yönleriyle en çok tartışılan olgulardan bir tanesi hiç kuşkusuz taraftar olgusudur. Çok açıktır ki, son yıllarda değişmiş görünen bir yapıya sahip olsa da futbol oyunu içerisinde taraftarlık bu oyuna ruh katan, onu ete kemiğe büründüren çok önemli bir yere sahiptir. Ancak Talimciler'in (2008) çalışmasında belirttiği üzere, hızla endüstrileşen yeni futbol anlayışına geçildikçe, futbolun sadece özü değil, hayatlarımız içerisindeki yeri de değişmeye başlamıştır. Taraftarlar, oyunun özünden kopartılarak tüketim boyutuna indirgenmişler ve birer müşteriye dönüşmeye başlamışlardır. Taraftarların izleyicilikten oyuna katılmaya doğru geçebildikleri alanlar dahi paraya tahvil edilmişlerdir: Halı sahalar, orijinal takım formaları, pahalı futbol topları ya da yüksek rakamlara satılan spor malzemelerinde olduğu gibi. Taraftarların müşteri haline getirildiği bu süreçte her türlü ürün satışa sunulmaktadır.

Kulüplerin resmi ürün satış mağazalarında; battaniye, çocuk giyim ürünleri, çanta, kravat, çorap, terlik, çocuk ayakkabısı, iç çamaşırı, pijama, bilgisayarda futbol oyunları, balon, halı, kilim, küllük, seramik tabak, masa lambası, diş fırçası, genç yatak odası, sakız, taraftar albümü, cep telefonu, kulüp tarihini içeren kitap - VCD ve DVD'ler ve benzeri pek çok ürün satılmaktadır. Taraftarlar sadece takımlarının ürünlerini satın alan müşteriler olarak tanımlanmamakta aynı zamanda takımlarına hissedar olan ortaklar konumuna da getirilmektedirler. Takımların borsaya kote olması sonrasında, futbol bir 'yatırım aracı' haline dönüşmüştür. Serbest piyasa ekonomisinin oluşturmuş olduğu tüketim modelinde tüketici merkezli bir yapı söz konusudur ve bunun için de her alanda tüketiciye yönelik yenilikler yaşanmaktadır. Futbol, tüketicilere/ müşterilere yönelik bu uygulamaların yaşandığı alanların başında gelmektedir. Yeni dönemde müşteri odaklı bir yaklaşım içerisine giren kulüpler için müşteri/taraftar memnuniyeti ön planda yer almaktadır ve bunun için de stadyumlarda sunulan hizmet ve hizmetin kalitesi de yeniden düzenlenmektedir.

Günümüz futbolunda, tüketime katıldığınız oranda, yani takımınızı desteklediğiniz oranda taraftar (müşteri ya da izleyici) olursunuz ve oyun üzerinde söz sahibi haline gelirsiniz. On ikinci adam kavramsallaştırması dahi bu yeni anlayışın sonucudur. Siz de bu gösterinin bir parçası olun ve oyuna bu şekilde aktif bir biçimde katılın mesajı taraftarlara aktarılmaktadır. Takımına ve onu oluşturan oyuncularına dokunamayan on ikinci adamlar sonrasında oyunun yerini iş ve tüketim almıştır.

5. SONUÇ

Uluslarüstü spor örgütlerinin, kuruluşları itibariyle birer dernek niteliğinde olmaları ve uluslararası hukuk kimliğine sahip olmaları, bu kuruluşların dış etkenlerden ve diğer ülkelerin hukuklarından bağımsız bir yapılanma içerisinde, kendi küresel hukuk düzenlerini oluşturabildikleri bir yapılanma içerisinde olduklarını göstermektedir. Sporun hukuk düzeninin devletlerin iç hukukundan bağımsız olarak ele alınması spor hukukunun küreselliğinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Spor hukukunun küreselliği, uluslarüstü spor örgütlerinin kurallarının ve düzenlemelerinin tüm dünyada yeknesak bir biçimde uygulanmasından ileri gelmekte ve bu düzenin tabi olduğu tüm ülkelerde aynı derecede etkili olduğunu ifade etmektedir. Ancak günümüzde İnsan hakları ve temel özgürlüklere yönelik düzenlemeler ulusal boyutları aşarak, uluslararası düzeyde önem kazanmıştır. Bu hak ve özgürlükleri düzenleyen uluslarüstü kuruluşlar ile devletlerin yapmış olduğu çeşitli sözleşmeler ve antlaşmalar, bunların düzenlemelerini iç hukuk uygulaması olmaktan çıkararak uluslararası hukukun kapsamına dâhil etmiştir. Sporda da kişisel hakların korunmasına yönelik düzenlemeler; IOC, Uluslararası federasyonlar, FIFA ve FIFA'ya bağlı kıta federasyonlarının düzenlemelerini uluslarüstü kuruluşlara uyumlu hale getirmeye zorlamıştır.

Bugüne kadar sportif düzeni en çok etkileyen uluslarüstü kuruluş Avrupa Birliğidir. AB sporcuların ekonomik alandaki hak ve özgürlüklerine yönelik yapmış olduğu düzenlemeler ile spor alanında önemli etkileri olmuştur. Avrupa Birliği'nde temel özgürlüklerin ve hakların korunması amacıyla geliştirdiği hukuki düzenlemelerle, en önemli birim olan ABAD spora ilişkin önemli kararlar almıştır. Bu kararlardan en önemlisi Bosman kararı olarak bilinen, Belçikalı futbolcu Jean-Marc Bosman'ın 1990 yılında ABAD'da açtığı davadır. Bosman'a göre futbolcu transfer düzenlemeleri, AB vatandaşlarının uyrukluk nedeniyle ayrımcılık görmeden açık işlere başvurma ve çalışma hakkını engellemekteydi. Beş yıl süren davanın ardından ABAD 1995 yılında sonuçlandığı davada, futbolda devrim niteliğinde kararlar almıştır. Bosman davasında özet olarak, futbolcuların kulüplerle imzaladıkları sözleşmeler sonucu, o kulüpte ömür boyu bağlı kalmasını engelleyecek düzenlemeler getirilmiş, futbolcular birer işçi niteliği kazanmış ve futbolcuların haklarını koruyan transfer ilkeleri oluşturulmuştur. Futbolcuların birer işçi niteliği kazanması ile AB vatandaşı futbolcuların, AB üyesi ülkelerde, vatandaşlıkları

nedeniyle ayrımcılığa maruz kalmadan, istedikleri spor kulübüyle sözleşme imzalayabilmeleri sağlanarak, AB'nin temel unsurlarından olan serbest dolaşım hakkının, futbolcular için de geçerli olması sağlanmıştır.

Bosman kararından sonra ABAD tarafından alınan çeşitli kararlar sonucu serbest dolaşım hakkının çerçevesi genişletilerek, bu hakkın AB üyesi olmayan, ancak AB ile ortaklık veya işbirliği anlaşmaları imzalamış ülkelerde de geçerli olduğu hükmü verilmiştir. Bu kararlardan olan Maros Kolpak davasında o dönemde AB üyesi olmayan Slovak hentbolcu Kolpak'ın, Slovakya ile AB arasındaki Antlaşma hükümlerine dayanılarak, AB vatandaşlarından farklı rejime tabi tutulamayacağına karar vermiştir. Kolpak kararı AB'de sporcuların serbest dolaşım kurallarının, sadece futbolcuları bağlamadığını ve diğer spor dallarındaki sporcuların da bu düzenlemeden faydalanabileceğini göstermiştir. Konuya ilişkin bir başka davayı Rus futbolcu Igor Simutenkov açmıştır. İspanyanın Tenerife Kulübünde futbol oynayan Simutenkov, yabancı statüsünde kabul edilmesi üzerine, AB ile Rusya arasında imzalanan anlaşmayı gerekçe göstererek dava açmıştır. ABAD tarafından incelenen dava sonucunda Kolpak kararına benzer nitelikte bir karar verilmiş ve Simutenkov'a AB üyesi ülke vatandaşı olarak lisans verilmesine hükmedilmiştir.

ABAD tarafından sporcuların serbest dolaşım hakkına ilişkin olarak verilmiş olan bir diğer karar da ülkemizi de yakından ilgilendiren, Nihat Kahveci davasında verilmiştir. Nihat Kahveci, İspanya'nın Real Sociedad kulübünde futbol oynarken kendisine AB üyesi olmayan ülke vatandaşı olarak, yani yabancı statüsünde lisans çıkarılmış ve bunun üzerine açılan davada Kolpak ve Simutenkov davalarına benzer gerekçeler ileri sürülmüştür. ABAD tarafından görülen davada Kolpak ve Simutenkov Kararlarına da doğrudan atıf yapılarak Nihat Kahvecinin AB vatandaşı ülke futbolcusu lisansına sahip olması gerektiğine hükmedilmiştir. ABAD bu kararda, AB ile Türkiye arasında imzalanmış olan, Katma Protokol'ün 37. Maddesi ve Ortaklık Konseyi 1/80 Kararı'nın 10/1 Maddesine göre, AB üyesi ülkelerde çalışan, Türk uyruklu işçilere, uyrukluktan ötürü herhangi bir farklı işleme yer vermemeleri gerektiğini gerekçe olarak göstermiştir.

Nihat Kahveci'nin İspanya'da AB vatandaşı statüsü kazanması ile bunun tam tersi durumda, yani Türkiye'de futbol oynayan AB vatandaşlarının da benzer bir hakka sahip olması gerektiği öne sürülmüştür. Türkiye'deki futbol kulüpleri AB vatandaşı sporcularının

yerli statüsü kazanması için başvuruda bulunmalarına rağmen, TFF bu başvuruları reddetmiştir ve AB vatandaşları yabancı statüsünde kabul edilmiştir. Türkiye AB üyesi olmadığı için ABAD kararlarının, Türkiye'nin iç hukuku açısından herhangi bir hüküm veya sonuç doğurmayacağı ve bu kararların bağlayıcı olmadığı sonucuna ulaşılmasına rağmen, konuyu pozitif hukuk yani yürürlükteki mevzuat açısından incelediğimizde daha farklı bir sonuç ortaya çıkmaktadır. AB ve Türkiye arasında 1963 yılında imzalanmış olan Ankara antlaşmasının 16. Maddesinde “Akit Taraflar, Topluluğu kuran Antlaşma'nın üçüncü büyük bölümünün 1. kısmında yer alan rekabet, vergileme ve mevzuatın yaklaştırılması ile ilgili hükümlerde anılan ilkelerin, ortaklık ilişkilerinde uygulanması gerektiğini kabul, ederler.” hükmü yer alırken 25. Maddede “Her Akit Taraf, Antlaşma'nın uygulama ve yorumu ile ilgili ve Türkiye'yi veya Topluluğu, Topluluk üyesi bir Devleti ilgilendiren her anlaşmazlığı Ortaklık Konseyine getirebilir. Ortaklık Konseyi Anlaşmazlığı karar yolu ile çözebilir; keza, anlaşmazlığı Avrupa Toplulukları Adalet Divanı'na ve mevcut herhangi bir başka yargı merciine götürmeyi kararlaştırabilir. Taraflardan her biri, kararın veya hükmün yerine getirilmesinin gerektirdiği tedbirleri almakla yükümlüdür.” hükmü yer almaktadır. Türkiye'nin Ankara Antlaşması ile kabul ettiği bu hükümler, ABAD'ın Türkiye üzerindeki yetkisini açıkça belirlemektedir.

Yukarıdaki hükümlere bakılarak, ABAD'ın Türkiye üzerinde kısmen de olsa yetkisinin olduğu söylenebilse de ülke futbolunun yönetiminden sorumlu olan TFF'nin, yapısı gereği herhangi bir dış müdahaleye kapalı olduğu belirtilmelidir. 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 1. Maddesinde TFF'nin özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe sahip, özerk bir federasyon olduğu belirtilmiştir. TFF'ye tanınan özerkliğin, ulusal veya uluslararası, herhangi bir kuruluşun kararlarına karşı olduğu ifade edilebilir. Sonuç olarak TFF kararlarına karşı herhangi bir uluslararası müdahale yapılamadığı, ulusal kararlara ve hukuka saygı duyulduğu söylenebilir.

Sporun uluslararası yönetimini oluşturan IOC, Uluslararası Spor Federasyonları, FIFA vb. kuruluşlar, sportif düzende, kuralları istediği gibi belirlemekte ve ilgili spor dallarının yönetiminden tek başlarına sorumlu olmaktadır. Ancak bu tekel sistemine kimi zaman, AB tarafından müdahale edildiği görülmektedir. Avrupa Birliği'nin kuruluşunda doğrudan spora ilişkin düzenlemelere yer verilmemiş olması nedeniyle, spora ilişkin ABAD kararlarının daha çok ekonomik nitelikli olduğu görülmektedir. Dolayısıyla ABAD spora ilişkin vermiş olduğu kararlarda, sporu ekonomik bir faaliyet alanı olarak değerlendirmekte

ve kararlarını da bu çerçevede vermektedir. Ayrıca ABAD kararlarının, AB üye devletlerinin ulusal hukukundan üstün tutulması, alınan kararların, AB üyesi ülkelerde uygulanmasını zorunlu kılmaktadır. Ancak Bosman kararı AB üyesi ülkelerde uygulanmakla kalmamış, FIFA'nın da transfer kurallarını değiştirmesi ve tüm dünyada uygulaması sonucunu ortaya çıkarmıştır.

ABAD tarafından alınan kararlara bakıldığında, sportif düzenin devletler üstü bir yapıya sahip olmasına karşın, spor hukukunun devletler tarafından yönetilen üst kuruluşlardan bağımsız olamayacağı gerçeği de göz ardı edilmemelidir. Sonuçta spor hukukunun küresel anlamda bağımsız bir şekilde kendi kurallarını düzenleyerek ilerlemeye çalıştığı, ancak mutlak bir özerkliğe sahip olmadığı, sporun hukuki düzeninin sürekli bir değişim ve gelişim içerisinde olduğu belirtilmelidir.

ABAD'ın Bosman kararı sonrasında, futbolcuların birer işçi sayılması, futbolun da bir iş/meslek olduğunu, hatta futbola gönül veren kişilerin, yani taraftarların da birer müşteri olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu durum ise aslında sporun ele alınış biçimindeki yanlışlığı gözler önüne sermektedir. Ancak AB bünyesinde spora ilişkin oluşturduğu içtihatlarla önemli etkileri olan ABAD'ın dışında, AB'nin diğer temel organları olan Konsey, Komisyon ve Avrupa Parlamentosu'nun da çeşitli girişimleri olmuştur. Bu kapsamda hazırlanan White Paper on Sport (Sporda Beyaz Sayfa) sporun toplumsal rolü, sporun ekonomik boyutu ve sporun organizasyonu gibi spor alanının temel faaliyetleri üzerine, AB hukukunun uygulanmasını ve Sporun Avrupa Boyutu'nu tanımlayan bir rapor olarak sunulmuştur. White Paper'da yer alan sporda gönüllü faaliyetlerin teşviki, reşit olmayanların korunması ve çevrenin korunması gibi sosyal konuların ele alınması sporun sadece ekonomik bir faaliyet olarak değerlendirilmesinin yanlışlığını da göstermektedir. Sporun bir endüstri haline gelmesi ve özellikle futbol ekonomisinin giderek büyümesi, ahlaki değerlerin göz ardı edilerek, şike ve teşvik primi gibi, müsabaka sonucunu etkilemeye yönelik faaliyetlerin ön plana çıkmasına neden olmaktadır. Sportif değerlere ve spor ahlakına aykırı olarak ortaya çıkan bu tür faaliyetler, sporda sosyal adaletsizliğe neden olan bir problemdir ve topluma karşı işlenen birer suç niteliğindedir. Bu yüzden sporun, özellikle de futbolun, bir iş olmaktan uzaklaştırılıp, sportif değerlere yaklaştırılmasının ve adil oyun ilkesinin ön planda olmasının önemi ortaya çıkmaktadır.

Futbolda adil oyun ilkesi, şike ve müsabaka sonucunu etkilemeye yönelik faaliyetlerin dışında, ekonomik anlamda da karşımıza çıkmaktadır. Kulüplerin aşırı savurgan bir ekonomik anlayışa sahip olması ve futbolculara ödenen yüksek transfer ücretleri UEFA'nın Finansal Fair Play kurallarının uygulamaya geçirilmesine neden olmuştur. Finansal Fair Play sportif altyapı, personel, idari, hukuki ve mali olmak üzere beş ana kriterden oluşmakta ve kulüplerin gelir-gider dengelerini sağlamayı, kontrolsüz ve plânsız borçlanmalarını engellemeyi, alt yapılarını önemsemelerini ve doğru politikalar uygulamalarını amaçlamaktadır.

Türk kulüplerinin idari, mali, hukuki ve altyapı sorunları Finansal Fair Play ilkelerinin ülkemizde de doğru bir şekilde uygulanması gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Öncelikli olarak kulüplerimizin idari yapı ve hukuki statü sorunu, spor yönetimindeki temel sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Kulüplerimizin dernek veya şirket statüsünde kurulmaları, hukuki yapılarında belirsizliğe neden olmaktadır. Kulüplerin tabi olduğu hukuki düzenlemeler ise idari yapı sorunlarına neden olarak, etkili bir spor yönetimi için gerekli olan kurumsallaşmayı gerçekleştirememelerine yol açmaktadır. Kulüplerimizin bir başka sorunu aşırı savurgan bir ekonomik anlayışa sahip olmalarıdır. Bu durumun sonucu olarak üzerlerindeki mali yük her geçen gün artmakta, gelirleri ve giderleri arasındaki fark negatif olarak açılmaktadır. Dolayısıyla kulüplerimizin gelir ve gider dengelerini doğru bir şekilde sağlamaları, kaynaklarını etkin ve verimli kullanmak adına doğru transferler yapmaları önem arz etmektedir. Kulüplerin yönetiminde diğer bir sorun ise altyapı kaynaklı sorunlardır. Kulüplerimizin altyapı sistemlerinin yetersiz ve başarısız olduğu gerçeğinden yola çıkarak, her konuda yeterli ve donanımlı, mesleki bilince ve meslek ahlakına sahip futbolcular yetiştirebilmek için gerekli eğitim uygulamalarının, TFF tarafından desteklenerek, Türkiye genelinde yaygınlaştırılması ve bunun sürekliliğinin sağlanması, gelecekte önemli değerlerin yetişmesini sağlayacaktır.

TFF Finansal Fair Play kurallarına 2014 yılından itibaren, tamamen uyma kararı alabilmiş ve bu kapsamda hazırlanan Kulüp Lisans ve Mali Fair Play Talimatı Ocak 2014'te yürürlüğe girmiştir. 2015 yılı başında ise TFF tarafından alınan kararla, 2015-2016 sezonundan itibaren başlamak ve 4 sezon uygulanmak üzere, sahada bulunabilecek yabancı oyuncu sınırı kaldırılmış ve kulüplerin 28 kişilik A takım kadrosunda 14 yabancı oyuncuya kadar bulundurabilmelerine imkân sağlanmıştır. Ayrıca yeni düzenleme ile kulüplerin kadrolarında altyapı oyuncusu bulundurma zorunluluğu getirilmiş ve takım listesinde daha

fazla Türk futbolcunun yer almasını sağlamak amacıyla, yerli oyuncu teşvik sistemi uygulamaya geçirilmiştir.

TFF'nin futbolcu transferleri konusundaki yeni düzenlemesi ile birlikte, yabancı oyuncu sınırlamasının artırılmış olması ve sahada bulunabilecek yabancı sınırının kaldırılması, AB vatandaşı sporcuların Türkiye'de serbest dolaşım hakkından faydalanamaması gibi tartışmaları sonlandıracak, kulüplerin kadrolarında alt yapı oyuncusu bulundurma zorunluluğu; altyapıya önem verilmesini, genç oyuncuların değerlendirilmesini ve ilerleyen dönemlerde gelişmiş bir altyapı sisteminin oluşmasını sağlayacak ve uygulamaya geçirilen yerli oyuncu teşvik sistemi sayesinde kulüplere mali kaynak oluşturulacaktır.

Araştırma sonucu olarak, TFF tarafından kabul edilip uygulamaya geçirilen, futbolcu uygunluğu ve yerli oyuncu teşvik sisteminin; altyapı ve genç futbolcu gelişimine, Türk futbolcuların teşvik edilmesine ve kulüplerin mali yükünün azalmasına yapacağı katkılar bakımından isabetli ve uluslararası düzenlemelere uygun olduğu söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Adaoğlu, H.S. (2003). *Avrupa Topluluğu Hukukunun Üye Ülkelerde Uygulanmasında Ulusal Mahkemeler ve Avrupa Toplulukları Adalet Divanı İlişkisi*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 256.
- Akbulut, Y. (2013). Verilerin Analizi. A.A. Kurt (Editör). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 155.
- Akil, C. (2011). Genel Olarak Milletlerarası Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) ve Bu Mahkemede Uygulanan Tahkim Çeşitleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13(2), 71-105.
- Akkaya, C. (2008). Küreselleşme ve Futboldaki Dönüşüm. *ETHOS: Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar*, 1(4), 1,14.
- Akkoyun, S. (2014). *Türkiye'deki Futbol Kulüplerinin Altyapılarının Yapılanması, Yönetim Biçimleri, İdare Yapısı ve Avrupa'daki Örneklerle Kıyaslanması*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 74.
- Akkurt, K. (2013). Yerel Yönetimler ve Spor. T. Çağlar (Editör). *Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av. Ömer Remzi Arıkan Armağanı*. Ankara: Ankara Barosu Yayınları, 43-58.
- Aksoy, M. (2013). Uluslararası Politika ve Uluslararası Örgütler. Çemrek, M. (Editör). *Uluslararası Politika II*. 1.Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 18-44.
- Akşar, T. (2008). Taraftar mı, müşteri mi? *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (26), 347-352.
- Akşar, T. (2010). *Futbolun Ekonomi Polisiği*. 1.Baskı. İstanbul: Literatür Yayıncılık, 200,201,303,304.
- Akşar, T. (2013). *Krizdeki Futbol*. 1.Baskı. İstanbul: Literatür Yayıncılık, 59,60,61.
- Akşar, T., Merih, K. (2008). *Futbol Yönetimi*. 1.Baskı. İstanbul: Literatür Yayıncılık, 80,81,152,234,284,285,298.
- Argan, M.T. (2013). Etkinlik Yönetimi ve Pazarlaması. M. Argan (Editör). *Spor Yönetimi*. 1.Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 172-199.

- Arsava, A.F. (1999). ATAD'ın Hukuk Yaratma Yetkisi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 54 (3), 13-28.
- Atasoy, B., Kuter, F.Ö. (2005). Küreselleşme ve Spor. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 11-22.
- Avrupa Birliği Bakanlığı, (2013). Türkiye Tarafından Hazırlanan 2012 İlerleme Raporu - T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı. Ankara: Fotomat Matbaacılık.
- Baklacı, P. (2009). 'En Çok Gözetilen Ulus Kaydı' ve Uyuşmazlık Çözüm Yollarına İlişkin Kurallar. *Uluslararası Hukuk ve Politika*, 5(20), 59-78.
- Bıçak, V. (2008, 27-30 Kasım). *Spor Hukukuna Genel Bir Bakış*. 1. Dünya Adli Bilimler ve Spor Kongresi Bildiriler Kitabı, Ankara, 216-222.
- Bıçakçı, L. (2009). *Türk Spor Yönetiminin Dünya Spor Yönetim Modelleriyle Karşılaştırılması*", Ankara Barosu 1.Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı, 143-148.
- Bıçakçı, L. (2013). Uluslararası Spor Yargılaması. T. Çağlar (Editör). *Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av. İsmail İnönü Armağanı*. Ankara: Ankara Barosu Yayınları, 121-131.
- Bıçakçı, L. (2015-Nisan). Futbol Ekonomisi Nereye Gidiyor? *Capital Geniş Açık*, 8.
- Bilici, N. (2010). *Avrupa Birliği ve Türkiye (Temel Bilgiler, İktisadî-Malî Konular)*. 4.Baki. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 36,37.
- Bogdani, M. (2011). *Turkey and the Dilemma of the EU Accesion*. New York: I.B. Tauris, 23.
- Boniface, P. (2007). Futbol ve Küreselleşme. 1.Baskı. İstanbul: NTV Yayınları, 9.
- Borchardt, K.D. (2010). *The ABC of European Union Law*. Luxembourg: European Union, 19.
- Bozkurt, M.N. (2010). Spor Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Milletlerarası Spor Tahkim Mahkemesi. *Ankara Barosu Dergisi*, 68(2), 165-190.
- Breton, R., Reitz, J.G. (2003). *Globalization and Society*. Westport: Preager Publisher, 1.
- Brewin, C. (1997). *Türkiye Avrupa'nın Neresinde - Türkiye ve Avrupa Birliği*. (Çev. Selda Paydak). Ankara: Ayraç Yayınevi, 48.

- Can, H. (2010). Türk Futbol Takımlarında Oynayan Avrupa Birliği Vatandaşı Profesyonel Futbolcuların Yabancı Statüsüne Tabi Tutulması Sorunu. *TİSK Akademi*, 5(9), 165-198.
- Can, H. (2013). Türkiye-Avrupa Birliği (Ortaklık) İlişkileri. S.R. Karluk ve B.Y. Dural (Editörler) *Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2-25.
- Can, H. (2014, 13-14 Kasım). *Avrupa Birliği Vatandaşı Yabancı Futbolcuların Hukuki Statüsü*. VI. Sosyal İnsan Hakları Ulusal Sempozyumu Bildiriler Kitabı, İstanbul: Petrol-İş Yayını, 269-288.
- Çağlayan, R. (2007). *Spor Hukuku*. 1. Baskı. Ankara: Asil Yayın Dağıtım, 53-55.
- Çelikel, A., Gelgel, G.Ö. (2011). *Yabancılar Hukuku*. 17.Baskı. İstanbul: Beta Yayıncılık, 7,17,58,59,65.
- Çetin, C. (2014-Temmuz). Lejyoner İsrafi. *Tam Saha*, (116), 32-38.
- Çiçekli, B. (2009). *Yabancılar Hukuku*. 2.Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 21,23-25,43,48,49,109.
- Dernekler Kanunu (Kanun No:5253). 25649 Sayılı Resmi Gazete. 23.11.2004.
- Deryal, Y. (2012). Spor Kulüplerinin Şirketleşmesi. G.Sevil (Editör). *Spor Finansmanı*. 1.Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 166.
- Devecioğlu, S. (2008). Futbolun Yasal Evrimi ve Son Gelişmeler. T. Akşar, K. Merih. *Futbol Yönetimi*. 1.Baskı. İstanbul: Literatür Yayıncılık, 154-181.
- Devecioğlu, S., Çoban, B., Karakaya, Y.E. (2014). Futbol Yönetimi ve Organizasyonlarının Görünümü, *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 5(1),35-48.
- Dinçer, T. (2014). Avrupa Birliği Vatandaşı Sporcuların Türk Spor Mevzuatındaki Statüsü. *Avukat Kısmet Erkiner Armağan Spor Hukuku Yazıları*. İstanbul Barosu Yayınları, 187-197.
- Doğan, A., Doğan, M., Serbest, M. (2004). Profesyonel Türk Futbolcuların Türkiye 1. Süper Liginde Oynayan Yabancı Uyraklı Futbolcularla İlgili Düşünceleri Üzerine Bir Çalışma. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1), 30-39.

- Ekinci, S. (2013). *Finansal Fair Play Türkiye Uygulamaları*, Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 41-42.
- Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin Onaylanması Hakkında Karar (Karar Sayısı:2003/5923). 25196 Sayılı Resmi Gazete. 11.07.2003.
- Ekşi, N. (2012). *Yabancılar Hukukuna İlişkin Temel Konular*. 4.Baskı. İstanbul: Beta Yayıncılık, 93.
- Erdoğan, H. (2008). Avrupa Birliği'nde Anayasa Hazırlık ve Onay Sürecinin Değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(3), 341-368.
- Erdoğan, Y. (2015-Nisan). Sadece Bir Oyun Değil Dev Bir Endüstri. *Capital Geniş Açık*, 3.
- Erhan, Ç. (2013). Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu, Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu. S.R. Karluk ve B.Y. Dural (Editörler) *Avrupa Birliği*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2-19.
- Erişti, S.D.B. (2013). Bilimsel araştırma Yöntemleri. A.A. Kurt (Editör). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 9.
- Erkiner, K. (2007). Dünyada ve Türkiye'de Sportif Yapılanma. K. Erkiner, A. Soysüren (Editörler). *Spor Hukuku Dersleri*. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Yayınları, 203-212.
- Erkiner, K. (2008, 27-30 Kasım). *Bir Hukuk Disiplini Olarak "Spor Hukuku" Kavramları ve Özellikleri*. 1. Dünya Adli Bilimler ve Spor Kongresi Bildiriler Kitabı, Ankara, 189-215.
- Erten, R. (2006). Türk Sporunun Yapısal Düzeni, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 10(1-2), 117-136.
- Erten, R. (2007). *Milletlerarası Özel Hukukta Spor*. Ankara: Adalet Yayınevi, 4,5,20,21,32-36,137,139,144-146,174.
- Fidanoğlu, B.C. (2011). Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Sporda Dünya Anti-Doping Programı. *Ankara Barosu Dergisi*, 69(3), 273-285.
- Fidanoğlu, B.C. (2012) Sporun Küresel Yönetimi. T. Çağlar, H.G. Baykal, B. Çağatay, A. Aybers (Editörler). *Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av. Atilla Elmas Armağanı*. Ankara: Ankara Barosu Yayınları, 269-289.

- Fidanoğlu, B.C. (2013a). Sporda Avrupa Birliği Kurallarının Uygulanması ve Sportif Özerklik. Çağlar (Editör). *Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av. İsmail İnan*. Ankara: Ankara Barosu Yayınları, 283-298.
- Fidanoğlu, B.C. (2013b). Avrupa Birliği Vatandaşı Oyuncuların Türkiye Liglerindeki Statü Sorunu. T. Çağlar (Editör). *Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av. Ömer Remzi Arkan Armağanı*. Ankara: Ankara Barosu Yayınları, 393-403.
- Fogg, K. (2002). *Avrupa Birliği'nin Güncel Eğilimleri ve Türkiye*. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi Forumu (5), 8,9.
- Foster, K. (2003-Spring). Is There a Global Sports Law? *Entertainment and Sports Law Journal (UK)*, Issue 1, 1-18.
- Genç, D.A. (1998). *Spor Hukuku*. 1. Baskı. İstanbul: Alfa Yayınları, 39.
- Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği. 25869 Sayılı Resmi Gazete. 08.07.2005.
- Gülşen, R. (2012). *Spor Hukuku*. Ankara: Adalet Yayınevi, 32,33,43,44,52.
- Gümrükçü, H. (2013). Uluslararası İşbirliği Kurumu Olarak A(E)T/AB-Türkiye Ortaklık İlişkisi ve Hukuki Güvence(Siz)lik Mi? G. Erdem (Editör). *A.Haluk Ülman'a Armağan*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 151-161.
- Günel, A.N., Küçükgüngör, E. (1998). Türk Spor Teşkilatının Hukuki Yapısı. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 3, 1035-1065.
- Güngör, A. (2014a). Avrupa Futbol Pazarının Ekonomik Boyutu ve Avrupa Futbol Kulüplerinde Finansal Performans Analizi. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 133-160.
- Güngör, A. (2014b). Futbol Endüstrisinde Sportif Başarı İle Finansal Performans Arasındaki İlişkinin Analizi ve Türkiye Uygulaması. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 16-36.
- Güngör, D. (2011). Şike Suçu. *Ankara Barosu Dergisi*, 69(4), 35-43.
- Günuğur, H. (2013). Avrupa Birliği Hukuku. S.R. Karluk ve B.Y. Dural (Editörler) *Avrupa Birliği*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 20-42.

- Gürten, K., Erenel, E. (2012a). Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın Spora İlişkin Kararları. T. Çağlar, H.G. Baykal, B. Çağatay, A. Aybers (Editörler). *Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av. Atilla Elmas Armağanı*. Ankara: Ankara Barosu Yayınları, 389-408.
- Gürten, K., Erenel, E. (2012b). Lex Sportiva: Spor Hukukunun Küreselliği. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 3(1), 295-315.
- Güven, Ö., Yıldız, Ö., Savaş, D. (2012). Futbolda Şike Sürecine Taraftarların Bakışı: Nitel Bir Araştırma. T. Çağlar, H.G. Baykal, B. Çağatay, A. Aybers (Editörler). *Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av. Atilla Elmas Armağanı*. Ankara: Ankara Barosu Yayınları, 437-495.
- Hasgüler, M., Uludağ, M.B. (2013). Bölgesel Ekonomik Bütünleşmeler. Ö. Tonus, ve N. Çatalbaş (Editörler). *Uluslararası Ekonomik Kuruluşlar*. 1.Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 162-195.
- Healey, D. (2009). *Sport and the Law* (4th Edition). Sydney: University of New South Wales, 2.
- Hemerijck, A.C. (2004). *The European Union Turkey And İslam*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 20.
- İnal, R. (2008). Küreselleşme ve Spor. 1.Baskı. İstanbul: Evrensel Basım Yayın, 20.
- İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 10/12/1918 Tarihli ve 217 (111) Sayılı Kararıyla Kabul Edilen İlişik «İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin Resmî Gazete İle Yayınlanması Hakkında Karar) 7217 Sayılı Resmi Gazete. 27.05.1949.
- İnternet: 2012 Yılı İlerleme Raporu
http://www.ab.gov.tr/files/2012_ilerleme_raporu_tr.pdf adresinden 12 Nisan 2014'te alınmıştır.
- İnternet: 2015-2016 Spor Toto Süper Lig Futbolcu Uygunluğu ve Yerli Oyuncu Teşvik Sistemi
<http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/00000016/Ligler/Statuler/2015-2015-Sezonu-SporTotoSuperLig-Statusu.pdf> adresinden 01 Ağustos 2015'te alınmıştır.
- İnternet: ABAD Dava C-265/03 (2005).
<http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&jur=C,T,F&num=c-265/03&td=ALL> adresinden 12 Nisan 2014'te alınmıştır.

İnternet: ABAD Dava C-415/93 (1995).

<http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&jur=C,T,F&num=c-415/93&td=ALL> adresinden 12 Nisan 2014'te alınmıştır.

İnternet: ABAD Dava C-438/00 (2003).

<http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&jur=C,T,F&num=438/00&td=ALL> adresinden 12 Nisan 2014'te alınmıştır.

İnternet: ABAD Dava C-36/74 (1974).

<http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&jur=C,T,F&num=36-74&td=ALL> adresinden 12 Nisan 2014'te alınmıştır.

İnternet: ABAD Dava C-152/08 (2008).

<http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&jur=C,T,F&num=C-152/08&td=ALL> adresinden 12 Nisan 2014'te alınmıştır.

İnternet: About UEFA <http://www.uefa.org/about-uefa/index.html> adresinden 20 Mart 2015'te alınmıştır.

İnternet: Akşar, T. (2015). Yabancı Sınırlamasının Futbolumuza Bir Etkisi Var mı?

<http://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/genel/122-tugrul-aksar/3445-yabanc-snrlamas-turul-akar.html> adresinden 28 Mayıs 2015'te alınmıştır.

İnternet: Akşar, T. (2013). Diğer Liglerde Yabancı Sınırlaması Ne Durumda?

<http://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/genel/122-tugrul-aksar/2714-dier-liglerde-yabanc-snrlamas-ne-durumda.html> adresinden 28 Mayıs 2015'te alınmıştır.

İnternet: All About FIFA

<http://www.fifa.com/mm/document/fifafacts/organisation/02/13/11/06/03072013allaboutfifa%5fneutral.pdf> adresinden 2 Mart 2015'te alınmıştır.

İnternet: Amatör Futbolcu Lisans ve Transfer Talimatı.

<https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Amator-Futbolcu-Lisans-ve-Transfer-Talimati-03.10.2012.pdf> adresinden 23 Şubat 2015'te alınmıştır.

İnternet: Ankara Antlaşması. http://www.ab.gov.tr/files/ardb/ankara_anlasmasi.pdf adresinden 12 Nisan 2014'te alınmıştır.

İnternet: Avrupa Birliği Adalet Divanı.

http://www.anayasa.gov.tr/files/insan_haklari_mahkemesi/adalet_divani/ABADtr.pdf adresinden 12 Nisan 2014'te alınmıştır.

İnternet: Court of Justice Presentation http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_9089/ adresinden 12 Nisan 2014'te alınmıştır.

İnternet: Çelik, O.B. (2015). *Türk Futbolunun Matematiği*.
<http://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/genel/128-dier-yazarlar/3433-yabanc-oyuncutuerk-futbolu.html> adresinden 7 Mayıs 2015'te alınmıştır.

İnternet: Devecioğlu, S. (2007). Futbolun Yasal Evrimi ve Son Gelişmeler.
http://perweb.firat.edu.tr/personel/yayinlar/fua_9/9_31779.pdf adresinden 8 Şubat 2015'te alınmıştır.

İnternet: Erkan, E. (2015). Yabancı Sınırının Kalkması Kulüplerin Mali Yapısını Adına Olumlu.
<http://www.bugun.com.tr/son-dakika/yabanci-sinirinin-kalkmasi--haberi/1438150> adresinden 30 Mayıs 2015'te alınmıştır.

İnternet: Eksteen, E. (2012). *Sports Development Law and Commercialization*. (e-book). Ventus Publishing, 21.
http://bookboon.com/download/Fr1HQ9GiC9XSfeZm_geksiDMov287wSUc6ScBtl4ps5QGXenY0eZLuw-cdrDTIbrR2Ahwkuwb5Wwp1_4EydmsCmWiDadLwXS8NnhUdtZFu8IY6A8zb5rXgg3dbR2edCpenvDUo9XPi5ayDyTt0fphQ2 adresinden 15 Nisan 2014'te alınmıştır.

İnternet: Futbol Müsabaka Talimatı.
<https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Futbol-Musabaka-Talimati-06-08-2013-.pdf> adresinden 23 Şubat 2015'te alınmıştır.

İnternet: FIFA Associations <http://www.fifa.com/aboutfifa/organisation/associations.html> adresinden 2 Mart 2015'te alınmıştır.

İnternet: FIFA Confederations
<http://www.fifa.com/aboutfifa/organisation/confederations/index.html> adresinden 2 Mart 2015'te alınmıştır.

İnternet: FIFA Executive Bodies
<http://www.fifa.com/aboutfifa/organisation/bodies/excoandemergency/index.html> adresinden 2 Mart 2015'te alınmıştır.

İnternet: General Policy Documents
<http://ec.europa.eu/competition/sectors/sports/policy.html> adresinden 19 Şubat 2015'te alınmıştır.

İnternet: Judges of the Court

http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=court/judges&c=#n1368718271710_pointer adresinden 27 Haziran 2015'te alınmıştır.

İnternet: Katma Protokol.

http://www.ab.gov.tr/files/ardb/evt/2_turkiye_ab_iliskileri/2_1_ortaklik_iliskileri/2_1_2_katma_protokol_ve_ek_protokol/katma_protokol.pdf adresinden 12 Nisan 2014'te alınmıştır.

İnternet: Kulüp Lisans ve Mali Fair Play Talimatı.

<http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Kulup-Lisans-ve-Mali-Fair-Play-Talimati.pdf> adresinden 29 Mayıs 2015'te alınmıştır.

İnternet: Member states of the EU http://europa.eu/about-eu/countries/index_en.htm adresinden 12.04.2014'te alınmıştır.

İnternet: National Olympic Committees. <http://www.olympic.org/ioc-governance-national-olympic-committees> adresinden 14 Şubat 2015'te alınmıştır.

İnternet: Olimpik Antlaşma.

http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/files/dosya/1_28_634941940667100000.pdf adresinden 11 Ocak 2015'te alınmıştır.

İnternet: Olympic Charter. http://www.olympic.org/Documents/olympic_charter_en.pdf adresinden 14 Şubat 2015'te alınmıştır.

İnternet: Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı.

<http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Profesyonel-Futbolcularin-Statusu-ve-Transferleri-Talimati.pdf> adresinden 23 Şubat 2015'te alınmıştır.

İnternet: Regulations on the Status and Transfer of Player

<http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/01/95/83/85/regulationsstatusandtransfer%5f2014%5fe%5fneutral.pdf> adresinden 2 Mart 2015'te alınmıştır.

İnternet: The Council of Europe in brief <http://www.coe.int/en/web/about-us/who-we-are> adresinden 15 Şubat 2015'te alınmıştır.

İnternet: Türkiye-AB İlişkileri

http://www.ab.gov.tr/files/ardb/evt/3_ab_bakanligi_yayinlari/AB_Rehberleri/03_rehber.pdf adresinden 12 Nisan 2014'te alınmıştır.

İnternet: Türkiye - Avrupa Topluluğu Ortaklık Konseyi Kararları. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı Yayınları (Yayın No:2596) 1964-2000 Cilt 1; 2001. http://www.abgs.gov.tr/files/AB_Iliskileri/okk_tur.pdf adresinden 7 Şubat 2015'te alınmıştır.

İnternet: Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. <http://www.tbmm.gov.tr/anayasa.htm> adresinden 01.04.2014'te alınmıştır.

İnternet: Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü. <http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TFF-KANUN-STATU/TFF-Statusu-29.07.2011.pdf> adresinden 23 Şubat 2015'te alınmıştır.

İnternet: Türkiye Futbol Federasyonu Futbol Kulüpleri Tescil Talimatı. <http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/KulupTescilTalimatı.pdf> adresinden 23 Şubat 2015'te alınmıştır.

İnternet: UEFA Rankings <http://www.uefa.com/memberassociations/uefarankings/country/seasoncountry/index.html> adresinden 28 Mayıs 2015'te alınmıştır.

İnternet: History of UEFA <http://www.uefa.org/about-uefa/history/index.html> adresinden 20 Mart 2015'te alınmıştır.

İnternet: Vahim Tablo <http://www.ntvspor.net/haber/futbol/120662/vahim-tablo> adresinden 7 Mayıs 2015'te alınmıştır.

İnternet: World Anti-Doping Code 2015 <https://wada-main-prod.s3.amazonaws.com/resources/files/wada-2015-world-anti-doping-code.pdf> adresinden 19 Şubat 2015'te alınmıştır.

Joseph, J.S. (2010). EU Enlargement: The Challenge and Promise of Turkey. F. Bindi (Editor). *The Foreign Policy of the European Union*. Washington DC.: Brookings Institution Press, 155-168.

Koçak, E. (2011-19 Şubat). *Sporun Uluslararası Yargısı*. Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi'nin "Spor Hukukunda Güncel Sorunlar-III" Anayasa Mahkemesinin İptal Kararları Işığında GSGM ve TFF Tahkiminin Geleceği Konulu Sempozyum, İstanbul, 36-56.

Köse, H.A. (2010). *Avrupa Birliği Hukuk Sisteminin Spor Hukukuna Etkileri*, Yüksek Lisans Tezi. Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 63-65,71.

Kuzu, A. (2013). Veri Toplama Yöntem ve Araçları. A.A. Kurt (Editör). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 35.

- Küçükgüngör, E. (1998). Türk Hukukunda Sporcuların Hukuki Durumu. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(1-2), 127-139.
- Küçükgüngör, E. (2012). Sporun Uluslararası Yapılanması. T. Çağlar, H.G. Baykal, B. Çağatay, A. Aybers (Editörler). *Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av. Atilla Elmas Armağanı*. Ankara: Ankara Barosu Yayınları, 571-602.
- Mousis, N. (2004). *Avrupa Birliği Politikalarına Giriş Rehberi*. (Çev. A. Fethi). İstanbul: Mega Press, 33,34.
- Niemann, A., Brand, A. (2008). The Impact of European İntegration on Domestic Sport the Case of German Football. *Sport in Society*, 11(1), 90-106.
- Noel, E. (1980). *Avrupa Topluluğu Organları Nasıl Çalışır*. 3.Baskı. Ankara: Maya Matbaacılık Yayıncılık, 6.
- Ongan, T.H. Demiröz, D.M. (2010). *Akademik Futbol, Futbolda Rekabet-Başarı İlişkisi*. 1. Baskı. İstanbul: Hiperlink Yayınları, 113.
- Or, E. (2009). *Taraftar Memnuniyeti*. 1.Baskı. İstanbul: TFF-FGM Futbol Eğitim Yayınları-7, 25,30.
- Orhan, Ü. (2007). Bosman Kararı ve Uluslararası Transfer. K. Erkiner (Editör). *Spor Hukuku Tezleri*. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Yayınları, 403-424.
- Orta, L. (2000, 26-27 Mayıs). *FIFA Dünya Kupası Finallerinin Analitik Olarak İncelenmesi*. 1. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi Bildiriler Kitabı, Ankara, 227-239.
- Öz, K. (2012). *AB Komisyonu Bildirisi Sporun Avrupa Boyutunun Gelişimi*, T. Çağlar, H.G. Baykal, B. Çağatay, A. Aybers (Editörler). *Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av. Atilla Elmas Armağanı*. Ankara: Ankara Barosu Yayınları, 635-658.
- Özen, Ç. (2013). Uluslararası Örgütlere Giriş. Ç. Özen, Ö. Tonus (Editörler). *Uluslararası Örgütler*. 1.Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2-24.
- Özen, M., Yılmaz, S. (2012). Şike ve Teşvik Primi Suçları. *Ankara Barosu Dergisi*, 70(2), 17-41.
- Özer, M.A. (2006). Yönetişim Üzerine Notlar. *Sayıştay Dergisi*, 63, 59-89.

- Özkurt, E. (2014). UEFA Mali Fair Play Kuralları Temel Esaslar, Kulüpleri Bekleyen Tehlikeler ve Çıkış Yolları. *İstanbul Barosu Av. Kısmet Erkiner Armağanı Spor Hukuku Yazıları*. İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 99-111.
- Özsoy, S. (2008). Spor Hukukunda Tahkim. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 3(1), 15-29.
- Paksoy, H.M., Paksoy, S., Özkan, B., Şentürk, M. (2011). *Ekonomik Bütünleşmeler ve Avrupa Birliği (Türkiye-AB İlişkileri)*. 1.Baskı. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 49,54.
- Parrish, R. (2001). Sports Regulation in the European Union a New Approach. *Managing Leisure*, (6), 187-200.
- Parrish, R. (2003a). *Sports Law and Policy in the European Union*. New York: Manchester University Press, 80.
- Parrish, R. (2003b). The Birth of European Union Sports. *Entertainment and Sports Law Journal* (UK), Issue 2, 20-39.
- Parrish, R. (2003c). The Politics of Sports Regulation in the European Union. *Journal of European Public Policy*, 10(2), 246-262.
- Pusca, A. (Editor). (2004). *European Union Challenges and Promises of a New Enlargement*. New York: The International Debate Education Association, 10.
- Rocard, M. (2009). *Avrupa Birliği Yolunda Türkiye'ye Evet*. (Çev. O. Kunal). 1. Baskı. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 31.
- Roy, A. (Editör). (2006). *Şu AB Neyin Nesi - IV Avrupalı Türkiye*. 1.Baskı. İstanbul: Turcab Yayını, 1,3.
- Samur, S. (2013). *Kurumsal Futbol Yönetimi Futbol Ama Hangi Futbol?* Ankara: Gazi Kitabevi, 2,138-146.
- Salı, J.B. (2012). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri - Verilerin Toplanması. A. Şimşek (Editör). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. 1.Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 142.
- Serarslan, Z. (2009). *Futbol Pazarlaması*. 1.Baskı. İstanbul: TFF-FGM Futbol Eğitim Yayınları-9, 17.
- Sönmezoğlu, U., Çoknaz, D. (2014). *Yönetici Bakış Açısıyla Spor Kulüplerinde Kurumsallaşma (Spor Toto Süper Lig Örneği)*. NWSA-Sport Sciences, 9 (1), 1-21.

- Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (Kanun No:3289). 19120 Sayılı Resmi Gazete. 28.05.1986.
- Sporcu Lisans, Tescil, Vize ve Transfer Yönetmeliği. 24606 Sayılı Resmi Gazete. 07.12.2001.
- Sporda Şiddet ve Düzensizliğinin Önlenmesine Dair Kanun (Kanun No:6222). 27905 Sayılı Resmi Gazete. 14.04.2014.
- Sunay, H. (2009) Spor Yönetimi. Ankara: Gazi Kitabevi, 259.
- Şar, F. (2007). Yabancı Oyuncu Sınırlaması Türk ve Avrupa Birliği Hukuku Açısından İncelenmesi. K. Erkiner (Editör). *Spor Hukuku Tezleri*. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Yayınları, 529-573.
- Şengün, S. (2014). *Transfer Piyasası Üzerine Bir Araştırma*. TFF Futbol Gelişim Direktörlüğü, Futbol Gelişim Bülteni, (9), 116-120.
- Talimciler, A. (2008). Futbol Değil İş: Endüstriyel Futbol. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (26), 89-114.
- Tekeli, S. (2013). Uluslararası Sosyal Politika ve Uluslararası Çalışma Normlarına İlişkin Genel Bilgi ve Tanımlar. A. Makal, S. Tekeli (Editörler). *Uluslararası Sosyal Politika*. 1.Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2-21.
- Tekinalp, G. (1998). *Türk Yabancılar Hukuku*. 6.Baskı. İstanbul: Beta Yayınları, 20,21,26,27.
- Tellan, T. (2008). Futbol Üretiminin İdeolojisi: Strateji, Taktik, Organizasyon. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (26), 353-362.
- Terim, F. (2015-Şubat). Futbolumuz ve Geleceği. *Tam Saha*, (123), 58-70.
- Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu (Kanun No: 2911). 18185 Sayılı Resmi Gazete 08.10.1983.
- Tuzcuoğlu, E. (2007). Avrupa Birliği ve Transfer Kuralları. *İstanbul Barosu Dergisi Spor Hukuku Özel Sayısı*, Özel Sayı (3), 65-76.
- Türe, F. (2004). Birleşik Avrupa Düşüncesi ve Avrupa Birliği. T. Uzun ve S. Özen (Editörler). *Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye – Siyasal, Ekonomik ve Toplumsal Dönüşüm, Sorunlar ve Tartışmalar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 51-67.

Türk Vatandaşlığı Kanunu (Kanun No: 5901). 27256 Sayılı Resmi Gazete. 12.06.2009.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, Spor Kulüplerinin Sorunları ile Sporda Şiddet Sorununun Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Raporu. Mart 2011.

Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun (Kanun No: 5894). 27230 Sayılı Resmi Gazete. 16.05.2009.

Tüylüoğlu, G., Küçükören, G. (2010). *100 Konuda Avrupa Birliği'nin Günlük Hayatımıza Etkileri*. İstanbul: T.C. Başbakanlık Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Sivil Toplum, İletişim ve Kültür Başkanlığı, 17.

Uğural, M.T. (2011). *Başarılı Futbol Altyapı Organizasyonu Oluşturulması ve Galatasaray Kulübü Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 61,62.

Uluyol, O. (2014). Süper Lig Futbol Kulüplerinin Finansal Performans Analizi. *Journal of Yaşar University*, 9(34), 5716-5731.

Vieweg, K. (2010). Spor Hukukunun Büyüsü. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(1), 15-52.

Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun (Kanun No:4814). 25040 Sayılı Resmi Gazete. 06.03.2003.

Yıldırım, E. (2008). *Profesyonel Ligdeki Yabancı Futbolcuların, Türkiye'de Futbol Oynamalarına İlişkin, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Açından Görüşleri ve Yerli Futbolcuların Yabancı Futbolculara Bakış Açıları*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 90.

Yiğit, A. (2013), Türk Hukukunda Futbolcu Sorunlarının Yargısal Çözümü. T. Çağlar (Editör). *Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av. Ömer Remzi Arıkan Armağanı*. Ankara: Ankara Barosu Yayınları, 845-861.

Yurdakul, I.K. (2013). Veri Toplama Araçlarında Bulunması Gereken Nitelikler. A.A. Kurt (Editör). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 84,104,132,133.

Zelyurt, M.K. (2013). Türkiye'de Şike Tartışmaları Üzerine Bir İnceleme. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı. *Akademik Bakış Dergisi*, (37), 1-17.

EKLER

EK-1. Görüşme formu 1

“Sporun Küreselliği Perspektifinde Yabancı Sporcuların Hukuki Statü Sorunları”

Görüşme Soruları:

1. Avrupa Birliği Adalet Divanı kararlarının, Türkiye açısından bağlayıcılığı konusunda ne düşünüyorsunuz?
2. Uluslararası spor yargı kurumlarının almış olduğu kararlara karşı, Türkiye Futbol Federasyonu’nun tutumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?
3. Spor Federasyonlarının almış olduğu ulusal mahiyetteki kararların uluslararası spor yargı kurumlarınca tekrar değerlendirilmesi hakkında ne düşünüyorsunuz? Bu durumu ulusal federasyonların hukukuna saygı prensibi açısından değerlendirir misiniz?
4. Sporcuların serbest dolaşım hakkının Türkiye’de uygulanabilmesini, hukuki açıdan değerlendirir misiniz?
5. Sporcuların serbest dolaşım hakkının Türkiye’de uygulanabilmesinin önündeki hukuki engeller nelerdir?
6. Avrupa Birliği vatandaşı sporcular Türkiye’de yerli statüsünde kabul edilirse Türk futbolunun genel olarak nasıl etkileneceğini düşünüyorsunuz?

EK-2. Görüşme formu 2

“Sporun Küreselliği Perspektifinde Yabancı Sporcuların Hukuki Statü Sorunları”

Görüşme Soruları:

1. Futbolcu transferleri konusundaki yeni düzenlemenin, kulüpler düzeyinde olumlu ve olumsuz etkileri sizce neler olabilir?
2. Futbolcu transferleri konusundaki yeni düzenlemenin, milli futbol takımını nasıl etkileyeceğini düşünüyorsunuz?
3. Futbolcu transferleri konusundaki yeni düzenlemenin, ekonomik anlamda, futbol sektörünü nasıl etkileyeceğini düşünüyorsunuz?
4. Türk futbolundaki yeni transfer ölçütlerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce yeni ölçütler Türk futbolunu ileriye mi taşır, yoksa farklı ölçütler mi getirilmeliydi?
5. Türkiye liglerinde futbol oynayan, yerli ve yabancı futbolcuların nitelikleri konusunda düşünceleriniz nelerdir?
6. Yeni düzenlemenin futbol taraftarını ve tribünleri nasıl etkileyeceğini düşünüyorsunuz?
7. Yeni düzenlemenin kulüplerin alt yapısını ve genç futbolcuları nasıl etkileyeceğini düşünüyorsunuz?
8. Yeni düzenlemeye göre uygulanacak olan yerli futbolcu teşvik sistemi hakkında ne düşünüyorsunuz?
9. Futbolcu transferleri konusundaki yeni düzenlemeyi hukuki açıdan değerlendirebilir misiniz?
10. Yeni düzenleme sonucu yabancılar hukuku açısından problemler yaşanabilir mi?

EK-3. 2015 - 2016 Sezonu Spor Toto Süper Lig Futbolcu Uygunluğu ve Yerli Oyuncu Teşvik Sistemi

MADDE 1 - GENEL HÜKÜMLER:

Aşağıdaki kararlar, 2015 - 2016 Futbol Sezonu Birinci Transfer ve Tescil Döneminden itibaren başlayacak ve 4 sezon boyunca uygulanacaktır.

- 1- Kulüpler istedikleri sayıda profesyonel futbolcu sözleşmesi imzalayabilirler ve tescil ettirebilirler.
- 2- Kulüpler aşağıda belirtilen esaslar çerçevesinde resmi müsabakalara iştirak edecek profesyonel futbolcularının listesini Federasyona ibraz etmek zorundadır.

MADDE 2 - A TAKIM LİSTESİ:

- a) A Takım Listesi en fazla 28 futbolcudan oluşur.
- b) A Takım Listesinde yer alacak en az 14 futbolcunun, Türkiye A Milli Futbol Takımında oynama uygunluğuna sahip futbolcu olması zorunludur.
2015- 2016 Sezonu Birinci Transfer ve Tescil Döneminin başlangıcından önce başka ülke A Milli Futbol Takımlarını tercih etmiş futbolcular açısından Türkiye A Milli Futbol Takımında oynama uygunluğu şartı aranmaz.
Türk vatandaşlığına sonradan geçen yabancılar ise Türkiye A Milli Takımının en az bir resmi müsabakasında oynadıktan sonra bu kapsamda listeye yazılabilirler.
- c) Yukarıdaki "b" bendinde bahsi geçen 14 futbolcudan en az 2'sinin *(bu sayı 2016 - 2017 Sezonunda 3, 2017 - 2018 Sezonundan itibaren 4 olarak uygulanacaktır.)* 15 nci yaş gününe denk gelen sezon ile - 21 nci yaş gününe denk gelen sezonlarda kesintili veya kesintisiz en az 3 sezon veya 36 ay kendi kulübünde tescilli olması zorunludur.
- d) Yukarıdaki "b" bendinde bahsi geçen 14 futbolcudan en az 4'nün "c" bendinden ayrı olarak 15 nci yaş gününe denk gelen sezon ile - 21 nci yaş gününe denk gelen sezonlarda kesintili veya kesintisiz en az 3 sezon veya 36 ay TFF'ye tescilli kulüplerde tescilli olması zorunludur.
- e) Kulüpler A Takım Listesinde en fazla 3 kaleci bulundurabilir. Bu kalecilerden en az birinin b fıkrasında belirtilen Türkiye A Milli Takımında oynama uygunluğu bulunan futbolcu olması zorunludur.
- f) Kulübün b, c, d ve e bentlerinde öngörülen kriterlere uygun futbolcuları bildirmemesi

EK-3. (Devam) 2015 - 2016 Sezonu Spor Toto Süper Lig Futbolcu Uygunluğu ve Yerli Oyuncu Teşvik Sistemi

durumunda, A Takım Listesi bildirilmeyen futbolcu sayısı kadar eksik oluşturulur. 2016-2017 Sezonundan itibaren b, c, d ve e bentlerinde öngörülen kriterlere uygun futbolcuların bildirilmemesi durumunda kulüplere ayrıca disiplin yaptırımları uygulanacaktır.

- g) Yukarıda b, c, d ve e bentlerinde yer alan Türkiye A Milli Futbol Takımında oynama uygunluğuna sahip futbolcuların, son listelerin TFF'ye ibrazından sonra bu uygunluğunu kaybetmesi halinde, takip eden ilk transfer ve tescil döneminin başında bu kapsamda oynama uygunluğunu kaybeder. Transfer ve Tescil Dönemleri içerisinde Türkiye A Milli Futbol Takımında oynama uygunluğunu kaybeden futbolcular ise derhal listedeki Türkiye A Milli Futbol Takımında oynama uygunluğuna sahip futbolcu statüsünden çıkarılırlar.

MADDE 3 - A TAKIM LİSTESİNİN TFF'YE SUNULMASI:

- a) Kulüpler, sezonun ilk resmi müsabakasından 24 saat öncesine kadar A Takım Listesini TFF'ye ibraz etmek zorundadır.
- b) A Takım Listesi birinci transfer ve tescil dönemi içerisinde müsabakalardan 24 saat önce kulüpler tarafından yukarıdaki koşullar dahilinde revize edilebilir.
- c) A Takım Listesinin ikinci transfer ve tescil dönemine kadar geçerli olacak şekilde, birinci transfer ve tescil döneminin bitimini takip eden iki gün içerisinde TFF'ye ibraz edilmesi zorunludur.
- d) İkinci Transfer ve Tescil Döneminin başlangıcından itibaren kulüpler A Takım Listelerini yukarıdaki koşullar dâhilinde resmi müsabakalardan 24 saat öncesine kadar revize edebilirler.
- e) İkinci Transfer ve Tescil Döneminin bitimini takip eden iki gün içerisinde sezonun sonuna kadar geçerli olacak A Takım Listesinin TFF'ye ibraz edilmesi zorunludur.
- f) A Takım Listesine yazılacak olan futbolcuların kulüp adına TFF tarafından tescillerinin yapılmış olması zorunludur. Ancak, uluslararası transferlerde Uluslararası Transfer Sertifikası talep edilmiş olmasına rağmen gelmeyen futbolcular A Takım Listesine yazılabilir. Bu durum listede kulüp tarafından açıkça belirtilecektir. Bu durumda olan futbolcular TFF tarafından tescil edilmedikçe müsabakalarda oynama uygunluğunu kazanamazlar. Bu futbolcuların tescilinin gerçekleşmemesi halinde revize dönemleri

EK-3. (Devam) 2015 - 2016 Sezonu Spor Toto Süper Lig Futbolcu Uygunluğu ve Yerli Oyuncu Teşvik Sistemi

dışında bu futbolcuların yerine başka futbolcuların ilave edilmesine izin verilmez.

- g) A Takım Listesini süresinde TFF'ye ibraz etmeyen kulüplerin müsabakalara katılmalarına izin verilmez.

MADDE 4 - GENÇ FUTBOLCULAR:

Kulüpler, U 21 yaş kategorisinde bulunan (2015 - 2016 Sezonu için 01.01.1995 ve daha sonraki tarihlerde doğmuş, 2016 - 2017 Sezonu için 01.01.1996 ve daha sonraki tarihlerde doğmuş, 2017 - 2018 Sezonu için 01.01.1997 ve daha sonraki tarihlerde doğmuş, 2018 - 2019 Sezonu için 01.01.1998 ve daha sonraki tarihlerde doğmuş,) Türkiye A Milli Takımında oynama uygunluğu bulunan ve iş bu talimatın 2 nci maddesinin b bendindeki şartları taşıyan tescilli futbolcularını A Takım Listesine yazmaksızın müsabakalarda oynatabilirler.

MADDE 5 - MÜSABAKA İSİM LİSTESİ:

Müsabaka isim listeleri işbu talimatın 2, 3 ve 4 ncü maddelerinde belirtilen şartlar dahilinde aşağıdaki usule göre oluşturulur.

- a) Resmi müsabakalarda düzenlenen 18 kişilik müsabaka isim listesinde en az 7 Türkiye A Milli Futbol Takımında oynama uygunluğuna sahip işbu talimatın 2 nci maddesinin b bendindeki şartlara sahip futbolcunun bulundurulması zorunludur.
- b) Bu 7 futbolcudan en az birinin kaleci olması zorunludur. Kulüpler tarafından bu şartlara uygun kalecinin müsabaka isim listesine yazılmaması halinde liste 17 kişi ile sınırlanır.

MADDE 6 - YERLİ FUTBOLCU TEŞVİK SİSTEMİ:

- 1- 2015 - 2016 Sezonu Birinci Transfer ve Tescil Döneminin başlangıcından itibaren Türkiye A Milli Futbol Takımında oynama uygunluğu bulunmayan futbolcu transfer eden kulüplerden Yerli Futbolcu Teşvik Fonunda depo edilmek üzere aşağıda belirtilen koşullarda fon payları tahsil edilir.
- 2- Aşağıdaki tabloda belirtilen fon payları birinci ve ikinci transfer ve tescil dönemlerinin bitimini takip eden 5 gün içerisinde kulüplerin tescil işlemini yaptıkları 1. fıkrada

EK-3. (Devam) 2015 - 2016 Sezonu Spor Toto Süper Lig Futbolcu Uygunluğu ve Yerli Oyuncu Teşvik Sistemi

belirtilen Türkiye A Milli Futbol Takımında oynama uygunluğu bulunmayan toplam futbolcu sayılarına göre ödenir.

TESCİLİ YAPILAN TOPLAM YABANCI FUTBOLCU SAYISI	ÖDENECEK FON PAYI
1 FUTBOLCU	100.000.-TL
2 FUTBOLCU	200.000.-TL
3 FUTBOLCU	300.000.-TL
4 FUTBOLCU	500.000.-TL
5 FUTBOLCU	700.000.-TL
6 FUTBOLCU	900.000.-TL
7 FUTBOLCU	1.200.000.-TL
8 FUTBOLCU	1.500.000.-TL
9 FUTBOLCU	2.000.000.-TL
10 FUTBOLCU	2.200.000.-TL
11 FUTBOLCU	2.400.000.-TL
12 FUTBOLCU	2.600.000.-TL
13 FUTBOLCU	3.000.000.-TL
14 FUTBOLCU	4.500.000.-TL
15 VE ÜZERİ FUTBOLCU	14 FUTBOLCUYA ÖDENEN FON PAYINA İLAVETEN HER BİR FUTBOLCU BAŞINA 1.000.000.-TL ÖDENİR.

Fon paylarının hesaplanmasında;

- Geçici transferlerde fon payı futbolcuyu geçici olarak tescil ettiren kulüp tarafından ödenir.
- Türkiye A Milli Futbol Takımında Oynama Uygunluğu bulunmayan kaleciler iki futbolcuymuş gibi sayılır.
- İkinci transfer ve tescil döneminde; birinci transfer ve tescil dönemi sonundaki Türkiye A Milli Futbol Takımında oynama uygunluğu olmayan futbolcu sayısının artması halinde, artan oyuncu sayısı dikkate alınmak suretiyle, yatırılması gereken fon bedelleri arasındaki farklar ikinci transfer ve tescil döneminin bitimini takip eden 5 gün içerisinde kulüp tarafından Federasyona yatırılır. Birinci transfer ve tescil dönemi sonunda Türkiye A Milli Futbol Takımında oynama uygunluğu bulunmayan futbolcu sayısı artmayan kulüpler, kontenjan boşaltmak suretiyle yeni oyuncu transfer etseler dahi fon bedeli ödemeyeceklerdir.

EK-3. (Devam) 2015 - 2016 Sezonu Spor Toto Süper Lig Futbolcu Uygunluğu ve Yerli Oyuncu Teşvik Sistemi

3- Teşvik sistemi dağıtım kriterleri:

Yukarıda 2. fıkrada belirtilen şekilde tahsil edilen fonların; % 65'i Spor Toto Süper Lig Geri Ödeme Payı, % 5'i Millilik Geri Ödeme Payı, % 30'u TFF Gençlik Gelişim Programları Payı olarak paylaştırılır.

A) SÜPER LİG GERİ ÖDEME PAYI:

Türkiye A Milli Futbol Takımında oynama uygunluğu bulunan futbolcuları Spor Toto Süper Lig müsabakalarında oynatan kulüplere aşağıda belirtilen sistem dâhilinde puan verilir :

- a) İlk onbirde başlayan her bir futbolcu için 10 puan,
- b) Sonradan oyuna giren her bir futbolcu için 4 puan,
- c) 18 kişilik müsabaka isim listesinde olup oyuna girmeyen her bir futbolcu için 2 puan
- d) a,b, c bendlerindeki puanlar, futbolcunun kaleci olması halinde "1,5", iş bu talimatın 4' ncü maddesinde belirtilen genç futbolcu olması halinde "2" ile çarpılır.
- e) Bir müsabakaya denk gelen puanı 75 ile 124 puan arasında ise, bahsi geçen kulübe ekstra 75 puan, 125 ve üzeri ise bahsi geçen kulübe ekstra 100 puan verilir.
- f) Birinci Transfer ve Tescil Dönemi sonunda toplanan fon gelirin Süper Lig Geri Ödeme Payına ayrılan kısmının ikinci transfer ve tescil dönemi sonu itibariyle oynanan Spor Toto Süper Lig resmi müsabaka sayısı oranındaki bölümü ilk devre müsabakalarında, bakiyesi ikinci devre müsabakaları için bloke edilmek suretiyle aşağıdaki koşullara göre hesaplanarak kulüplere geri ödenecektir:
 - 2015 - 2016 Sezonu 1. devre oynanacak Spor Toto Süper Lig hafta sayısına bölünerek, bir haftada dağıtılacak teşvik miktarı belirlenir.
 - Bu tutar tüm kulüplerin bir hafta içerisinde topladıkları puanlara bölünmek suretiyle, 1 puanın karşılığı hesaplanır.
 - Bir kulübün toplam puanı ile 1 puanın karşılığı çarpılmak suretiyle o müsabakaya ilişkin kulübün hak ettiği teşvik miktarı hesaplanır.
 - Ödemeler her ayın sonunda yapılır.
- g) İkinci Transfer ve Tescil Dönemi sonunda toplanan fon geliri ile birinci transfer ve tescil döneminde toplanan fon gelirin bloke edilen Süper Lig Geri Ödeme Payına ayrılan kısmı "f" bendinde belirtilen sisteme göre 2015 –2016 Sezonu ikinci devre

EK-3. (Devam) 2015 - 2016 Sezonu Spor Toto Süper Lig Futbolcu Uygunluğu ve Yerli Oyuncu Teşvik Sistemi

müsabakaları dikkate alınmak suretiyle hesaplanarak kulüplere geri ödenir.

- h) Herhangi bir sebeple ertelenen veya yeniden oynanmasına karar verilen müsabakaların olması halinde, müsabakanın asıl oynanması gereken haftaya denk gelen hesaplama ve ödemeler söz konusu müsabakalar oynanıncaya kadar yapılmaz.

MİLLİLİK GERİ ÖDEME PAYI :

- a) Birinci ve İkinci Transfer ve Tescil Dönemi sonunda toplanan fon gelirinin Millilik Geri Ödeme Payına ayrılan kısmı aşağıdaki koşullara göre hesaplanarak, milli takımlara futbolcu gönderen Süper Lig kulüplerine ilgili sezonun sonunda geri ödenecektir.

b) Türkiye A Milli Takımı resmi müsabakasında ilk 11 başlayan her bir futbolcu	40 Puan
Türkiye A Milli Takımı resmi müsabakasında oyuna sonradan giren her bir futbolcu	16 Puan
Türkiye A Milli Takımı resmi müsabakasında müsabaka isim listesinde yer alıp oyuna hiç girmeyen her bir futbolcu	8 Puan
Türkiye A Milli Takımı özel müsabakasında ilk 11 başlayan her bir futbolcu	20 Puan
Türkiye A Milli Takımı özel müsabakasında oyuna sonradan giren her bir futbolcu	8 Puan
Türkiye A Milli Takımı özel müsabakasında müsabaka isim listesinde yer alıp oyuna hiç girmeyen her bir futbolcu	4 Puan
Yabancı A Milli Takımı resmi müsabakasında ilk 11 başlayan her bir futbolcu	20 Puan
Yabancı A Milli Takımı resmi müsabakasında oyuna sonradan giren her bir futbolcu	8 Puan
Yabancı A Milli Takımı resmi müsabakasında müsabaka isim listesinde yer alıp oyuna hiç girmeyen her bir futbolcu	4 Puan
Türkiye GMT Milli Takımı resmi müsabakasında ilk 11 başlayan her bir futbolcu	10 Puan
Türkiye GMT Milli Takımı resmi müsabakasında oyuna sonradan giren her bir futbolcu	4 Puan
Türkiye GMT Milli Takımı resmi müsabakasında müsabaka isim listesinde yer alıp oyuna hiç girmeyen her bir futbolcu	2 Puan
Türkiye GMT Milli Takımı özel müsabakasında ilk 11 başlayan her bir futbolcu	5 Puan
Türkiye GMT Milli Takımı özel müsabakasında oyuna sonradan giren her bir futbolcu	2 Puan
Türkiye GMT Milli Takımı özel müsabakasında müsabaka isim listesinde yer alıp oyuna hiç girmeyen her bir futbolcu	1 Puan

- FIFA Dünya Kupası Final müsabakalarında bu rakamlar "2" ile çarpılır.
 - UEFA Avrupa Şampiyonası Final Müsabakalarında bu rakamlar "1,5" ile çarpılır.
- c) Her iki transfer dönemi sonunda bu fonda toplanan toplam tutar, sezon sonunda yukarıdaki kriterlere göre oluşan puanların toplamına bölünmek suretiyle 1 puana denk gelen tutar tespit edilir.

EK-3. (Devam) 2015 - 2016 Sezonu Spor Toto Süper Lig Futbolcu Uygunluğu ve Yerli Oyuncu Teşvik Sistemi

- d) Kulübün toplam puanı ile 1 puana denk gelen rakam çarpılmak suretiyle kulübe ödenecek teşvik tutarı belirlenir.
- e) Kulüplerin yukarıdaki puanları hak edebilmesi için, futbolcunun milli takıma gittiği tarihlerde ilgili kulübün tescilli futbolcusu olması zorunludur. İki sezon arasında oynanan milli maçlar, takip eden sezonda oynanmış kabul edilir.

EK-4. Etik Komisyon Raporu

Evrak Tarih ve Sayısı: 26/06/2015-77256

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Etik Komisyonu

Sayı : 77082166-604.01.02-
Konu : Değerlendirme ve Onay

Sayın Prof. Dr. Suat KARAKÜÇÜK
Rekreasyon Bölümü Başkanlığı - Bölüm Başkanı

Tez danışmanı olduğunuz Üniversitemiz Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi Uğur ÖZER'in tez çalışması olan "*Spor Hukukunun Küreselliği Perspektifinde Sporcuların Serbest Dolaşım Hakkı*" başlıklı araştırma öneriniz incelenmiş ve Üniversitemiz Etik Komisyon ilkelerine uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Aysu DUYAN ÇAMURDAN
Komisyon Başkanı

EK :
1 Liste

Ankara
Tel:0 (312) 202 69 58 Faks:0 (312) 202 46 73
İnternet Adresi :<http://etikkurul.gazi.edu.tr/>

Bilgi için :Şenay Seloğlu
Genel Evrak Sorumlusu

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı : ÖZER, Uğur
Uyruğu : T.C.
Doğum tarihi ve yeri : 03/03/1984 - Ankara
e-posta : ugurozer84@hotmail.com

Eğitim Derecesi	Okul/Program	Mezuniyet yılı
Doktora	Gazi Üniversitesi / Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı	2015
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi / Spor Yönetim Bilimleri Programı	2011
Lisans	Gazi Üniversitesi / BESYO Spor Yöneticiliği Bölümü	2008

İş Deneyimi, Yıl	Çalıştığı Yer	Görev
2012- devam ediyor	Hitit Üniversitesi / BESYO	Araştırma Görevlisi
2012- 2015	Gazi Üniversitesi / BESYO	Araştırma Görevlisi (Görevlendirme ile)

Yabancı Dili

İngilizce

Hobiler

Bilgisayar Teknolojileri, Futbol, Sinema

Yayınlar

A. Uluslararası hakemli dergilerde yayımlanan makaleler: (SSCI, SCI, SCI-EXPANDED, AHCI)

1. Çolakoğlu T., Çolakoğlu F.F., Şenel E., Gülşen K., Özer U. (2015). An Investigation of the Relationship between Personality Traits and Problem Solving Skills of Elite Turkish Women Football Players. *Antropologist*, 19(2), 491-498.

B. Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında (proceedings) basılan bildiriler:

1. Özer, U., Özdemir, A.S., Ekinci, E., Karaküçük, S. (2010, 10-12 Kasım). Analysis of the University Students' Leisure Time Internet Usage: a Sample of Ankara. 11. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi.
2. Özer, U., Çolakoğlu, T. (2010, 10-12 Kasım). The Juridical Quality of Sport Contract and its Significative Elements. 11. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi.
3. Özer, U., Çolakoğlu, T. (2012, 31 Mayıs-2 Haziran). Evaluation of Employment of Graduates, Who Receive Sport Education. 2. Uluslararası Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi.
4. Özer, U., Çolakoğlu, T. (2012, 12-14 Aralık). Determination of the Desperation Levels of the Higher Education Students Who Receive Sports Education in Terms of Employment. 12. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi.
5. Özer, U. (2012, 12-14 Aralık). International Comparative Evaluation of the Pre-Service Education of the Sports Managers in Turkey. 12. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi.
6. Kurtipek, S., Özer, U., Yenel, F. (2014, 7-9 Kasım). Determination of Leadership Orientation of The Youth Leaders. 13. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi.
7. Kavasoglu, İ., Özer, U., Yenel, F. (2014, 7-9 Kasım). Favoritism in Sport. 13. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi.
8. Kurtipek, S., Özer, U., Kırtepe, A., Yenel, F. (2015, 10-13 Eylül). Examining of Assertiveness Levels According to Various Variables of Higher Education Students Taking Sport Education. Uluslararası Spor Bilimleri Araştırma Kongresi.